

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SVEIKATOS STUDIJŲ KATEDRA

Taikomoji kūno kultūra
(specializacija – taikomosios kūno kultūros vadyba)

Gitela Nemeikšytė

**KINEZITERAPIJOS PROFESIJOS PASIRINKIMO MOTYVACIJOS
VEIKSNIAI**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovė –
doc.dr. D.Mockevičienė*

2014

TURINYS

Magistro darbo santrauka	3
Įvadas	5
1 skyrius. PROFESIJOS PASIRINKIMO MOTYVACIJOS TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI	9
1.1. Profesijos ir motyvacijos samprata.....	9
1.2. Motyvacijos teorijos.....	12
1.3. Profesijos pasirinkimo motyvai ir ypatumai.....	17
2 skyrius. KINEZITERAPEUTŲ PROFESINIS RENGIMAS	26
2.1. Kineziterapijos samprata.....	26
2.2. Kineziterapijos teisinis reglamentavimas.....	30
2.3. Kineziterapeutų veiklos sritys ir kompetencijos.....	32
3 skyrius. KINEZITERAPEUTŲ PROFESINĖS MOTYVACIJOS VEIKSNIŲ TYRIMAS	37
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	37
3.2. Respondentų demografiniai duomenys.....	39
3.3. Kineziterapeutų profesijos pasirinkimo motyvacijos veiksnių tyrimo analizė.....	40
Išvados	56
Literatūra	58
Summary	66
Priedai	67

Magistro darbo santrauka

Magistro darbe analizuojami profesijos pasirinkimo motyvacijos veiksniai. Atskleidžiami, kokie motyvai paskatino pasirinkti ir studijuoti jungtinę Kineziterapijos studijų programą. Norint pasiekti tikslą – išanalizuoti būsimųjų kineziterapijos specialybės studentų profesinės motyvacijos veiksnius, buvo iškelti šie uždaviniai: 1) *Atskleisti* kineziterapijos profesijos pasirinkimo teorinius motyvacijos veiksnius; 2) *Nustatyti* kineziterapijos specialybės studentų studijų motyvacijos ir vertinimo veiksnių tarpusavio ryšius, analizuojant anketinius apklausos duomenis; 3) *Išsiaiškinti* kineziterapijos specialybės studentų profesijos pasirinkimo motyvus ir motyvaciją stiprinančius veiksnius, interpretuojant anketinės apklausos atsakymų duomenis. Buvo iškelta hipotezė, kineziterapijos profesijos pasirinkimą lemia daugiau vidiniai veiksniai, tokie kaip asmens fizinė sveikata, interesai, pomėgiai, savęs vertinimas, moralinės ir vertybinės nuostatos, nei išoriniai veiksniai – tėvų socialinė padėtis, mokslo įstaigų artumas, šalies ekonominė situacija, darbo rinkos tendencijos ir padėtis.

Tyrimė dalyvavo 196 Šiaulių ir Klaipėdos universiteto I-III kurso kineziterapijos specialybės studentai ir individualių studijų studentai.

Teorinėje magistro darbo dalyje apžvelgiama profesijos pasirinkimo teoriniai ir praktiniai aspektai, kineziterapeutų profesinis rengimas.

Tyrimo tikslui pasiekti buvo naudojama anketinė apklausa. Apklausos rezultatai atskleidė, kad respondentus studijuoti universitete motyvavo noras gauti stipendiją (tai labiau taikytina nuolatinių studijų studentams, nes jiems yra galimybė gauti stipendiją), darbdavio paliepimas. Respondentų motyvaciją studijuoti priklauso nuo dėstomo dalyko ir dėstytojo asmenybės, taip pat labai svarbus kriterijus yra galimybė studijas suderinti su darbu. Tyrimo duomenys parodė, kad respondentus tenkina ir praktikų organizavimas, tai leidžia daryti prielaidą, kad studijuoja motyvuoti studentai ir juos tenkina studijų organizavimas. Vieną iš pagrindinių veiksnių nulėmusių šios profesijos pasirinkimą respondentai nurodė - „jaučiu polinkį šiai specialybei“, „darbas bus įdomus ir įvairus“, taip pat „noriu dirbti su žmonėmis bei padėti kitiems“. Taip pat respondentai pirmenybę teikė profesinių žinių, pažinimo motyvui ir t.t. Respondentai (abiejų studijų formų) iš pateiktų savybių sąrašo, kurios, jų nuomone, yra būtinos kineziterapeuto darbe vieningai į pirmą vietą iškelia „atidumą“.

Hipotezė pasitvirtino tik iš dalies, nes vertybinės nuostatos (jaučia polinkį šiai specialybei, noras dirbti ir padėti kitiems žmonėms, noras tobulėti šioje srityje ir t.t.) svarbios tik daliai respondentų, o kaip vieną iš privalumų pasirenkant šią specialybę nuolatinių studijų respondentai nurodė finansines galimybes, individualių studijų studentams studijos tai tik priemonė diplomui gauti.

Pagrindinės sąvokos

Profesija – specializuoto ir kvalifikuoto darbo rūšis, atitinkanti darbo pasidalijimą gamybos ir kultūros sferose, kelianti dirbančiajam specialius reikalavimus (Vaitkevičiūtė, 2001).

Specialybė suprantama siauriau nei profesija, nes ji atspindi praktikoje realizuojamą profesinę veiklą (Laužackas (2005b)).

Profesinė karjera – tai racionalus asmens profesijos pasirinkimas ir sėkmingas darbinės veiklos kelias toje profesijoje¹

Motyvacija – elgesio, veiksnių, veiklos skatinimo procesas, kurį sukelia įvairūs motyvai ir jų visuma (Tarptautinių žodžių žodyne (2001)).

Profesijos rinkimasis - tai ilgalaikis sprendimų, kuo būti, kaitos procesas iki galutinio apsisprendimo (Jovaiša, 2007).

Motivas yra veiksmo priežastis, kylanti dėl asmenybės ir objekto, patenkinančio jos poreikius, interesus, vertybes, tikslus ir sąveikas (Zakarevičius ir kt. 2011).

Kompetencija – žmogaus funkcinis gebėjimas atlikti tam tikrą dalį profesinės veiklos (operaciją ar užduotį) realioje ar imituojamoje veiklos situacijoje, remiantis atitinkamų žinių, gebėjimų ir požiūrių sistema (Pukelis, 2008).

Kineziterapija (gr. kinesis – judesys, therapeia – gydymas) – asmens sveikatos priežiūros profesija, skirta gydyti, grąžinti, kompensuoti asmenų prarastas judėjimo funkcijas, stiprinti ir palaikyti sveikatą, vykdyti ligų, traumų ir negalios prevenciją, gerinti gyvenimo pilnatvę, naudojant judesius, fizinius ir fizikinius veiksmus.²

---

¹ Profesinės karjeros plavimo gebėjimų ugdymo D metodika
http://skc.vdu.lt/downloads/prof_orient/profesines_karjeros_planavimo_gebejimu_ugdymo_d_metodika.pdf

² Judėjime be skausmo. <http://www.kineziterapija.org/kineziterapija>

IVADAS

Mokslinis aktualumas. Globalizacija ir naujos technologijos veikia darbo rinką. Dėl vykstančių mobilumo procesų ir darbo organizavimo formų kaitos, atsiranda vis naujų darbo vietų, kuriose dirbant būtini nuolat tobulinami ir kasdien transformuojami gebėjimai bei kompetencijos. Todėl profesinėje karjeroje vis aktualesnė tampa mokymosi visą gyvenimą paradigma, kuri kiekvieno asmens gyvenime tampa jo darbinės veiklos dalimi. Svarbu pagerinti jaunų žmonių galimybes įsidarbinti ir užtikrinti žmonėms reikalingas kompetencijas. Pastarosios įgyjamos tiek bendrojo ir profesinio mokymo sistemoje, tiek ir darbe bei plėtojant socialinius, šeimos santykius ir veiklą (Laužackas, 2005a; Keibienė, Jonaitienė ir Daukila, 2012).

Profesija – visuma darbų, kurių pagrindinės užduotys ar pareigos labai panašios. Tai darbas pagal specialybę ir jos pasirinkimas yra įtakojamas daugelio kintamųjų tarpusavio sąveikos, tai dinamiškų, nuolat kintančių žmonių veiklos rūšių kombinacijos (Adamonienė, Daukila, Kriščiūnas, Makninė ir Palujanskienė, 2003; Pukelis, 2002; Lietuvos profesijų klasifikatorius, 2012).

Profesijos rinkimosi problema buvo tyrinėjama nuo seniausių laikų. Platonas (428-348 m. pr. Kr.) veikale „Valstybė“ pabrėžė, kad žmogaus gabumai vienai ar kitai veiklai yra įgimti, o gebėjimas atlikti tam tikrą darbą nulemia žmogaus padėtį visuomenėje; šias idėjas plėtojo Ž. Ž. Ruso, J. A. Komenskis ir kt. XX a. pradžioje buvo suformuluotos pirmosios profesinio apsisprendimo, profesijos pasirinkimo ir karjeros projektavimo teorijos, kurias išplėtojo D. E. Superis (1985), D. L. Holandas (1996) ir kt. (Rauduvaitė, Ramanauskienė, 2010). Profesijos pasirinkimas yra aktuali problema, nuo kurios tinkamo sprendimo priklauso žmogaus asmeninės gerovės augimas. Todėl svarbu, kad jau pats pirmasis moksleivio apsisprendimas būtų sąmoningas, tikslingas, kad jaunuolis suprastų, jog adaptacija darbo pasaulyje ir asmenybės vidinė harmonija priklauso nuo tinkamo apsisprendimo. Jaunimui susidaro vis didesnės galimybės laisvai pasirinkti profesiją, tačiau taip pat labai padidėja jaunimo individualios kompetencijos ir asmeninės atsakomybės reikšmė (Damkauskienė, 2009). Profesija nusako asmens padėtį visuomenėje, jo vertybių sistemą, elgesio normas, gyvenimo siekius ir kita. Skirtingos profesijos kelia įvairius reikalavimus. Prieš pasirenkant vieną ar kitą profesiją verta apvarstyti ir tinkamai įsivertinti šiuos aspektus: sveikatos būklę, fizinį pasirengimą, gabumus, interesus ir pomėgius, temperamentą ir charakterio bruožus, taip pat įsidarbinimo perspektyvas. Profesijos pasirinkimas ir savo gebėjimų realizavimas yra vienas iš pagrindinių žmogaus savirealizacijos elementų. Sėkminga profesinė karjera galima tik tuomet, kai asmuo save realizuoja, kai profesija atitinka asmens interesus ir pomėgius (Urbonienė, 2009; Ustinavičiūtė, 2011).

Anot Jovaišos (1999), profesijos rinkimasis – daugkartinis aktas, ilgalaikis procesas. Tyrimais įrodyta, kad dauguma žmonių bent du kartus gyvenime keičia profesiją. Nuo profesijos pasirinkimo priklauso socialinė, ekonominė padėtis, apimanti tris tarpusavyje susijusius ir vienas kitą dengiančius kintamuosius: ekonominę padėtį, kurią lemia pajamos; socialinę padėtį, priklausančią nuo išsilavinimo; darbinę padėtį, vertinamą pagal profesiją (Jovaišos, 1999).

Profesijos pasirinkimo motyvacija buvo nagrinėta bei tyrinėta tiek teoriniais, tiek empiriniais aspektais (Jovaiša, 2011; Laužackas 2005a, 2005b; Ferry, 2006; Railienė, 2010; Barkauskaitė, 2007; Klimov, 2008; Marshall, 2008 ir kt.; Yuena ir kt., 2010; Brophy, 2010; Hirschi, 2010 ir kt.). Profesijos pasirinkimas yra vienas sunkiausių žingsnių žmogaus gyvenime. Jis dažnai paaugliams kelia stresą ir nerimą, todėl labai svarbu išskirti veiksnius, kurie yra susiję su sėkmingos karjeros planavimu ir profesijos pasirinkimu paauglystėje. Kai kurie autoriai (Laumenskaitė, Petkevičiūtė, 2004; Ustinavičiūtė, Katkonienė ir Žemaitytė, 2011) teigia, kad sėkmingą profesinę karjerą dažniausiai nulemia vidiniai veiksniai, kurie yra tiesiogiai susiję su individo vertybėmis ir ilgalaikiais gyvenimo tikslais. Nuolat kintant darbo rinkos aplinkybėms, profesinė motyvacija aptariama kaip asmeninės karjeros formavimo ir vystymo vidinė jėga, kuri kyla iš asmens vertybių ir įsipareigojimo joms. Vienas svarbiausių veiksnių yra savęs pažinimas, savo profesinio tapatumo suvokimas bei karjeros planavimo įgūdžių formavimas. Taip pat didelę reikšmę paauglio profesinio tapatumo formavimuisi turi artimos aplinkos, ypač šeimos parama renkantis profesiją. Nemažiau svarbus yra ir laiku teikiamas profesinis konsultavimas bei intervencija, į procesą įtraukiant tėvus ir mokytojus. Tačiau Laužackas (2005a) akcentuoja, kad dažnai jaunuolius labiau paveikia išoriniai profesijos rinkimosi veiksniai (prestižas, uždarbis, statusas ir t.t). Tai jaunuolius skatina dirbti valingas nusistatymas, o visa tai asmenybei gali sukelti įvairius konfliktus. Norint to išvengti, reikia profesiją rinktis racionaliai, sistemingai, tai įmanoma tik gerai pažinus savo polinkius, interesus, gebėjimus, darbo turinį ir vadovaujantis vidiniais motyvais.

Problema. Nuolat kintančiame pasaulyje svarbu suvokti, jog informacija nuolatos keičiasi, todėl ir mokymosi, studijų ir darbo rinkos poreikių kaita vyksta sparčiai. Renkantis profesiją svarbu būti gerai susipažinus su darbo rinkos situacija, paklausiausiomis profesijomis, tendencijomis, galinčiomis turėti įtakos tolesnei profesinei veiklai. Būsimam specialistui svarbu sudaryti tokias mokymosi ar studijų sąlygas, kad įgyta kvalifikacija leistų jam sėkmingai konkuruoti darbo rinkoje (Pukelis, 2008). Pasak Pukelio, Navickienės (2006), Danilevičiaus (2008) profesijos pasirinkimas yra svarbiausia paauglystės pabaigos ir jaunystės raidos užduotis, nulemianti visą tolimesnį žmogaus gyvenimą, todėl renkantis profesiją būsimi studentai turi žinoti, pažinti savo pagrindines ir pasirenkamos profesijos savybes bei jų atitikimą. Ar leisti

tėvams, mokytojams ar konsultantams parinkti profesiją, ar patiems nuspręsti, kad profesijos parinkimas pernelyg svarbus įvykis, kad patikėtumėme tai kam nors kitam.

Pasak Danilevičiaus (2008) dažnai jauni asmenys pasirenka klaidingą sprendimą dėl savo profesinės ateities, ir tai nėra vienkartinis aktas, kaip daugelis galvoja. Šiuolaikiniame pasaulyje kinta ne tik pati besirenkančiojo asmenybė, bet ir profesijų turinys. Pasirinkti prestižinę, perspektyvią, visuomenės ir asmens poreikius atitinkančią profesiją tampa vis sudėtingiau, nes daugeliui profesija yra „gyvenimo pagrindas“. Tačiau kaip matyti praktinėje veikloje, jaunuoliai stoja į vieną ar kitą specialybę, neatsižvelgdami į savo norus ir galimybes, bet ten kur „madinga“ arba kur galima įstoti, atsižvelgiant į savo pažangumą.

Probleminis tyrimo klausimai:

1. Kokie veiksniai dažniausiai įtakoja studentų profesijos pasirinkimą?
2. Kokie yra kineziterapijos specialybės profesijos pasirinkimo motyvai?

Tyrimo objektas: kineziterapijos specialybės profesinės motyvacijos veiksniai.

Hipotezė. kineziterapijos profesijos pasirinkimą lemia daugiau vidiniai veiksniai, tokie kaip asmens fizinė sveikata, interesai, pomėgiai, savęs vertinimas, moralinės ir vertybinės nuostatos, nei išoriniai veiksniai – tėvų socialinė padėtis, mokslo įstaigų artumas, šalies ekonominė situacija, darbo rinkos tendencijos ir padėtis.

Tyrimo tikslas: išanalizuoti būsimųjų kineziterapijos specialybės studentų profesinės motyvacijos veiksnius.

Uždaviniai:

1. *Atskleisti* kineziterapijos profesijos pasirinkimo teorinius motyvacijos veiksnius.
2. *Nustatyti* kineziterapijos specialybės studentų studijų motyvacijos ir vertinimo veiksnių tarpusavio ryšius, analizuojant anketinius apklausos duomenis.
3. *Išsiaiškinti* kineziterapijos specialybės studentų profesijos pasirinkimo motyvus ir motyvaciją stiprinančius veiksnius, interpretuojant anketinės apklausos atsakymų duomenis.

Tyrimo metodologija ir metodai:

1. Teoriniai – mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.
2. Empiriniai – anketinė apklausa.

Statistinė duomenų analizė atlikta, duomenis apdorojant SPSS for Windows ir Microsoft Exel programomis.

Tyrimo imtis: tyrime dalyvavo 196 Šiaulių ir Klaipėdos universiteto I-III kurso kineziterapijos specialybės studentai ir individualių studijų studentai.

Magistro darbo struktūra. Magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, 3 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (98 šaltinių), santrauka anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenys iliustruoja 11 lentelių ir 14 paveikslų. Darbo apimtis – 65 psl.

1. Profesijos pasirinkimo motyvacijos teoriniai ir praktiniai aspektai

1.1 Profesijos ir motyvacijos samprata

Dėl intensyvaus technologijų vystymosi per pastaruosius porą dešimtmečių pasaulis patyrė galias politines ir socialines transformacijas, apibūdinamos be galo plataus pokyčių diapazonu: nuo kitokio žmogaus mąstymo ir savęs bei savo veiklos suvokimo iki globalių politinių, ekonominių, demografinių ir kitų kaitos procesų. Šie pokyčiai turėjo ir tebeturi esminės įtakos darbo pasaulio kaitai: kinta darbo pobūdis, pastebima darbo krūvio, atlygio ir darbo vietų dinamika, atsiranda naujo tipo organizacinių struktūrų. Žmogus, siekiantis rasti sau vietą šiuolaikiniame darbo pasaulyje, turi sugebėti tikslingai veikti kintančioje situacijoje ir gyvenimo tėkmėje „keisti kursą“, atsižvelgdamas į rinkos poreikius bei asmeninės savirealizacijos tikslus. Jam būtinos karjeros kompetencijos, apibrėžiamos kaip nuostatų, žinių, supratimo ir gebėjimų visuma, kuria grįstas asmens savęs bei savo karjeros pažinimas, jos planavimas, valdymas ir derinimas su kitais savo gyvenimo aspektais (Stanišauskienė, Naseckaitė, 2012).

Mokslinėje literatūroje vartojamos sąvokos profesija, specialybė, profesinė karjera. Šios trys sąvokos yra tarpusavyje susijusios. Profesijos sąvoka pateikiama daugelyje įvairių sričių šaltinių. Sąvokų žodynyje³ *profesija* apibūdinama kaip specialaus pasirengimo ir/arba praktinės patirties būdu įgytų žinių, mokėjimų ir įgūdžių reikalaujanti darbo veikla. Vaitkevičiūtė (2001) profesiją įvardija, kaip specializuoto ir kvalifikuoto darbo rūšį, atitinkančią darbo pasidalijimą gamybos ir kultūros sferose, kelianti dirbančiajam specialius reikalavimus. Kiti mokslininkai (Adamonienės ir kt. 2003; Laužackas 2005b; Miniotienė 2008) *profesijos* sąvoką apibūdina kaip atitinkamomis žiniomis, gebėjimais pagrįstos žmonių veiklos kombinacijas, teikiančias jiems materialinio apsirūpinimo ir aktyvaus įsijungimo į visuomeninio gyvenimo struktūras prielaidas, sukuriančias prielaidas atskiriems asmenims ir jų grupėms kurti materialines ir dvasines vertybes, siekiant patenkinti jų savisaugos ir profesinės saviraiškos poreikius bei lūkesčius. Šiai veiklai atlikti reikalingas atitinkamas profesinis pasirengimas (išsilavinimas) ir darbo patirtis. Laužackas (2005b) pažymi, kad yra ir kita sąvoka susijusi su *profesijos* sąvoka, tai „specialybė“, kurią apibūdina kaip mokslo žinių ir pažinimo faktų visumą, kurią įsisavina žmogus, rengdamasis darbui konkrečioje profesijoje, t. y. įgyja reikiamą kvalifikaciją. Specialybė suprantama siauriau nei profesija, nes ji atspindi praktikoje realizuojamą profesinę veiklą. Be šių sąvokų dažnai vartojamas dar vienas terminas – profesinė karjera. *Profesinės karjera* tai nuolatinis procesas, kurio metu būtina įvertinti dinamiškai kintančių išorės veiksnių svarbą

³ Savokų žodinėlis, [žiūrėta: 2013 m. spalio 2]. Prieiga per internetą: http://uks.lmns.lt/lt/savoku_zodynemis/P/

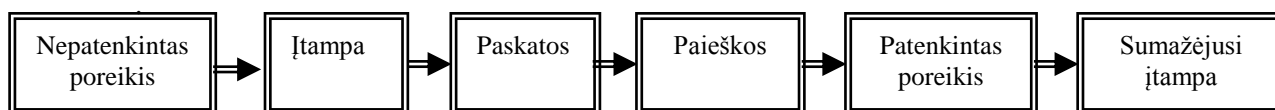
proceso kokybei. Profesinės karjeros planavimo proceso sėkmė tiesiogiai priklauso nuo individualiai apibrėžtos asmens vizijos.⁴

Vieną iš svarbiausių pozicijų, pasirenkant būsimą profesiją, užima motyvacija, todėl analizuojant būsimųjų kineziterapeutų profesinį pasirinkimą, pirmiausia reikėtų apžvelgti, kas yra motyvacija, profesinė motyvacija, kaip ją apibrėžia įvairių sričių mokslininkai.

Motyvacijos sąvoka nėra nauja. Ji atsirado XX a. ekonomikos srityje, vėliau šią sąvoką imta naudoti psichologijoje, sociologijoje ir vadyboje.

Tarptautinių žodžių žodyne (2001, p. 656) motyvacija apibūdinama kaip „elgesio, veiksmų, veiklos skatinimo procesas, kurį sukelia įvairūs motyvai ir jų visuma“. Motyvacijos sąvoka apibrėžiama įvairiai. Jovaiša (2007) motyvaciją apibūdina kaip psichofiziologinį procesą, reguliuojantį asmenybės veiklą ir santykius su aplinka motyvų kaitos pagrindu. Kitų autorių nuomone (Adamonienė ir kt., 2001, 2003; Šavareikienė, 2008; Baršauskienė ir kt., 2010; Andrašiūnienė, 2007; Beliajevas, Ryžkovskaja ir Staravoitova, 2010), motyvacija, tai psichologinio elgesio priežastis ar postūmis, noras imtis kokios nors veiklos, tam tikro elgesio ar paskatos siekiančios patenkinti savo poreikį, naudojant vidinius ir išorinius veiksnius. Tai nuolatinių motyvų, inicijuojančių ir palaikančių veiklos kryptingumą, sistema. Anot Stoner, Freeman, Gilbert, (2005, p. 434), „Motyvacija tai psichologinė savybė, lemianti asmens įsipareigojimo laipsnį. <....>, tai veiksniai, sukeliančys, nukreipiantys ir palaikantys pavienio asmens elgesį. <...> Tai nėra pastovi būseną, todėl ją reikia periodiškai pildyti.“

Zakarevičius ir kt. (2011), Dubauskas (2006) pažymi, kad motyvacija kildinama iš žodžio motyvas, o motyvas yra veiksmo priežastis, kylanti dėl asmenybės ir objekto, patenkinančio jos poreikius, interesus, vertybes, tikslus ir sąveikas. Nepatenkintas poreikis sukelia įtampą, kuri skatina tam tikras žmogaus paskatas. Tai sužadina konkrečius tikslus, kurie, jei įgyvendinami, patenkina poreikį ir sumažina įtampą. Autoriai pateikia elementarų motyvacijos modelį (pav.1).

1 pav. Elementarus motyvacijos modelis

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Zakarevičiaus ir kt., 2011, psl. 259 pateiktą schemą

Pasak Kontvainio (2009), motyvai yra veiklos skatuliai, tam tikru atžvilgiu susiję su poreikių patenkinimu. Asmenybės veiklą dažniausiai skatina visas motyvų kompleksas, o ne

⁴Karjeros planavimo gebėjimų ugdymo C metodika (2008). Projektas „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“ (NR. ESF-2.4.-065), [žiūrėta: 2013 m. spalio 30]. Prieiga per internetą: [https://www.google.lt/#q=Karjeros+planavimo+geb%C4%97jim%C5%B3+ugdymo+C+metodika+\(2008\).+Projektas+%E2%80%9EProfesinio+orientavimo+sistemos+suk%C5%ABrimas+ir+diegimas%E2%80%9C+\(NR.+ESF-2.4.-065\)%2C](https://www.google.lt/#q=Karjeros+planavimo+geb%C4%97jim%C5%B3+ugdymo+C+metodika+(2008).+Projektas+%E2%80%9EProfesinio+orientavimo+sistemos+suk%C5%ABrimas+ir+diegimas%E2%80%9C+(NR.+ESF-2.4.-065)%2C)

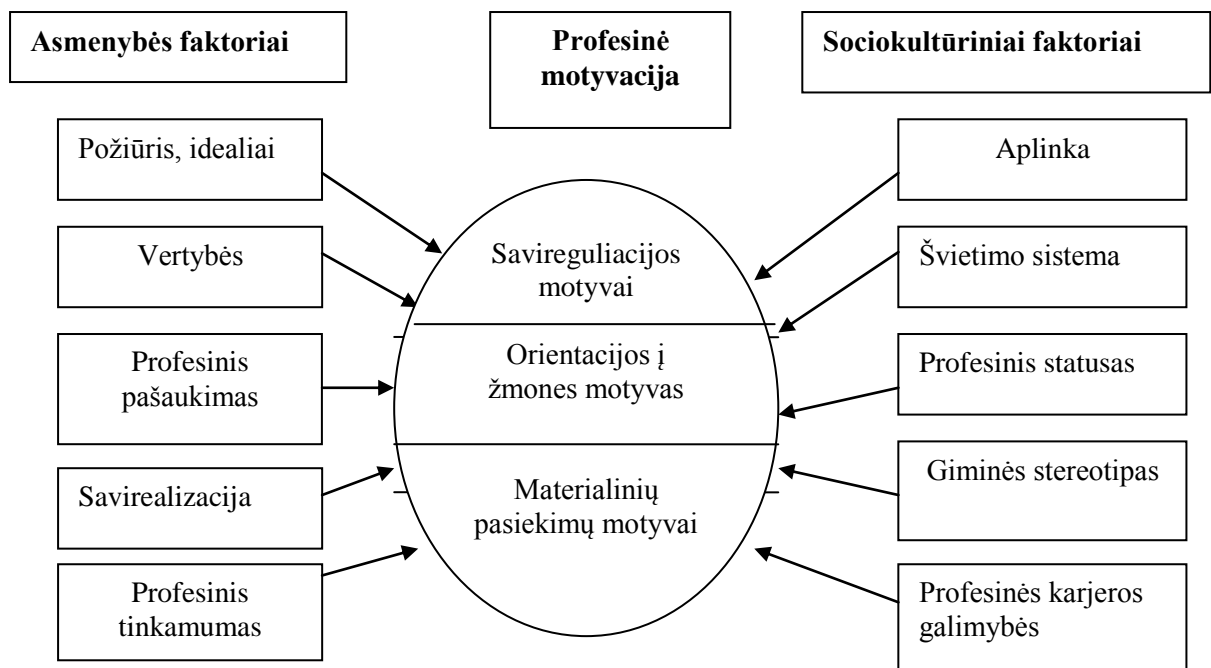
vienas kuris nors apibrėžtas motyvas. Žuravliova, Būta, ir Juškutė (2011) pritaria aukščiau išsakytai minčiai teigdami, kad motyvas yra vidinė paskata, impulsas ar ketinimas, verčiantis žmogų vienaip ar kitaip elgtis, siekiant patenkinti tam tikrus poreikius. Jovaiša (2007, p. 173) siūlo tokią motyvo struktūrą: „*signalas-jo priėmimas ir vertinimas-elgesio programa-skatulys-veiksmas-tikslas*“. Motyvacija yra motyvų kaitos procesas, reguliuojantis asmenybės veiklos ir santykių kryptį, intensyvumą, esant sąveikai tarp motyvuoti individo ir aktualios situacijos.

Maslow (2006) požiūriu, motyvaciją galima susieti su poreikiais, kuriuos žmogus siekia patenkinti, suvokimu. Autoriaus nuomone, motyvaciją sudaro penkios poreikių grupės: *fiziologiniai poreikiai*: maistas, vanduo, pastogė; *saugumo poreikiai*: apsauga nuo pavojų, grėsmių ir vargų; *socialiniai poreikiai*: priklausomybės kokiai nors grupei jausmas, draugystė, parama; *poreikis būti gerbiamam ir pripažintam*: savivertė, reputacija, statusas, aplinkinių pagarba ir pripažinimas; *savęs aktualizavimo (saviraiškos) poreikis*: poreikis išreikšti savo galimybes siekiant nuolat tobulėti. Motyvacija turi didelę įtaką asmenybės profesiniam kryptingumui, kadangi motyvai skatina asmenybę pasirinkti tam tikrą profesiją.

Profesinė motyvacija – sudėtingas veiksmas ir jis darosi painus, kad reikia rinktis neklystant, numatant galimus pasirinkimo padarinius. Mitiukovos (2006) teigimu, tai – profesionalumo augimo ir asmenybės brandos vidinė varomoji jėga, kurią nulemia socialiniai, psichologiniai, valstybiniai, etniniai, mikroaplinkos faktoriai. Anot Pukelio (2008), Urbonienės (2005), profesinė motyvacija – tai hierarchinė motyvų kaita, lemianti kryptingą apsisprendimą ir elgesio strategiją, siekiant galutinio tikslo, ji gali būti apibrėžiama kaip sistema, sujungianti įvairius individualius poreikius, kurie gali daryti poveikį individualiems santykiams su savimi ir sociokultūriniu kontekstu. Tai atvira aplinkos poveikiui sistema, nes dalinė priklausomybė atitenka tokiems faktoriams kaip profesinis statusas, giminės stereotipas, švietimo sistemos organizacijos ir pateikia faktorių, kurie lemia profesinę motyvaciją schemą. (pav. 2).

Paaugliui profesijos pasirinkimas yra kartu ir gyvenimo būdo pasirinkimo klausimas. Šis psichologinis moralinis aspektas nėra akcentuojamas bendrojo lavinimo mokyklose (Jovaiša, 2007). Todėl svarbus veiksnys profesijos motyvacijos sampratoje yra profesinis ugdymas. „Profesinis ugdymas suprantamas kaip įvairi profesinio ugdymo sistemos dalyvių sąveika jų gyvenimo aplinkoje, kurioje žmonės gali įgyti tam tikrą specialybę <...> bei planuoti profesinę karjerą, siekdami tenkinti individualius ir visuomeninius poreikius“ (Adamonienė ir kt., 2003, p. 163).

Kadangi profesija yra tik viena iš žmogaus gyvenimo sričių, karjeros tikslai negali būti atsieti nuo kitų gyvenimo sričių, tikslų. Tik jų dermė sukuria sąlygas asmenybei save realizuoti ir pasitenkinti tiek karjera, tiek gyvenimu apskritai. Ugdant mokinių gebėjimą kelti adekvačius gyvenimo ir profesijos tikslus, akcentuojama būtinybė įvertinti visų gyvenimo sričių vizijas ir

2 pav. Faktoriai, lemiantys profesinę motyvaciją

Šaltinis: Urbonienė A., 2009, 166 psl.

(visada) ribotus laiko, energijos bei kitus išteklius. Žmogaus vertybės ir gyvenimo prioritetai lemia, kuri sritis bus laikoma svarbiausia, prie kurios bus derinami kitų sričių tikslai. Bėgant metams prioritetai keičiasi (pavyzdžiui, šeima gali tapti svarbesnė už karjerą, pašlijusi sveikata gali iš esmės perrikuoti visus prioritetus), tad mokiniai turi suvokti, kad reikia nuolat peržiūrėti ir derinti karjeros eigoje visas gyvenimo sritis ir tikslus (Stanišauskienė ir kt., 2012).

Apibendrinant galima teigti, kad profesija vadiname tokią veiklą, kuriai atlikti reikalingas atitinkamas profesinis pasirengimas (išsilavinimas) ir darbo patirtis. Profesinė motyvacija gali būti apibrėžiama kaip sistema, sujungianti įvairius individualius poreikius, kurie gali daryti poveikį individualiems santykiams su savimi ir sociokultūrinio kontekstu.

1.2. Motyvacijos teorijos

Profesijos pasirinkimas yra vienas iš svarbiausių pasirinkimų, kuriuos žmonės atlieka per visą savo gyvenimą. Šiandien darbas žmogui, o ir visuomenei, reiškia ne tik finansinį šaltinį, bet ir teikia galimybę žmogui, ir jo šeimai užimti tam tikrą padėtį visuomenėje, būti pripažintam. Darbas nulemia žmogaus gyvenimo pobūdį, gyvenimo stilių, draugų ratą. Todėl pagrįstas, racionalus profesijos pasirinkimas reiškia ne tik profesinio elgesio plėtrą, bet ir pagrįstą požiūrį į kitus savo gyvenimo aspektus (Pociūtė, 2010). Profesijos pasirinkimas yra glaudžiai susijęs su asmens motyvacija. Yra daug motyvacijos teorijų ir kiekviena iš jų mėgina paaiškinti, kokių

tikslų siekia individai, kokias alternatyvas jie mato, kokie yra jų poreikiai ir kodėl jie elgiasi vienaip ar kitaip. Tačiau negalima išskirti iš jų vienos tobuliausios, jos net nekonkuruoja tarpusavyje, greičiau papildo viena kitą. Nors visos teorijos iš dalies teisingos, tačiau iki šiol nėra sukurtos visiems priimtinos motyvacijos teorijos. Tai paaiškinama tuo, kad pagrindinė žmogaus elgesio priežastį sąlygoja susidariusi situacija, kurioje jis atsiduria, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms ir tam tikru laiku (Kučinskienė, 2003).

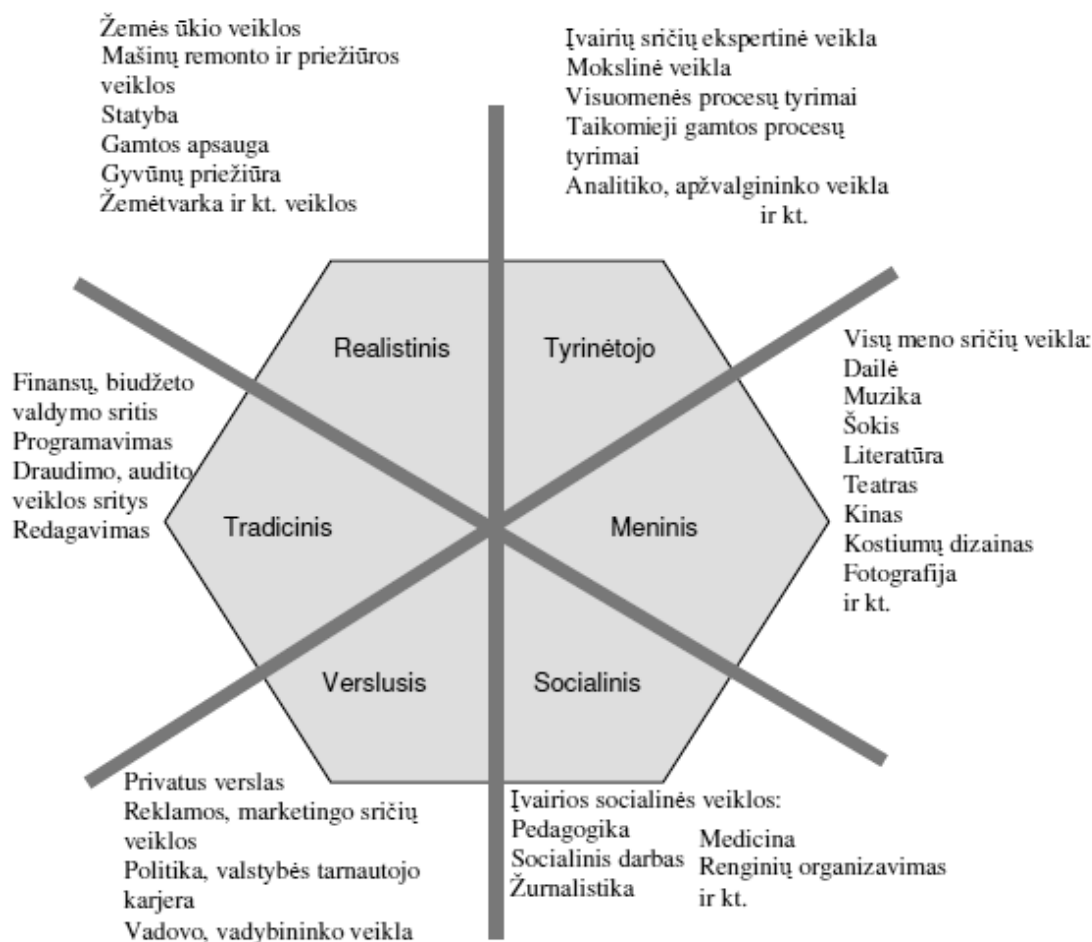
Yra daug teorijų nagrinėjančių tiek profesinę pasirinkimo motyvaciją, tiek darbo motyvaciją. Profesinės karjeros motyvacijos klausimais domėjosi J.Holland (1959), D. Super (1954), L.Bushoff (1977) ir kt. mokslininkai.

J. Hollando teorija teigia, kad žmogus, pasirinkdamas profesiją, išreiškia savo asmenybę. Panašūs žmonės renkasi panašias profesijas. Pasitenkinimas profesine veikla, jos sėkmė priklauso nuo to, kiek žmogaus asmenybė (tipas) dera su profesine aplinka (tipu). Žmogus jausis gerai toje profesinėje aplinkoje, kuri atitinka jo asmenybės tipą (interesus, sugebėjimus ir polinkius). Tuomet galima tikėtis stabilesnio, sėkmingesnio darbo, geresnių mokymosi rezultatų ir pasitenkinimo darbu.⁵ Autorius pažymi, kad žmogui norint pasirinkti tinkamą profesiją reikia gerai pažinti save ir darbo pasaulį. Asmens gabumai, jų tinkamas lavinimas bei ugdymas lemia profesinės karjeros sėkmę, pasitenkinimą darbu. J. Holland pateikia asmenybės tipų teoriją, kurioje išskiria šešių tipų asmenybės elementus (pav. 3). Pasak mokslininko, asmeninės savybės daro didžiausią įtaką profesijos rinkimuisi, tačiau jos nėra vienintelis veiksnys. Panašūs žmonės renkasi panašias profesijas, o pasitenkinimas darbu, sėkmės suvokimas, stabilumas priklauso nuo to, kiek asmenybė dera su darbo aplinka. Asmuo turi turėti teisingą informaciją apie save ir savo profesinius sugebėjimus, kad galėtų teisingai pasirinkti profesiją (Pukelis, 2008).

Profesinio pasirinkimo motyvacijos teorijas nagrinėjo ir D. Super. Autorius teigė, kad profesinė raida prasideda vaikystės viduryje ir tęsiasi visą suaugusio žmogaus gyvenimą. Asmuo pereina visus raidos etapus, kiekviename iš jų atlieka tam tikrus uždavinius. Mokslininkas nurodo, kad profesinės karjeros pasirinkimas – tai nenutrūkstamas vystymosi procesas, nes asmuo nuolat sužino ką nors naujo apie save bei darbo pasaulį. Karjeros modeliai, pagal D. Super, yra nulemti socialinių ir ekonominių veiksnių, protinių ir fizinių gebėjimų, asmeninių charakteristikų bei galimybių, kurias jie turi ir kuriomis gali pasinaudoti. Super išskiria penkis karjeros vystymosi etapus, kurie apima visą žmogaus gyvenimą – 1) orientacija į profesijos pasirinkimą; 2) profesinių polinkių pastovumas; 3) bruožų susiformavimas; 4) pašaukimo nepriklausomumas ir 5) profesinių polinkių pasirinkimo pagrįstumas arba protingumas (Adamonienė ir kt., 2003).

---

⁵ .Kur stoti? (2007). <http://www.kurstoti.lt/s/18/john-l-holland-o-profesijos-pasirinkimo-testas>

3 pav. J.Hollando asmenybės tipai ir jiems tinkamos veiklos sritys

Šaltinis: Stanišauskienė, V., Naseckaitė, A. Karjeros vadovas, 2012, 30 psl.

Profesinio apsisprendimo raidos samprata remiasi prielaida, jog visi žmonės, pasiekę tą pačią stadiją, sprendžia panašias profesijos pasirinkimo problemas. Paauglys, tyrinėdamas save ir aplinką, ieško tinkamiausios profesijos. Super (*cit. Sajienė ir kt., 2012*), teigia, kad skirtingi gyvenimo etapai kelia skirtingus profesinius uždavinius ir akcentuoja šiuos aspektus:

1. Žmonės skiriasi gebėjimais, asmenybės branda, poreikiais, turimomis vertybėmis, interesais, charakteriu ir savęs suvokimu bei vertinimu.
2. Kiekvienas žmogus, remiantis šiomis charakteristikomis, tinka tam tikrai profesijai.
3. Kiekviena profesija reikalauja tam tikrų tipišku gebėjimų, interesų ir asmenybės charakteristikų modelio, kuris turėtų būti gana lankstus.
4. Laiko tėkmės ir patyrimo įgijimo požiūriu, asmens profesinis pasirinkimas ir situacijos, kuriose jis gyvena bei dirba, keičiasi, kaip keičiasi ir savęs suvokimas.
5. Pokyčių procesą sudaro etapų serija: profesijos rinkimosi poreikio augimas.
6. Profesijos paieškos, sprendimo pasirinkti vieną ar kitą profesiją įsitvirtinimas.
7. Domėjimasis pasirinkta profesija ir t. t.

Profesijos pasirinkimo teorijomis domėjosi ir Bussoff (*cit. Laužikas, 2005*). Mokslininkas akcentuoja, kad sprendimas dėl profesijos pasirinkimo yra atsakingas etapas žmogaus gyvenime ir išskyrė šešias apsisprendimo sudėtingumą atskleidžiančias pakopas, kurias turi pereiti profesiją besirenkantis jaunuolis:

1. Karjeros kelio rinkimąsi reikia suvokti kaip uždavinį, t.y. jo atžvilgiu įgyti reikiamą motyvaciją ir nusiteikimą.
2. Karjeros kelio rinkimąsi svarbu mokėti analizuoti kaip problemą, savo supratimo lygmenyje žinoti jos sprendimo metodiką.
3. Būtina suprasti pasirinkimo galimybių realumą, mokėti įvertinti, atmesti arba priimti įvairius pasirinkimą įtakojančius veiksnius.
4. Būtina mokėti parengti alternatyvius sprendimo variantus bei suformuluoti sprendimo priėmimo kriterijus. Taikant asmeninę patirtį bei papildomą informaciją, reikia įvertinti suformuluotų alternatyvų realumą.
5. Būtina suvokti asmeninę ir socialinę atsakomybę už savo sprendimus.
6. Reikia žinoti, kaip priimtą sprendimą įgyvendinti realiame gyvenime.

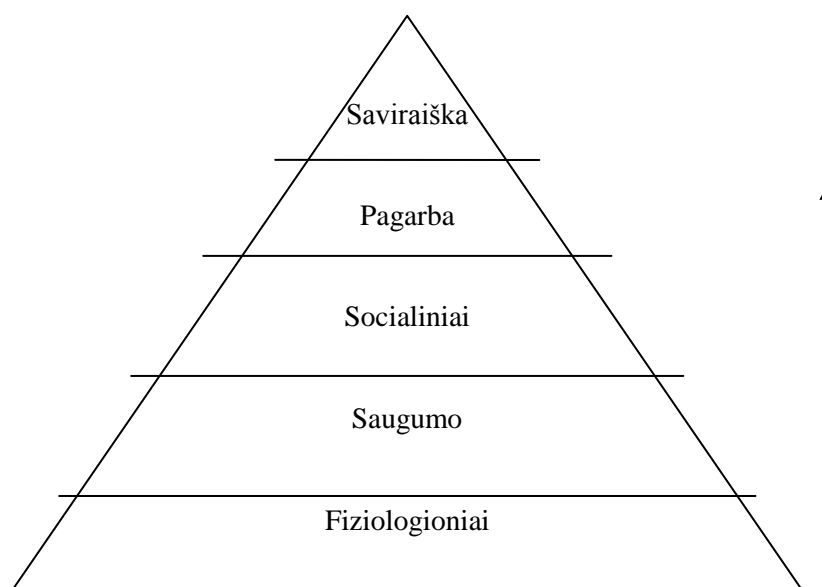
Šios pakopos parodo, kad sąmoningas karjeros sprendimo priėmimas įmanomas tik tuomet, kai žmogus pasiekia pakankamą psichologinę brandą – suvokia karjeros prasmę, prisiima atsakomybę už savo sprendimus, todėl turi būti sukuriamos atitinkamos sąlygos jaunuolio socialinėje aplinkoje (Stanišauskienė, 2004).

Be aukščiau pateiktų *profesijos* motyvaciją naginėjančių teorijų yra ir motyvacijos *darbo* teorijų. Išskiriamos dvių krypčių teorijos: motyvacijos turinį analizuojančios teorijos ir motyvacijos procesą analizuojančios teorijos.

Įvairūs autoriai (Stoner ir kt. 2005; Baršauskienė, Almonaitienė, Lekavičienė ir Antinienė 2010; Zakarevičiaus ir kt. 2011) teigia, kad šių krypčių atstovai (A. Maslow, F. Herzbergas, D. McClellandas, C. Alderferis, D., Vroom, J. Adamsas, Locke ir kt.) skirtingai apibūdina pačią motyvaciją ir susijusias sąvokas, nes:

- turinį analizuojančios teorijos stengiasi atsakyti į klausimą, kodėl atsiranda motyvacija,
- procesą analizuojančios teorijos siekia paaiškinti, kaip vyksta motyvacija, kaip ji sąlygoja individų elgesį.

A. Maslow „humanistinė (poreikių) teorija“ akcentuoja, kad žmogus turi įgimtą norą patenkinti poreikius. Savo teoriją autorius grindžia penkių pagrindinių poreikių – fiziologinių, saugumo, socialinių, pagarbos, saviraiškos – funkcija. Pasak Maslowo (*cit. Zakarevičius ir kt., 2011*) žmonės savo poreikius tenkina eidami nuo paprastesnių prie sudėtingesnių“ (pav.4).

4 pav. Maslowo poreikių hierarchija

Šaltinis: Zakarevičius ir kt. 2011, psl.264

F. Hzerzberg „dviejų veiksnų motyvavimo teorija“ yra panaši kai kuriais aspektais į Maslow teoriją. Ji atskleidžia veiksnus, sukeliančius asmenų pasitenkinimą arba nepasitenkinimą darbe. Autorius nustatė tuos veiksnus, panaudojęs kritinių situacijų metodą. Šie veiksniai išskiriami į dvi grupes: nepasitenkinimo (higieninius) ir pasitenkinimo (motyvacinius). D. McClelland (*cit. Dubauskas, 2006*) „pasiiekimų motyvacijos teorija“ iškelia aukštesnio lygio poreikius“. Autorius teigia, kad žmonėms yra būdingi šie pagrindiniai motyvai: laimėjimai, vienijimasis, kompetencija ir valdžios (žr.1 lentelę).

1 lentelė

Motyvacinių modelių psichologinis pagrindas

Motyvacijos modelis	Psichologinis pagrindas
Laimėjimai	Pastangos įveikti iššūkius, tobulėti, augti
Vienijimasis	Pastangos įtraukti žmones siekiant teigiamo efekto
Kompetencija	Pastangos siekti aukštos darbo kokybės
Valdžios	Pastangos daryti įtaką žmonėms ir situacijoms

Motyvacijos procesą analizuojančios teorijos motyvaciją nagrinėja iš kitos pusės nei poreikių motyvacijos teorijos. Jose analizuojama tai, kaip žmogus paskirsto savo pastangas siekdamas įvairių tikslų ir kaip pasirenka konkretų elgesio būdą (Šavareikienė, 2008).

V.Vroomo „lūkesčių teorijoje“ motyvavimas siejamas su tam tikrų lūkesčių patenkinimu, kur motyvaciją lemia trys pagrindiniai veiksniai: valentingumas-instrumentalumas-lūkesčiai. Motyvavimas atsižvelgiant į lūkesčius reiškia, kad atlygis turi būti labai konkrečiai siejamas su

individualiais darbo rezultatais. Pasak Zakarevičiaus ir kt. (2011), šie trys veiksniai įvairiai dera tarpusavyje ir gali skirtingai veikti motyvaciją. Pasak autorių, priimtinausias variantas šios teorijos galėtų būti – teigiamas valentingumas, didelis instrumentalumas ir didelė lūkesčių patenkinimo tikimybė. D. Adamso „socialinio teisingumo teorija“ teigia, kad asmuo savo indėlį į darbą lygina su gaunamu rezultatu. Asmenys stebi kitų (panašių į save) žmonių indėlius bei rezultatus ir taip susidaro nuomonę apie teisingą jų santykį. Locke „tikslų išskelimo teorija“ pateikia psichologiškai pagrįstą motyvavimo mechanizmą. Autorius teigia, kad tikslas turi būti konkretus, geriausia – pamatuojamas; tikslas turi būti realiai pasiekiamas, ir turi būti aiškus koks atlikto darbo santykis su numatytu tikslu (Baršauskienė ir kt., 2010).

Apibendrinant motyvacijos teorijų apžvalgą, galima teigti, kad įvairūs autoriai nagrinėja tiek profesinę pasirinkimo motyvaciją, tiek darbo motyvaciją, teikdami, kad panašūs žmonės renkasi panašias profesijas, pasitenkinimas profesine veikla, jos sėkmė priklauso nuo to, kiek žmogaus asmenybė dera su profesine aplinka; profesinė raida prasideda vaikystės viduryje ir tęsiasi visą suaugusio žmogaus gyvenimą ir pereina visus raidos etapus, kiekviename iš jų atlikdamas tam tikrus uždavinius.

1.3. Profesijos pasirinkimo motyvai ir ypatumai

Prasminga ir įdomi veikla leidžia žmogui suvokti vertybes. Profesijos pasirinkimas siejamas su vietos gyvenime ir darbo rinkoje suradimu, profesinio pašaukimo supratimu, gyvenimo kelio planavimu. Aukštesnė socialinė kompetencija leidžia daugiau pasitikėti savimi, sėkmingiau spręsti problemas, pozityviau bendrauti tarpusavyje (Samašonok, Truncienė ir Kulytė, 2010, Pociūtė, 2010).

Profesijos pasirinkimas yra kompleksinis reiškinys, kurį nulemia įvairūs socialiniai, kultūriniai ir psichologiniai veiksniai. Profesijos pasirinkimas ir su tuo susijusių sprendimų priėmimas yra vienas iš moksleivio autonomiją skatinančių veiksnių ir yra vienas iš svarbiausių žmogaus brandos požymių. Tai yra informacijos apie save ir darbo aplinką rinkimas, kaupimas bei panaudojimas (Ustinavičiūtė, 2011). Pasak Krikščiūnaitės ir kt. (2011), Adamonienės, (2001), Augienės (2009) profesijos rinkimosi motyvacija – tai hierarchinė motyvų kaita, lemianti kryptingą apsisprendimą ir elgesio strategiją, siekiant galutinio tikslo. Tai ilgai trunkantis ir daug vaiko amžiaus tarpsnių ir jo gyvenimo sričių apimantis procesas. Pradedant nuo fantazijų ir žaidimų ikimokykliniame amžiuje, santykių su tėvais mokykloje ir baigiant darbo vietos pasirinkimu įgijus profesiją mokymo įstaigoje. Ir kiek tėvai padeda savo vaikams subręsti ir tapti savarankiškais ir atsakingais asmenybėmis, tiek padeda jiems atsakingai ir pagrįstai pasirinkti profesiją. Profesinis žmogaus gyvenimo ciklas prasideda tuomet, kai mes dar labai jauni ir tik planuojame savo ateitį, o baigiasi senatvėje, kai nutraukiame aktyvią profesinę veiklą.

Kad rinkimosi motyvacijai būdingas hierarchiškumas teigia ir Reanas, Kolominskis (2008). Stanišauskienė ir kt. (2012, p. 20) pabrėžia, kad „paauglystėje išgyvenama priešpriešos tarp tapatumo ir vaidmenų sumaištis krizė. Pagrindinė šio laikotarpio problema – įtvirtinti tapatumo jausmą. Paaugliams kyla daugybė klausimų, kuriais jie siekia išsiaiškinti, kas jie yra ir koks turėtų būti jų vaidmuo visuomenėje. Nesugebėjimas suprasti, kas Aš esu, – tapatumo stoka – sukelia sumaištį. <...> Jeigu nesiseka šią krizę sėkmingai įveikti, paauglystė užtrunka, ir dėl to vėliau atsiranda kliūčių priimti suaugusiųjų vaidmenis. Tokie žmonės nepajėgia efektyviai įveikti ir tolesnių gyvenimo krizių. Sėkmingai įveikus šią krizę, įgyjama *pasitikėjimo savimi*, atsiranda saugios ateities jausmas. Profesijos pasirinkimo požiūriu šis etapas yra ypatingas, nes būtent paauglystėje, tarp kitų tapatumui įtvirtinti svarbių klausimų, yra keliami ir šie: kokį darbą aš ketinu dirbti? Kokia bus mano karjera?“ Ir jau paauglystėje, žmogus ima kurti savosios karjeros planus. Jei tapatumas neįtvirtinamas, žmogus yra nepajėgus sąmoningai rinktis tolesnes savo mokymosi ar darbinės veiklas. Tokio žmogaus karjera negali būti sėkminga, nes paprasčiausiai jis pats nežino, ko siekia ir kas jam yra karjeros sėkmė (Stanišauskienė, 2006). Anot Jovaišos (2011, p. 135) „būsimasis profesionalas auga šeimoje, vaikų darželyje ir bendrojo lavinimo mokykloje“.

Cozma (2008) akcentuoja, kad profesijos pasirinkimas yra ilgas ir sudėtingas procesas, trunkantis nuo pirmų 4-5 gyvenimo metų iki vėlyvosios brandos. Šiame procese išskiriami trys etapai:

I. Periodai:

- Fantazijų periodas (6-11 metų): vaikai mano, kad gali tapti bet kuo; šis periodas charakterizuojamas vidutinių ir ilgalaikių tokio pasirinkimo pasekmių numatymo nebuvimu, bei profesinės kvalifikacijos poreikio atitinkamai profesijai (darbui) ignoravimu.
- Bandomasis periodas (11-17 metų). Tai keletas fazių – abejonių, tyrimo ir sąmoningos savianalizės:
  - interesų fazė (11-12 metų): vaikai sužino, kad ateityje jie turės pasirinkti profesiją (savo pasirinkimą jie sieja su savo tėvų profesijomis arba nauju dėstomu dalyku mokykloje);
  - gebėjimų fazė (13-15 metų): mokiniai orientuojasi į tas profesijas, kurios susijusios su geriausiai mokamais dalykais (remiantis mokytojų ir tėvų nuomone);
  - vertybių fazė (15-16 metų): paaugliai savo sugebėjimus sieja su pasitenkinimu, kurį gautų iš profesijos;
  - pereinamoji fazė (16-17 metų): kai tampa svarbu nustatyti tiesioginį ryšį tarp asmeninių interesų ir pasiekimų.

• Į tikrojo pasirinkimo periodą (17-22 metų) įeina:

- tyrimas (17-20 metų): individai renka informaciją apie atitinkamų profesijų fizinius ir protinius reikalavimus;
- kristalizacija (20-22 metų): žmonės turi pakankamai informacijos profesijai pasirinkti;
- specifikacija – profesijos pasirinkimas.

Šie raidos periodai nėra griežtai nustatyti. Vieni jauni žmonės gali anksti suvokti, ko jie nori, kiti – ilgai dvejoja arba dažnai keičia pasirinkimus.

II. Procesas yra negrįžtamas. Kuo ilgesnis atitinkamas profesinis mokymas, tuo sunkiau jį pakeisti. Todėl jauniems žmonėms svarbu kuo anksčiau sužinoti savo pasirinkimo galimybes pagal potencialius, intelektualinius ir praktinius sugebėjimus.

III. Kompromisas svarbus kiekviename pasirinkime. Profesijos siekiantiems žmonėms dažnai tenka rinktis tarp to, kas patinka ir kas yra naudinga (būtina), tarp asmeninių interesų ir gebėjimų, tarp tėvų ir savo norų, tarp savo svajonių ir to, ką siūlo mokykla bei darbo rinka. Renkantis iš visų šių sąlygų, atsiranda pagrįsto atsisakymo ir kompromiso galimybių.

Marcia (*cit. Krikščiūnaitė ir kt., 2011*) išskiria kitokias keturias subrendimo profesijos pasirinkimui būsenas, kurios dažniausiai ir praeinamos tokia tvarka – nuo žemiausios iki aukščiausios.

1. *Difuzijos (padrika) būseną.* Vaikas dar rimtai nemąsto apie profesijas, apie savo sugebėjimus, nedaro jokių sprendimų ir nemėgina jų įgyvendinti.

2. *Išankstinio sprendimo būseną.* Vaikas mėgina įgyvendinti tam tikrus profesinius ketinimus, rimtai domisi kokia nors sritimi, lavina būsimai profesijai reikalingus įgūdžius. Tačiau jis neapmąsto šių ketinimų asmeniškai. Paprasčiausiai kopijuoja savo tėvus ar kitus autoritetingus asmenis arba nekritiškai vadovaujasi jų nuomone. Individas siekia būti toks, kokį jį nori matyti aplinkiniai.

3. *Moratoriumas.* Šią būseną išgyvenantis vaikas rimtai tyrinėja profesijų pasaulį mėgindamas rinktis kurią nors profesiją. Jis bando atsakyti į daugybę prieštaringų klausimų, bet dar neranda tinkamo atsakymo.

4. *Pasiekto brandumo būseną.* Ši būseną būdinga jaunuoliams, patyrusiems kritinį moratoriumo (paieškų) periodą ir po tam tikrų apmąstymų bei tyrinėjimų tvirtai apsisprendusiems. Jie žino, ko nori, ir pagal galimybes įgyvendina savo tikslą. Tokie jaunuoliai turi savo nuomonę ir yra mažiau priklausomi nuo tėvų ir kitų asmenų įtakos.

Kiti autoriai D.E. Super, E. Erikson (*cit. Krikščiūnaitė ir kt., 2011*) išskiria dar kitokius brandumą karjerai skatinančius veiksnius:

- „*Aš vaizdo*“ susiformavimas – kai vaikas gali apibūdinti save (pvz., aš esu judrus, aš gerai bendrauju, man sunku susikaupti, aš esu gabus matematikai, man įdomu gamtos mokslai ir pan.).

- *Gana aukštas savivertės lygis* – kai vaikas pasitiki savo gebėjimais ir mano, kad turi pakankamai gerų charakterio savybių. Tada jis jaučiasi turįs pagrindą imtis kokios nors veiklos.

- *Tapatumo pasiekimas* – kai „aš vaizdas“ atitinka realias žmogaus savybes ir yra pakankamai platus, kad apimtų charakterio ypatumus, gebėjimus, interesus, vertybes, įsitikinimus, tarpasmeninius santykius, jausmų sferą ir t. t. Kitaip sakant, kad jaunuolio mintys apie save atitiktų realybę.

- *Geras profesijų pasaulio pažinimas* – profesijų visumos matymas, darbo turinio supratimas ir žinojimas, kokių savybių jos reikalauja iš žmogaus.

Susiformavus šiems dalykams, žmogus pagal savo suvoktą individualumą gali susirasti vietą profesinėje veikloje.

Profesijos pasirinkimo procese svarbu ne tik paauglio (jaunuolio) brandos laipsnis, bet ir profesijos pasirinkimą motyvuojantys veiksniai. Kai kurie autoriai (Laužackas, 2005a; Kučinskienė, 2003; Urbonavičiūtė, 2010) pažymi, kad asmens profesinę karjerą sąlygoja daugybę veiksnių, kuriuos galima skirti į dvi pagrindines grupes.

- Subjektyvusis veiksnys parodo atskiro asmens individualius išgyvenimus, tai yra atspindi santykius su tam tikra veikla, paremta vidinėmis nuostatomis, kurios dažniausiai apibūdinamos kaip žmogaus pašaukimas. Subjektyvus savo pasirinkimo įvertinimas apibrėžiamas pasitenkinimu pasirinkta profesija – teigiamu pasirinkimo įgyti tam tikrą profesiją vertinimu žmonių asmeninio tapatumo suvokimas ir kūrimas, gyvenimo ir karjeros tikslų sąsajos, išsilavinimas, nuostatos karjeros ir jos vystymo atžvilgiu ir kt.

- Objektivusis veiksnys yra profesijos aspekto centre yra darbas, jo struktūra ir sąlygos, kurioms esant jis atliekamas arba gali būti atliktas, kaip pavyko įstoti į norimą, aukštu prioritetu pasirinktą specialybę. Tiek pasitenkinimas pasirinkta profesija, tiek studijuojamos specialybės prioritetas yra retrospektyvūs – į praeitį nukreipti veiksniai.

Teoriškai tiek subjektyvusis, tiek objektivusis veiksnys rodo (ne)sėkmingą pirmojo profesinio tikslo – pasirinkti profesiją – pasiekimą ir galėtų būti laikomi tolesnių tikslų kėlimą pasirinktoje srityje skatinančiais veiksniais. Tačiau būtent pasitenkinimą pasirinkta profesija labiau tikslinga nagrinėti kaip profesinio kelio pasirinkimo sėkmingumo rodiklį dėl keleto priežasčių (Urbonavičiūtė, 2010).

Radzevičiūtė (2008) akcentuoja, kad paauglių profesiniam pasirinkimui įtakos turi daugelis veiksnių ir pateikia konkrečius veiksnius, kurie gali lemti profesijos pasirinkimą, tai tam tikri

poreikiai, potraukiai ir interesai, gabumai ir intelektas, charakteris ir temperamentas, tikslai ir vertybinės nuostatos, pasiekimai moksle ir kita. Autorė siūlo atsižvelgti ir į šeimos kultūrinį bei socialinį kontekstą, teigdama, kad šeima yra vienas pagrindinių informacijos apie profesijas šaltinių ir turi didelę įtaką profesijos pasirinkimo procese. Schwart, Bilsky, 1987; Ferry, 2006, Kenny, 2006 ir kt.; Marshall, 2008 ir kt., Hirschi, 2010 išskiria šiuos veiksnius, lemiančius profesijos pasirinkimą (*cit. Ustinavičiūtė ir kt. 2011*):

- *Šeima*. Dažniausiai tai vyksta tėvų ir vaikų bendradarbiavimo ir artimų santykių pagrindu. Tai gali būti pokalbiai apie karjerą, jos planavimą ir kitus susijusius dalykus. Tėvai yra pagrindinis švietimo ir profesinio pasaulio žinių, įsitikinimų ir vertybių šaltinis. Vaikai, kurių prieraišumas prie tėvų yra saugus, geriau susidoroja su kliūtimis ir sunkumais priimdami su karjeros projektavimu susijusius užduočių sprendimus. Šeimos įtaka, savikritika yra veiksniai, darantys įtaką profesijos pasirinkimo procesui. Paaugliai jaučiasi labiau įsipareigoję pasirinktai profesijai ir jaučia mažesnę nerimą, jeigu tėvai remia ir kitais būdais palaiko jų pasirinktą profesinį kelią.

- *Mokykla, bendruomenė* taip pat padeda išanalizuoti profesijų teikiamas galimybes. Paaugliai, kurie jaučia šeimos ir mokyklos paramą, rinkdamiesi profesijas dažniausiai suvokia turintys ir didesnę profesijų pasirinkimą.

- *Vertybės* yra vienas reikšmingiausių veiksnių, darančių įtaką karjeros planavimui, projektavimui, pasirinkimui ir pasitenkinimui. Skiriamos dvi vertybių grupės: išorinės ir vidinės. Išorinės, su darbu susijusios vertybės, remiasi darbo išoriniais veiksniais ir rezultatais, o vidinės darbinės vertybės remiasi egzistuojančiu darbo turiniu.

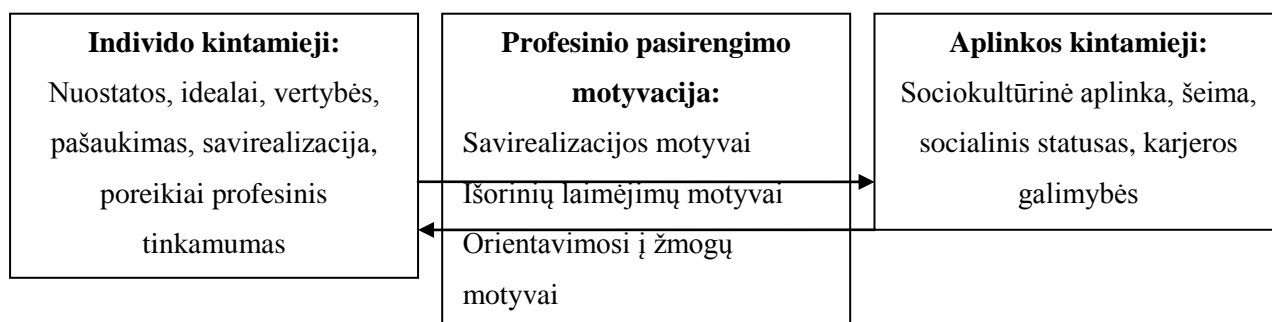
- *Profesinis tapatumas*. Skirtingų profesijų pasirinkimas priklauso nuo galimybės susitapatinti su pasirinktos profesijos darbu, realistiškai įvertinant asmenybės gebėjimus ir pastangas, esant tokioms aplinkybėms, kurios nėra palankios konkrečios profesijos pasirinkimu.

- *Lūkesčiai*. Didesnis paauglių karjeros planavimas ir didesni jų profesiniai lūkesčiai mokslo metų pradžioje yra susiję su didesniu įsitraukimu į mokyklinę veiklą visus metus. Saviveiksmingumas ir sėkmės lūkesčiai reikšmingai prognozuoja studentų profesinius pasiekimus. Dažnai prastai besimokantys moksleiviai sąmoningai neplanuoja savo karjeros. Jie neturi didelių ambicijų, susijusių su jų ateities veikla.

Keibienė ir kt. (2012, p.174) pažymi, kad „<...> svarbi profesijos rinkimosi ir raiškos motyvacijos dedamoji – pasirinktos profesijos socialinis reikšmingumas. <...> profesijos turi psichologiškai saugios ir prasmingos profesijos požymių, nes yra įdomios, pasižymi vykdomų veiklų lankstumu ir įvairove, suteikia galimybę nuolat tobulėti, pozityviai vertinama ir gerbiama aplinkinių žmonių, padeda užimti vertingą socialinę padėtį“. Kaip teigia Laumenskaitė, Petkevičiūtė (2004), veiksnių grupes galima suskirstyti į „vidinius“ ir „išorinius“ pagal tai, kokia

jų reikšmė yra profesinio kelio rinkimosi procesui. „Vidiniai“ veiksniai siejami su paties individo suvokimo, mąstymo ypatumais, t.y., tuo, kaip individas suvokia ir vertina esamą situaciją. Tuo tarpu „išoriniai“ veiksniai siejami su situacija, kurioje individas yra, jos socialiniais padariniais ar demografinėmis individo charakteristikomis. Pasak autorių, sėkmingą profesinę karjerą dažniausiai nulemia *vidiniai veiksniai*, kurie yra tiesiogiai susiję su individo vertybėmis ir ilgalaikiais gyvenimo tikslais.

Kai kurie autoriai (Jovaiša, 2011; Urbonienės, Leliūgienė, 2004) reikšmingiausius profesinio pasirinkimo veiksnius siūlo skirstyti taip pat į dvi grupes, tačiau neakcentuojant vidinius ir išorinius: *sociokultūriniai veiksniai* – profesijos statusas, lyčių stereotipai ir socialinis pagrindas ir *asmenybiniai veiksniai* – tai profesinis pašaukimas, profesinis interesas, profesinis tinkamumas, vertybės, patirtis, amžius ir asmeniniai motyvai bei poreikiai ir pateikia profesinio pasirinkimo motyvacijos struktūros modelį, kuriame išryškėja vidinių ir išorinių veiksnių įtaka individo profesiniam pasirinkimui (pav. 5).

5 pav. Profesinio pasirinkimo motyvacijos ir jai darančią įtaką individo ir aplinkos veiksnių sąveikos schema

Šaltinis: Urbonienė ir kt. 2004, psl.66

Apžvelgus, šias dvi veiksnių grupes Urbonavičiūtė (2009) pateikia apibendrintus šiuos profesinio kelio rinkimosi *vidinius* veiksnius:

- *Saviveiksmingumas.* Nagrinėjant profesinio kelio rinkimosi ypatumus, daug dėmesio skiriama įsitikinimams, kurių objektas dažniausiai būna pats individas. Šių įsitikinimų reikšmė pagrįsta tiek teoriškai, tiek empiriškai. Tie individai, kurie mano save esant kompetentingais sprendimų priėmėjais yra labiau linkę rasti labiausiai juos tenkinančius profesinius vaidmenis. Ir priešingai, tie, kurie save laiko nekompetentingais, dažniau pasirenka profesijas, kurios netenkina jų (kognityvinio balanso) poreikių. Individai, kurie pasižymi aukštu saviveiksmingumu (konkrečiai užduočiai), bus labiau suinteresuoti užduoties atlikimu, atkakliai sieks ją įgyvendinti, nepaisant kliūčių ir tikėtina, jog jų veikla bus sėkminga.

- *Profesinių lūkesčių samprata.* Šie įsitikinimai gali turėti reikšmės profesinio kelio pasirinkimui, profesinių galimybių tyrinėjimui. Tai – individo įsitikinimai apie tai, kokias

pasekmes turės jo atliekama veikla ir kiek jos bus vertingos individui ir kitiems profesinio kelio planavimo ypatumams.

- *Asmenybės bruožai.* Asmenybės ypatumai karjeros planavimo srityje vaidina svarbų vaidmenį tiek nagrinėjant asmenybės tipo ir profesinių interesų sąsajas, tiek asmenybės bruožų ir įvairių darbo, akademinų rodiklių ir tikslų kėlimo ryšį.

Ir išoriniai profesinio kelio rinkimosi veiksniai:

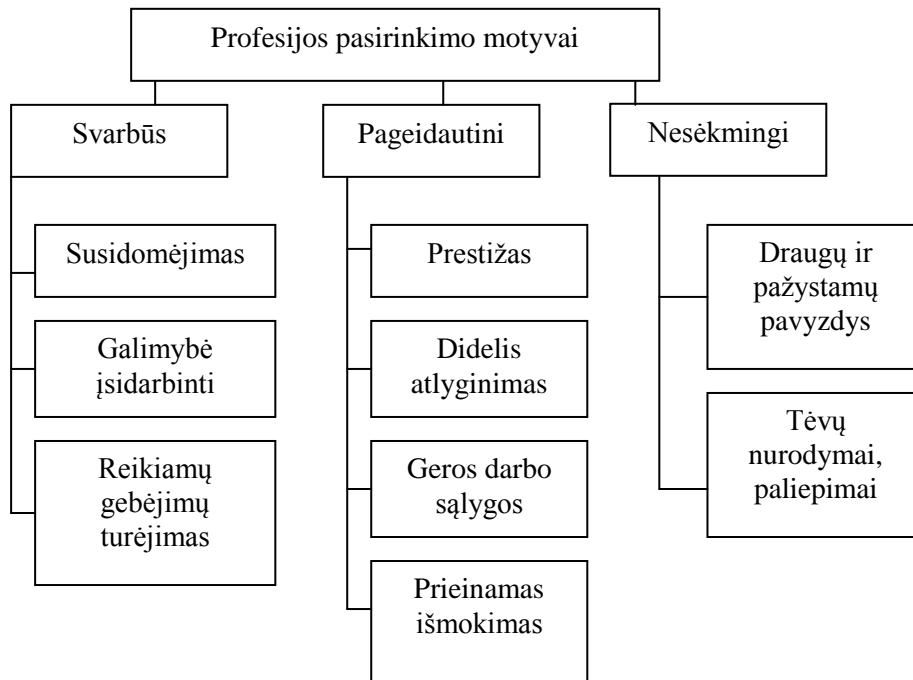
- Veiksnius, kurie apima įvairias *objektyvias karjeros planavimo kliūtis* (pavyzdžiui, informacijos apie profesijas stoka, reikiamų įgūdžių neturėjimas ir kt.) arba, atvirkščiai, paskatinimus (adekvačios informacijos, tinkamų įgūdžių turėjimas ir kt.);

- Veiksnius, kurie *parodo individo statusą arba charakteristikas*. Šie veiksniai tiesiogiai nesisieja su objektyviais karjeros planavimo kriterijais. Jų poveikis individo profesiniams įsitikinimams ir karjeros kelio planavimui aiškinamas socialiniu aspektu. Manoma, kad šio tipo išoriniai veiksniai formuoja skirtingas individo nuostatas, socialinius ir profesinius vaidmenis, stereotipus ir pan., ir tokiu būdu veikia profesinio kelio rinkimosi ir planavimo procesą.

- *Pasirinktos specialybės paklausa darbo rinkoje.* Šis veiksnys atspindi profesinio kelio tąsos perspektyvas. Kliūtis – jeigu specialybės paklausa individui atrodo maža, ir paskatas – jeigu paklausa didelė. Situacijos darbo rinkoje žinojimo svarba laikoma svarbiu veiksmu renkantis profesiją.

- *Akademinių pasiekimų vidurkis.* Parodo individo akademinį pasiekimą pasirinktoje srityje. Žemas vidurkis gali būti suprantamas kaip profesinio kelio tąsos kliūtis, aukštas – kaip paskatinimas. Akademinų pasiekimų vidurkis (studijuojant pasirinktą specialybę) kaip vienos iš profesinio kelio tąsos sąlygų įtraukimas visų pirma pagrįstas teoriškai, kadangi sėkmingas veiklos atlikimas laikomas tolesnių tikslų, susijusių su atliekama veikla, kėlimo prielaida.

Pukelis (2008) siūlo keletą grupių veiksnių lemiančių asmens profesinį pasirinkimą: *socialiniai-ekonominiai*, kuriuos sudaro gyvenamoji aplinka, socialinė, ekonominė ir kultūrinė šeimos padėtis, mokslo ir technikos pažanga, bendra ekonominė situacija, uždarbis, kt.; *pedagoginiai veiksniai* – tai ugdymas (kryptingas lavinimas per pamokas, papildomojo ugdymo užsiėmimai, užmokyklinė bei visuomeninė veikla) ir jo rezultatai (žinios, gebėjimai, vertybės); *psichologiniai veiksniai* – tai poreikiai, interesai, polinkiai, bendrieji ir specialieji gebėjimai, intelektas, charakteris, vertybinės orientacijos. Kurios šių veiksnių sudedamosios dalys nulemia apsisprendimą, priklauso nuo asmenybės brandos ir jam teikiamos pagalbos. Kita autorė Augienė (2009) nurodo, kad profesijos motyvai gali lemti pasirinkimo sėkmę ir – nesėkmę (pav. 6).

6 pav. Profesijos pasirinkimo motyvai

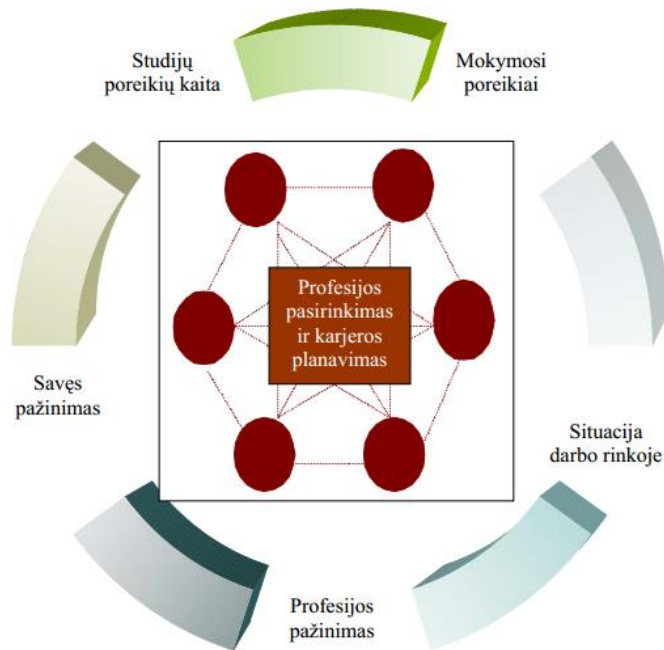
Šaltinis: Augienės 2009, psl. 130

Profesijos pažinimas leidžia suvokti, ar tai profesijai keliami reikalavimai bei uždaviniai atitinka asmens lūkesčius. Pažinus profesiją, galima tvirčiau apsispręsti dėl jos pasirinkimo. Miniotienė (2008, p.36) siūlo profesijos pasirinkimo formulę „*Noriu – Galiu – Reikia*“, tačiau Krikščiūnaitė ir kt. (2011, p.20) siūlo kitą profesijos pasirinkimo formulės variantą „*Motyvacija – Gebėjimai – Realybė*“. Kitaip tariant, reikia pasirinkti tokią profesiją, kuri būtų įdomi ir patraukli sau pačiam, kuri atitinka Jūsų sugebėjimus; turėtų paklausą darbo rinkoje (yra darbo vietų) ir, kuria remiantis jaunuoliai galėtų įsivertinti save.

Profesijos pasirinkimą veikia nuolat kintantys veiksniai, pavyzdžiui, asmeninių mokymosi poreikių kaita, darbo rinkos kaita, globalizacijos faktorius. Atsižvelgiant į socialinio bei asmeninio žmogaus gyvenimo pokyčius, galima išskirti keletą svarbių aspektų, veikiančių žmogaus profesinę veiklą (pav.7)⁶.

⁶ Karjeros planavimo gebėjimų ugdymo C metodika (2008). Projektas „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“ (NR. ESF-2.4.-065), psl. 23 [žiūrėta: 2013 m. spalio 30]. Prieiga per internetą: [https://www.google.lt/#q=Karjeros+planavimo+geb%C4%97jim%C5%B3+ugdymo+C+metodika+\(2008\).+Projektas+%E2%80%9EProfesinio+orientavimo+sistemos+suk%C5%ABrimas+ir+diegimas%E2%80%9C+\(NR.+ESF-2.4.-065\)%2C](https://www.google.lt/#q=Karjeros+planavimo+geb%C4%97jim%C5%B3+ugdymo+C+metodika+(2008).+Projektas+%E2%80%9EProfesinio+orientavimo+sistemos+suk%C5%ABrimas+ir+diegimas%E2%80%9C+(NR.+ESF-2.4.-065)%2C)

7 pav. Mokymosi, studijų ir darbo rinkos poreikių kaitos reikšmė profesijos pasirinkimui ir karjeros planavimui

Šaltinis: Karjeros planavimo gebėjimų ugdymo C metodika (2008). Projektas „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“ (NR. ESF-2.4.-065), psl.18.

Apibendrinant profesijos rinkimosi motyvacijos pasirinkimo motyvus, galima teigti, kad profesinio pasirinkimo motyvacija – tai dinamiška hierarchinė motyvų sistema, kurią lemia vidiniai ir išoriniai veiksniai. Įvairūs autoriai vidiniams veiksniams priskiria – fizinius veiksnius (asmens fizinė sveikata), psichinius veiksnius (interesai, pomėgiai, charakteris, temperamentas, savęs vertinimas) ir dvasinius veiksnius (moralinės ir vertybinės nuostatos); prie išorinių veiksnių – socialiniai (tėvų socialinė padėtis, mokslo įstaigų artumas, tėvų išsilavinimas bei darbas, šeimos vertybinės nuostatos), ekonominiai (šalies ekonominė situacija, darbo rinkos tendencijos ir padėtis), visuomeniniai (požiūris į išsilavinimą, požiūris į darba, visuomeninių vertybių sistema).

2. Kineziterapeutų profesinis rengimas

2.1. Kineziterapijos samprata

Gyventojų sveikata – didžiausia visuomenės socialinė ir ekonominė vertybė. Kaip pažymi Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) ekspertai, sveikata – tai ne tik ligų, fizinių defektų nebuvimas, tai fizinė, dvasinė ir socialinė žmonių gerovė (Krikščiūnas ir kt., 2009). Organizmas būna sveikas, kai pasiseka tikslingai prisitaikyti prie aplinkos. Vis dažniau kiekvienas žmogus susiduria su įvairių sričių skausmais. Skausmą gali sukelti begalė priežasčių - pradedant traumomis, baigiant ligomis. Nuo XX amžiaus pradžios medicinoje pradėtas vartoti terminas „reabilitacija“. Reabilitacijos tikslas – visavertis sergančiųjų gydymas, siekiant maksimalaus funkcinio aktyvumo sugrąžinimo ir asmenų, patyrusių nepagydomų sveikatos sutrikimų, integraciją į visuomenę (Žigienė, 2008). Pasak Žukauskienės (2011) reabilitacija yra baigiamasis etapas nuo kurio priklauso viso gydymo rezultatai, o jo siekiamybe yra laikomas asmens grįžimas į visuomeninę ir darbinę veiklą.

Kineziterapijos pradžia Lietuvoje siejama su Karoliu Dineika (1880–1979), kai Druskininkuose pradėjo veikti Gydamosios kūno kultūros parkas, o Kauno kūno kultūros institutas 1962 m. pradėjo rengti gydamosios mankštos specialistus. Ilgainiui reabilitacijos vystymas įgavo pagreitį, didesni tapo ir reikalavimai kineziterapeutams: jie privalėjo išmanyti ne tik gydymą judesiu, bet ir fizikinės terapijos, psichologinio poveikio, profilaktikos metodus⁷. Lietuvoje kineziterapijos specialistų rengimo poreikis išryškėjo po Antrojo pasaulinio karo, kai gydomoji kūno kultūra vis plačiau pradėta taikyti ligų profilaktikai, gydymui ir reabilitacijai (Kardelis ir kt., 2012).

Mokslinį pagrindimą kineziterapija gavo XIV–XVI a., o kaip specialybė susiformavo tik XX a. pradžioje. Kineziterapija (gr. kinesis – judesys, therapeia – gydymas) – asmens sveikatos priežiūros profesija, skirta gydyti, grąžinti, kompensuoti asmenų prarastas judėjimo funkcijas, stiprinti ir palaikyti sveikatą, vykdyti ligų, traumų ir negalios prevenciją, gerinti gyvenimo pilnatvę, naudojant judesius, fizinius ir fizikinius veiksnius.⁸ Medicinos mokslų žodyne kineziterapija apibūdinama kaip sveikatos priežiūros profesija, kuri suteikia gydymą asmenims, turintiems fizinių problemų dėl nelaimingo atsitikimo, ligos ar negalios, skatinančių normalią funkciją ir mobilumą, naudojant įgūdžius manipuliacijos, elektraterapijos ir/arba atitinkamą pratimų režimą⁹. Įvairūs mokslininkai (Krikščiūnas ir kt., 1996; Vaitkevičiūtė, 2001; Dadelienė, 2006; Lynn, 2011) kineziterapiją apibūdina kaip gydymą judesiu ir fizikiniais veiksniais. Kiti autoriai¹⁰ teigia, kad kineziterapija tai profesija, kuri padeda atkurti judėjimą ir funkcijas po

⁷ Sporto klubas <http://www.forumfitness.lt/index.php?id=86>.

⁸ Judėkime be skausmo. <http://www.kineziterapija.org/kineziterapija>

⁹ Medicinos mokslų žodynas. <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/physiotherapy>

¹⁰ What Is Physiotherapy? Kas yra kineziterapija? <http://www.csp.org.uk/your-health/what-physiotherapy>

traumų, ligų ir suteikia žmonėms galimybių kuo ilgiau išlikti nepriklausomiems. Nuo 2004 m. Lietuvos Respublikos norminiuose dokumentuose (Medicinos norma, 2004) pateikamas toks kineziterapijos apibrėžimas – sveikatos ir fizinės būklės grąžinimas, palaikymas, negalios kompensavimas gydant judesiu ir fizikiniais veiksniais (Žigienė, 2008).

Skirtingi autoriai (dokumentai) pateikia šiek tiek kitokias kineziterapijos sampratos formuluotes. Vieni šią sąvoką apibrėžia labai konkrečiai (tai gydymas judesiu, kiti priskiria daugiau bendresnių funkcijų (fizinės veiklos grąžinimas). Žukauskienė (2011) pateikia apibendrintą kineziterapijos sampratą, remiantis įvairių šalių asociacijų tinklalapiuose pateikta medžiaga (žr. 2 lentelę)

2 lentelė

Kineziterapijos apibrėžimų įvairovė

Apibrėžimas	Šaltinis
Kineziterapija – sveikatos priežiūros profesija, skirta asmens fizinių funkcijų vertinimui, gydymui, priežiūrai.	Kanados kineziterapeutų asociacija – Canadian Physiotherapy Association
Kineziterapija – mokslu pagrįsta profesija, kuri plėtojama remiantis įrodymais pagrįsta praktika. Kineziterapija padeda atgauti kuo įmanoma geresnę judėjimo funkciją, kai ji yra pakenkta dėl traumos, ligos, vystymosi sutrikimo ar kitos negalios.	Teisėta kineziterapijos draugija – The Chartered Society of Physiotherapy
Kineziterapija – ligų tyrimas ir gydymas naudojant fizinius ir mechaninius veiksnius.	Australijos natūraliosios terapijos asociacija – The Australian Natural Therapists Association (ANTA)
Kineziterapija – fizinių ir mechaninių priemonių, tokių kaip masažas, reguliarūs pratimai, vanduo, šviesa ir šiluma, taikymas lygų gydymui.	Britų plastinės rekonstrukcinės ir estetinės chirurgijos asociacija – British Association of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgeons(BAPRAS)
Kineziterapija – sveikatos priežiūros profesija, skirta raumenų, nervų, sąnarių ir kaulų skausmui gydyti, naudojant elektrostimuliaciją, hidroterapiją, masažą karštį/ šaltį, elektros prietaisus ir kt. įvairius pratimus.	Sveikatos gerovės centras – Health Wellness centre
Kineziterapija – traumų ir susirgimų gydymas naudojant fizinius (fizikinius) metodus, tokius kaip pratimai, masažas ar šiluma	Amerikos medicinos bazė – American medical depot

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Žukauskienės (2011, 16 psl.) pateiktą lentelę

Kineziterapija prisideda prie visapusiškos sveikatos priežiūros užtikrinimo, padėdama suprasti, kaip juda kūnas, išsiaiškinti veiksnius, trukdančius mobilumui, ir pasiūlydama priemones šiems ribojimams mažinti. Kaip teigia Žigienė (2008), Juodinienė (2010) kineziterapijos rūšys ir metodai parenkami atsižvelgiant į ligos stadiją, eigos sunkumą, fizinį treniruotumą, amžių. Ji taikoma: *ortopedijoje* (nugaros ir kaklo skausmai; sporto traumos; raumenų ir sausgyslių uždegimai dėl nuolatinio krūvio tam tikrai sričiai (pvz. riešo kanalo sindromas, tenisininko alkūnė); transporto priemonių sukeltos traumos; reabilitacija po chirurginių intervencijų (pvz. reabilitacija po klubo ar kelio sąnario endoprotezavimo operacijų);

neurologijoje (insultas; nugaros smegenų pažeidimas; cerebrinis paralyžius; galvos traumos; Parkinsono liga; išsėtinė sklerozė); prie *širdies, kraujagyslių ir kvėpavimo sistemos ligų* (bronchinė astma; lėtinė obstrukcinė plaučių liga; plaučių uždegimas; rehabilitacija po operacijų (pvz., širdies, krūtinės, pilvo); endokrininės ligos, širdies ligomis sergančiųjų rehabilitacija). Taip pat kineziterapijos funkcijos atliekamos ir kitose sferose, kurios apima šias sritis: moterų sveikatos priežiūra (įskaitant prieš ir pogimdyvinę priežiūrą bei kitas moters sveikatos būkles); vaikų priežiūra; pagyvenusių žmonių priežiūra; vėžio ir jo gydymo sukeltų komplikacijų prevencija; artrito sąlygotų skundų ir negalios gydymas (Šileika, 2012).

Dadelienė (2006) iškelia šiuos kineziterapijos uždavinius:

1. Palaikyti normalias fiziologines funkcijas.
2. Normalizuoti pažeistas funkcijas.
3. Įvairių komplikacijų profilaktika.
4. Skatinti regeneracinius veiksmus organizme.
5. Kompensuoti prarastas ir nepataisomai pakitusias funkcijas.

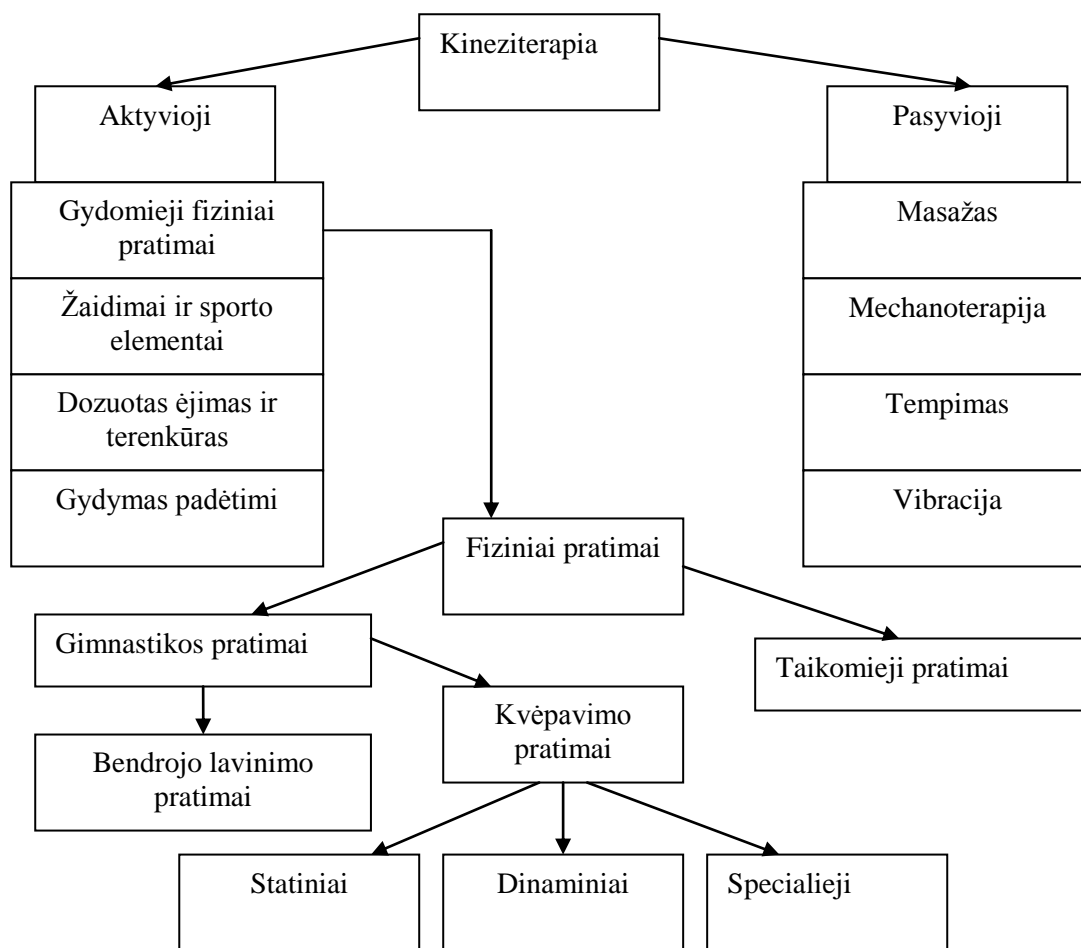
Autorė teigia, jog kineziterapijos kaip profesijos tikslas – įvairiais kineziterapijos metodais ir priemonėmis sustabdyti pataloginį vyksmą ir siekti greičiau atgauti sveikatą ir darbingumą. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2004 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. ISAK-2093/11-301 patvirtintame Kineziterapeuto rengimo standarte teigiama, kad „kineziterapeuto tikslas – teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas gydant, reabilituojant, palaikant bei stiprinant sveikatą judesiu bei fiziniais veiksniais“¹¹.

Pasak Medicinos paslaugų centro kineziterapeutų, kineziterapija turi keletą tikslų: 1) įvertinti ligonio būklę: toleranciją fiziniam krūviui; prognozuoti judėjimo galimybes; 2) taikyti kineziterapines priemones; įvertinti kineziterapijos priemonių efektyvumą; 3) apmokyti ligonį ir jos šeimos narius. Šių procedūrų tikslas yra sužadinti organizmo atstatomąsias reakcijas, nes tinkamo judesio metu išsiskirianti energija iššaukia teigiamą organizmo reakciją. Tinkamas judesys padeda pagerinti ir išlaikyti kaulų, raumenų, širdies, kraujagyslių ir kitų sistemų optimalią funkcinę būklę¹². Ir priklausomai nuo ligonio aktyvumo skiriami *aktyvūs* ir *pasyvūs* kineziterapijos metodai. Kaip teigia, kai kurie autoriai (Krikščiūnas ir kt, 1996; Dadelienė, 2006) *aktyvioji kineziterapija* – tai kai pacientas aktyviai, sąmoningai atlieka judesius tam eikvodamas energiją ir ji apima šias formas: gydomoji kūno kultūra; bendroji treniruotė; specialioji treniruotė ir darbo terapija. Tai yra dažniausias ir populiariausias gydymo būdas. *Pasyvioji kineziterapija* – kai pacientui nereikia pačiam judėti, o organizmo aktyvinimą atlieka specialistai, įvairias manipuliacijas atlieka kineziterapeutas, prietaisai (gydomasis masažas; manualinė terapija;

¹¹ Kineziterapeuto rengimo standartas. <https://www.google.lt/#q=kineziterapeuto+rengimo+standartas>

¹² Kineziterapija- NMC. <http://nmc.lt/medicinos-paslaugos/reabilitacija/kineziterapija/>

mechaninė terapija; trakcinė terapija ir vibracinė terapija). Židienė (2008) pateikia tokią kineziterapijos struktūrą:

8 pav. Kineziterapijos struktūra

Šaltinis: Žigienė, 2008, psl. 35

Daugelis autorių (Žigienė 2008; Juodinienė, 2010; Juškevičienė, 2012) teigia, kad kineziterapija realizuojama remiantis tam tikrais principais:

- *Laipsniškumas.* Šiuo principu vadovautis didinant krūvį. Gydomojo kurso metu pamažu didinama kineziterapijos procedūrų trukmė, judesių amplitudė, kartojimų skaičius, intensyvumas, sudėtingumas.
- *Sistemiškumas.* Kineziterapijos procedūros atliekamos ilgą laiką, nedarant ilgesnių pertraukų visuose gydymo etapuose.
- *Individualumas.* Vadovaujantis šiuo principu darbo planas sudaromas atsižvelgiant į paciento organizmo galimybes, sveikatos būklę, fizinį išsivystymą, amžių, profesiją.
- *Sąmoningumas.* Sąmoningas ir valingas ligonio dalyvavimas gydymo procese, bendradarbiavimas su kineziterapeutu turi reikšmės procedūrų efektyvumui.

- *Visapusiškumas*. Kineziterapijos procedūros turi veikti ne tik pažeistą organą, bet ir visą organizmą, lavinti neurorefleksinius, endokrininius (humoralinius) mechanizmus, didinti organizmo adaptacines galias.

Kineziterapijos veiklos funkciją atlieka kineziterapeutai. *Kineziterapeutai* – tai specialistai, išmanantys žmogaus judėjimą, gebantys diagnozuoti jį ribojančius veiksnius ir galintys pasiūlyti sutrikusio mobilumo atkūrimo būdus. Savo darbe kineziterapeutai koreguoja ir apsaugo nuo daugelio fizinių problemų, nulemtų sporto, darbinės traumos, senėjimo ar ilgo neveiklos periodo. Kineziterapeutas skirtas atstatyti arba kompensuoti pažeistas kūno funkcijas, kad jie galėtų veikti savarankiškai. Kineziterapeutai lavina pagrindinius judesius ir ruošia pacientus atlikti įprastus veiksmus, tokius kaip daikto siekimas ranka, persėdimas nuo lovos į vežimėlį ir atgal, persikelti nuo vienos plokštumos ant kitos. Kineziterapijos efektyvumas priklauso ne tik nuo parinktų gydymo metodų ir jų taikymo trukmės, bet ir nuo kineziterapeuto gebėjimo tirti ir analizuoti svarbiausias priežastis, dėl kurių pacientas negali judėti atsižvelgiant į jo funkcinį aktyvumą prieš ligą, motyvaciją ir psichosocialinę būklę. Kineziterapeuto mąstymas ir specifinės žinios turi didelės įtakos tam tikros metodikos pasirinkimui. Kineziterapeutas turi gebėti ir konsultuoti ergonomikos bei kitais prevencijos klausimais. Visa tai turi įtakos ir kineziterapijos rezultatams (Krutulytė, 2000; Gard, 2000; Wilmore, 2001; Hout, Cuper-Boema, Hubben ir Wal, 2006; Sykes, 2008; Geigle, Galantino, 2009). Pasak Žukauskienės (2011) kineziterapija yra tarptautiniu mastu pripažinta profesija, kuria gali užsiimti tikrai kompetingi kineziterapeutai. Kineziterapeutų, kaip vienu pagrindinių reabilitacijos specialistų, profesinis rengimas susijęs su sveikatos priežiūros politika ir reabilitacijos vystymusi.

Apibendrinant kineziterapijos sampratą galima teigti, kad tai sveikatos ir fizinės būklės gražinimas gydant judesiu ir fizikiniais veiksniais. Kineziterapija naudojama gydant labai platų ligų spektrą. Pagrindiniai uždaviniai, kurie keliami kineziterapijai, tai palaikyti normalias fiziologines funkcijas; normalizuoti pažeistas funkcijas; įvairių komplikacijų profilaktika; skatinti regeneracinius veiksmus organizme; kompensuoti prarastas ir nepataisomai pakitusias funkcijas.

2.2. Kineziterapijos teisinis reglamentavimas

Vienintelis dokumentas Lietuvoje, kuriuo remiantis yra kuriamos ir vykdomos aukštojo mokslo kineziterapeutų rengimo programos yra Kineziterapeuto rengimo standartas (V profesinio išsilavinimo lygmuo). Standartas patvirtintas Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2004 m. gruodžio mėn. 31 d. įsakymu Nr. ISAK-2093/11-301 ir jis nustato minimalius kineziterapeuto rengimo reikalavimus: profesinę kompetenciją, kompetencijų ribas, studijų tikslus, kompetencijų vertinimą ir baigiamąjį

kvalifikacijos vertinimą. Standartas parengtas, atsižvelgiant į Europos Sąjungos direktyvas, ENPHE (European Network of Physiotherapy in Higher Education) rekomendacijas, WCPT (World Confederation of Physical Therapy) dokumentus (European Physiotherapy Service Standards, European Physiotherapy Benchmark Statement), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, Nacionalinę sveikatos koncepciją, asmens sveikatos priežiūrą reglamentuojančius teisės aktus, nuosekliųjų studijų programų rengimo nuostatus ir kitus teisės aktus¹³.

Kineziterapeuto rengimo standartas garantuoja kvalifikuotą kineziterapeuto, teikiančio asmens sveikatos priežiūros paslaugas (dirbančio komandoje arba savarankiškai) ir dirbančio visų sveikatos priežiūros lygių asmens sveikatos priežiūros įstaigose, socialinės reabilitacijos, ugdymo, globos, sveikatingumo ir sporto centruose bei klubuose ir kt. įstaigose¹⁴.

Kineziterapijos veiklos propagavimu užsiima ir Lietuvos Kineziterapijos draugija, kuri buvo įkurta 1996 metais. Tai yra nepelno siekianti organizacija, kurios misija yra reprezentuoti ir stiprinti kineziterapeuto profesiją, prisidėti prie jos vaidmens didinimo apsaugant, diagnozuojant, gydant judėjimo funkcijos sutrikimus, stiprinant visuomenės narių fizinę sveikatą ir funkcines galimybes. Pagrindinis asociacijos tikslas yra rūpintis kiekvieno visuomenės individo sveikata ir gyvenimo kokybe kineziterapijos praktikos rėmuose: aktyviai dalyvauti kuriant specifines, būdingas kineziterapijai prevencines priemones ligoms išvengti, mažinant sergamumą ir ligotumą; kelti Asociacijos narių kompetenciją kineziterapijos srityje, koordinuoti mokslinį darbą, atstovauti savo narių interesams.¹⁵

Kitas dokumentas, kuris apibrėžia kineziterapeuto reglamentavimą yra Lietuvos medicinos norma MN 124:2004 „Kineziterapeutas, teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr.V-934.¹⁶ Šiame dokumente aptariamos kineziterapeuto darbui reikalingos kompetencijos, nusakomos teisės ir pareigos bei atsakomybė. *Kineziterapeuto teisės apibrėžiamos galimybėmis:*

1. Verstis kineziterapijos praktika.
2. Konsultuoti.
3. Atsisakyti teikti kineziterapijos paslaugas, jei tai prieštarauja profesinės etikos principams.
4. Gauti darbui būtiną informaciją.
5. Tobulinti profesinę kvalifikaciją.
6. Dalyvauti rengiant įstatymus ar kitus norminius aktus.
7. Dalyvauti visuomeninių draugijų veikloje.

---

¹³ Kineziterapeuto rengimo standartas. <https://www.google.lt/#q=kineziterapeuto+rengimo+standartas>

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Lietuvos kineziterapeutų draugija. Kineziterapeutų žinios. <http://ktdraugija.wordpress.com/category/istatai/>

¹⁶ Lietuvos medicinos norma MN 124:2004 „Kineziterapeutas, teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr.V-934 .
<https://www.google.lt/#q=Lietuvos+medicinos+norma+MN+124%3A2004+%E2%80%9E>

8. Kineziterapeutas turi ir kitų teisių, nustatytų kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų.¹⁷
*Kineziterapeuto pareigos:*¹⁸
  1. Teikti kvalifikuotas kineziterapijos paslaugas.
  2. Bendradarbiauti su kitais asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros, slaugos ir socialinės rūpybos darbuotojais bei specialistais.
  3. Propaguoti sveiką gyvenseną, sveikatos tausojimo priemones.
  4. Laikytis profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti.
  5. Tobulinti profesinę kvalifikaciją teisės aktų nustatyta tvarka.
  6. Tvarkyti darbo dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.
  7. Paaikškinti kineziterapeuto praktikos aplinkybes Sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų prašymu.
  8. Taikyti tik įteisintus Lietuvoje fizioterapijos, kineziterapijos metodus.
  9. Atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas pareigas.

Be aukščiau paminėtų pagrindinių teisinių dokumentų, pasak Pleškaitienės (2009) savo profesinėje praktikoje kineziterapeutai privalo laikytis profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti. Lietuvoje tokio etikos kodekso nėra, tačiau kitų šalių kineziterapeutai vadovaujasi savo šalių etikos kodeksu. Etiniais klausimais praktinėje veikloje kineziterapeutai gali atsižvelgti į *Gydytojų profesinės etikos kodeksą* ir *Hipokrato priesaiką*, tačiau pastarieji neatspindi kineziterapeuto darbo ypatumų. Lietuvoje kineziterapeutas negali užsiimti privačia praktika, nes 2007-02-01 Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-62 pripažintas netekusiu galios LR sveikatos apsaugos ministerijos 1998 m. rugsėjo 25 d. įsakymas Nr. 547 „Dėl laikinosios licencijavimo užsiimti asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros privačia veikla tvarkos“, tai yra, buvo panaikintas ir kineziterapeuto privačios praktikos licencijavimas. Norėdami teikti privačią kineziterapijos paslaugą, kineziterapeutai privalo turėti įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją kineziterapijos paslaugai teikti.

2.3. Kineziterapeutų veiklos sritys ir kompetencijos

Vis dažniau pripažįstama, jog derama darbuotojų profesinė kvalifikacija tampa šalies pažangos sąlyga. Sėkminga organizacijų veikla įmanoma tik tuo atveju, jei organizacija diegia naujoves, mokosi ir moko, bei tobulina darbuotojus (Sakalas, 2003). Kalbant apie profesinį specialistų rengimą svarbi kompetencijos sąvoka.

---

¹⁷ Lietuvos medicinos norma MN 124:2004 „Kineziterapeutas, teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. V-934.

<https://www.google.lt/#q=Lietuvos+medicinos+norma+MN+124%3A2004+%E2%80%9E>

¹⁸ Ten pat.

Išsamiai kompetencijas apibrėžia Navickienė (*cit. Atkočiūnienė, 2010*) teikdama, kad kompetencija yra sudedamoji kvalifikacijos dalis, žmogaus funkciniam gebėjimams tinkamai atlikti tam tikrą dalį profesinės veiklos. Profesinės veiklos metu įgytos žinios, gebėjimai, bendravimo įgūdžiai yra svarbūs, todėl patyrimas gali būti įvardijamas kaip vienas iš kvalifikacijos elementų.

Žukauskienės (2011) akcentuoja, kad vienas iš svarbiausių sveikatos priežiūros specialistų rengimo tikslų parengti profesionalus, turinčius gerus reflektavimo įgūdžius ir gebančius identifikuoti ir kritiškai vertinti praktinės veiklos problemas bei tinkamai jas spręsti. Kineziterapeutas – asmuo, įgijęs kineziterapeuto kvalifikaciją¹⁹. Jo tikslas yra teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas gydant, reabilituojant, palaikant bei stiprinant sveikatą judesiu bei fiziniais veiksniais (Dadelienė ir kt., 2004). Kineziterapeutas verčiasi kineziterapeuto praktika sveikatos priežiūros įstaigose, turinčiose licenciją teikti medicininės reabilitacijos paslaugas, vaikų su negalia ugdymo įstaigose, sveikatinimo ir atsigavimo paslaugas teikiančiose įstaigose, savarankiško gyvenimo namuose, protezinių, ortopedijos gaminių ir techninių priemonių pritaikymo įstaigose, globos įstaigose, pensionatuose, administraciniuose vienetuose. Kineziterapeutas dirba savarankiškai arba reabilitacijos specialistų komandoje.²⁰

Remiantis LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu 2004 m. gruodžio 14 d. Nr. V-934 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 124:2004 „Kineziterapeutas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinimo kineziterapeuto profesinę kompetenciją sudaro žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos jis įgyja baigęs kineziterapeuto profesinę kvalifikaciją suteikusias studijas bei nuolat tobulindamas įgytą profesinę kvalifikaciją ir atsižvelgdamas į nuolatinę medicinos mokslo ir praktikos pažangą.²¹ (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Kineziterapeuto kompetencijos²²

Profesinė kompetencija	Sudedamos dalys
Žinios	1. Morfologiją, fiziologiją, patologijos pagrindus, įvairaus amžiaus žmonių organizmo ypatumus.
	2. Fizinių pratimų, masažo poveikį sveikam ir sergančiam organizmui.
	3. Žmogaus fizinių ypatybių grąžinimo ir lavinimo principus.
	4. Reabilitacijos principus.
	5. Pagrindinius kineziterapijos tikslus ir uždavinius.
	6. Fizinių faktorių poveikį žmogaus organizmui.

¹⁹ LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu 2004 m. gruodžio 14 d. Nr. V-934 „Dėl LIETUVOS MEDICINOS NORMOS MN 124:2004 „KINEZITERAPEUTAS. TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA IR ATSAKOMYBĖ“ PATVIRTINIMO

²⁰ Lietuvos medicinos norma MN 124:2004 „Kineziterapeutas, teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. V-934.

<https://www.google.lt/#q=Lietuvos+medicinos+norma+MN+124%3A2004+%E2%80%9E>

²¹ KINEZITERAPEUTAS. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė rugsėjo 30, 2009 <http://kineziterapeutai.wordpress.com/2009/09/30/kineziterapeutas-teises-pareigos-kompetencija-ir-atsakomybe/>

²² Ten pat.

Išmanymas	1. Žmogaus anatomiją, bendrąją ir specialiąją fiziologiją. patologiją, biomechaniką, kineziologiją.
	2. Funkcijų sutrikimų šalinimo ir kompensavimo principus.
	3. Gydomo judesiu, masažo, fizikinės terapijos ir fizioprofilaktikos metodus ir priemones.
Mokėjimas	1. Įvertinti paciento fizinį išsivystymą, fizines ypatybes.
	2. Nustatyti įvairaus amžiaus pacientų toleranciją fiziniam krūviui.
	3. Sudaryti ir taikyti kineziterapijos programą.
	4. Įvertinti kineziterapijos programos efektyvumą ir tikslinti jos eigą.
	5. Savarankiškai vadovauti grupinėms ir individualioms kineziterapijos procedūroms.
	6. Pateikti pacientams ir jų artimiesiems metodinius nurodymus, sudaryti individualias kineziterapijos programas, supažindinti su savikontrolės metodika.
	7. Suteikti pirmąją medicinos pagalbą.
Gebėjimas	1. Įvertinti paciento fizinį aktyvumą.
	2. Parinkti metodikas atsižvelgiant į pažeidimo sindromus ir bendrą paciento sveikatos būklę.
	3. Informuoti pacientus apie pasiektus ir laukiamus rezultatus.
	4. Konsultuoti kineziterapijos klausimais medicinos ir kitų sričių specialistus.
	5. Teikti metodinę pagalbą ir vadovauti kineziterapeuto padėjėjams.
	6. Konsultuoti hipodinamijos profilaktikos klausimais.
	7. Kompleksiškai taikyti aktyvias ir pasyvias kineziterapijos, masažo, fizioterapijos priemones bei natūralius gamtinius veiksnius.
	8. Supažindinti pacientus su reikiamomis techninės pagalbos priemonėmis ir jų naudojimu.

Dadelienė ir kt. (2004) pažymi, kad kineziterapeuto profesiniam rengimui ir sėkmingam darbui ugdomi šie svarbiausi bendrieji gebėjimai:

- komunikabilumas;
- gebėjimas savarankiškai priimti sprendimus;
- gebėjimas analizuoti;
- kūrybiškumas;
- atsakomybė;
- kritinis mąstymas;
- organizaciniai gebėjimai;
- etiškumas;
- tolerantiškumas;
- novatoriškumas.

Žukauskienė (2011) teigia, kad kineziterapeutų kompetencijoms dėmesį skyrė įvairūs autoriai (Triezenberg, 1996; Barnitt, 1998; Geddes, Finch ir kt., 1998; Geddes, Wessel ir kt., 2004) aprašė etinius veiksnius, svarbius kineziterapeutų veiklai. Autorė (2011, p. 57) akcentuoja „Europos aukštojo mokslo kineziterapijos tinklo (*European 'etwork of Physiotherapy in Higher*

Education – E'PHE) iniciatyva 2007 m. išleistas kineziterapijos kompetencijų sąrašas“. Jame pateikta įvairių šalių kineziterapeuto kompetencijų standarto reikalavimų sąrašas. Dokumente kompetencijos suskirstytos į bendrąsias ir specialiąsias (specifines kineziterapijai – *physiotherapy-specific competences*). <...> čia numatomos septynios kineziterapeuto kompetencijų sritys: ištyrimas ir interpretavimas; planavimas ir įgyvendinimas; vertinimas; sveikatos priežiūra; profesinė elgsena; vadovavimas (vadyba); moksliniai tyrimai“.

Lietuvos kineziterapeutų draugija²³ išskiria tokias kineziterapeuto veiklos sritis: paslaugų teikimas (gydymo) asmenims, turintiems sutrikimų, funkcijos ribotumą, negalią arba sveikatos pokyčių dėl traumos ar ligos; bendravimas ir bendradarbiavimas su kitais profesionalais (gydytojais, slaugytojais, ergoterapeutais, logopedais); rizikos veiksnių nustatymas, kurie apsunkina optimalų asmens funkcionavimą; rūpinamąsi ligų profilaktika, sveikata ir didina fizinį pajėgumą; konsultavimas, mokymas, dalyvavimas moksliniuose tyrimuose, administravimas (privati veikla). Autorė, remiantis Lietuvos kineziterapeutų rengimo standartu pateikia apibendrintas veiklos sritis: *asmens funkcinės būklės ir fizinio pajėgumo tyrimas ir vertinimas; kineziterapijos programos rengimas ir vykdymas; kineziterapeuto praktinės veiklos plėtra ir bendravimas ir bendradarbiavimas*. Lietuvos medicinos normoje (2004) nurodoma, kad kineziterapeutas turi *gebėti* įvertinti paciento fizinį išsivystymą, fizinės ypatybes; nustatyti įvairaus amžiaus pacientų toleranciją fiziniam krūviui; sudaryti ir taikyti kineziterapijos programą; įvertinti kineziterapijos programos efektyvumą ir tikslinti jos eigą; savarankiškai vadovauti grupinėms ir individualioms kineziterapijos procedūroms; pateikti pacientams ir jų artimiesiems metodinius nurodymus, sudaryti individualias kineziterapijos programas, supažindinti su savikontrolės metodika; suteikti pirmąją medicinos pagalbą ir t.t.. Profesijos rengimo standartas (2004)²⁴ apibrėžia tokias kineziterapeuto veiklos sritis (4 lentelė, priedas 4).

4 lentelė

Kineziterapijos veiklos sritys

Veiklos sritys
1. Asmens funkcinės būklės ir fizinio pajėgumo tyrimas ir vertinimas.
2. Kineziterapijos programos rengimas ir vykdymas.
3. Bendravimas ir bendradarbiavimas.
4. Kineziterapeuto praktinės veiklos plėtra.

Lentelė modifikuota, remiantis Profesijos rengimo standartu (2004, psl.5)

Daugelyje šalių kineziterapija traktuojama kaip savarankiška profesija, tačiau kai kuriose šalyse kineziterapeutai priskiriami pirminei sveikatos priežiūros specialistų grandžiai ir negali

²³ Lietuvos kineziterapeutų draugija. Kineziterapeutų žinios. <http://ktdraugija.wordpress.com/category/istatai/>

²⁴ Kineziterapeuto rengimo standartas. V profesinio išsilavinimo lygis. Vilnius, 2004.

priimti paciento be gydytojo siuntimo (Žukauskienė, 2011). Todėl vienas iš svarbiausių sveikatos priežiūros specialistų rengimo tikslų yra parengti profesionalus, turinčius gerus reflektavimo įgūdžius ir gebančius identifikuoti ir kritiškai vertinti praktinės veiklos problemas bei tinkamai jas spręsti.

Apibendrinus kineziterapeutų profesinės veiklos sritis ir kompetencijas, galima teigti, kad pagrindinės sritys, kuriose gali save realizuoti kineziterapeutas yra – dalyvavimas moksliniuose tyrimuose; gydymo planavimas ir įgyvendinimas; gydymo rezultatų vertinimas; bendravimas ir bendradarbiavimas su kitais profesionalais; mokymas, švietimas; praktinės veiklos administravimas/vadyba. Pagrindinės kompetencijos kurios reikalingos kineziterapeuto darbui : *žinios* (morfologijos, fiziologijos, patologijos pagrindų, įvairaus amžiaus žmonių organizmo ypatumų; fizinių pratimų, masažo poveikį sveikam ir sergančiam organizmui; žmogaus fizinių ypatybių gražinimo ir lavinimo principus; reabilitacijos principus; pagrindinius kineziterapijos tikslus ir uždavinius; fizinių faktorių poveikį žmogaus organizmui); *išmanymas* (žmogaus anatomijos, bendrosios ir specialiosios fiziologijos, patologijos, biomechanikos, kineziologijos; funkcijų sutrikimų šalinimo ir kompensavimo principus; gydymo judesiu, masažo, fizikinės terapijos ir fizioprofilaktikos metodus ir priemones); *mokėjimas* (įvertinti paciento fizinį išsivystymą, fizines ypatybes; nustatyti įvairaus amžiaus pacientų toleranciją fiziniam krūviui; sudaryti ir taikyti kineziterapijos programą; įvertinti kineziterapijos programos efektyvumą ir tikslinti jos eigą; savarankiškai vadovauti grupinėms ir individualioms kineziterapijos procedūroms; pateikti pacientams ir jų artimiesiems metodinius nurodymus, sudaryti individualias kineziterapijos programas, supažindinti su savikontrolės metodika; suteikti pirmąją medicinos pagalbą); *gebėjimas* (įvertinti paciento fizinį aktyvumą; parinkti metodikas atsižvelgiant į pažeidimo sindromus ir bendrą paciento sveikatos būklę; informuoti pacientus apie pasiektus ir laukiamus rezultatus; konsultuoti kineziterapijos klausimais medicinos ir kitų sričių specialistus; teikti metodinę pagalbą ir vadovauti kineziterapeuto padėjėjams; konsultuoti hipodinamijos profilaktikos klausimais; kompleksiškai taikyti aktyvias ir pasyvias kineziterapijos, masažo, fizioterapijos priemones bei natūralius gamtinius veiksnius supažindinti pacientus su reikiamomis techninėmis pagalbos priemonėmis ir jų naudojimu).

3. Kineziterapeutų profesinės motyvacijos veiksnių tyrimas

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Profesinė motyvacija lemia profesinio meistriškumo ugdymo sėkmę, kuri yra profesinį pasirinkimą sąlygojantis konkrečių paskatų poveikis. Jaunimo profesinė motyvacija formuojasi veikiant supančiai realybei ir ji formuojasi mokantis vidurinėje ar studijuojant aukštojoje mokykloje, taip pat jau dirbant, darbo kolektyve (Keibienė, Jonaitienė, Daukila, 2012). Siekiant išsiaiškinti kineziterapijos specialybės studentų profesinės motyvacijos veiksnius buvo atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant pusiau standartizuotą anketą. Žydžiūnaitė (2006) teigia, kad kiekybinė metodologija yra naudinga tuomet, kai tyrimas apima sisteminių skaitmeninės informacijos rinkimą bei jos statistinę analizę ir išskiria šiuos ypatumus:

- pradedama nuo numatytų, intuicija besiremiančių koncepcijų aiškinimosi;
- siekiama atsakyti į klausimą, kaip tyrėją dominančios koncepcijos yra tarpusavyje susijusios;
- renkant informaciją remiamasi struktūrinėmis procedūromis ir formaliais instrumentais;
- informacija renkama kontroliuojant tiriamuosius;
- siekiama kuo didesnio objektyvumo renkant ir analizuojant tyrimo informaciją;
- skaitmeninė informacija analizuojama naudojant statistines procedūras.

Taikant kiekybinį tyrimą buvo taikytas anketinės apklausos metodas, konstruojant pusiau standartizuotą klausimyną, panaudojant Likerto matavimų skalę (šio tipo skalė taikoma tada, kai objektus galima suranguoti pagal matuojamojo požymio intensyvumą (pvz. 1. *Visiškai sutinku*. 2. *Sutinku*. 3. *Neturiu aiškios nuomonės*. 4. *Nenorėčiau sutikti*. 5. *Kategoriškai nesutinku* (penkių balų skalė))²⁵. Pasak Luobikienės (2010), Valackienės (2008) apklausos klausimų tikslas yra nuodugniau pažinti tiriamąjį reiškinį ir gauti išsamesnės informacijos apie elgesio pobūdį. Apklausa yra taikoma, kai tyrimo dalykas yra visuomeninės arba individualios sąmonės elementai: poreikiai, interesai, *motyvacija*, nuotaikos, vertybės, įsitikinimai ir kt. Pagal klausimų pateikimo formą jie skirstomi į atviro, uždaro ir pusiau uždaro tipo klausimus. Taikant anketinę apklausą, respondentai patys (raštu) atsako į pateiktus anketos klausimus. Anketoje buvo pateikti du atviri klausimai, kurie buvo apibendrinti taikant turinio analizės (content) metodą. Pasak Luobikienės (2010) naudojant turinio analizės metodą tiriami įvairūs socialiniai reiškiniai. Šios analizės atrankos elementai yra žodžiai, frazės, prasminiai vienetai, prasminiai teiginiai. Naudojant šį metodą yra nustatomos turinio kategorijos, vėliau atliekamas šios kategorijos prasminių vienetų/teiginių skaičiavimas.

²⁵ Mokslinio tyrimo pagrindai edukologijoje http://www.asu.lt/nm/failai/MT_pagrindai_edukologijoje/50801.html

Tyrimo instrumentas sudarytas remiantis teorine medžiaga ir Rogaitės, A., Lenkauskaitės, O. parengta anketa apie studentų motyvaciją (2012) ir Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2004 m. gruodžio 31 d. įstatymas Nr. ISAK-2093/11-301 *Kineziterapeuto rengimo standartu*. Respondentams buvo pateiktos anoniminės anketos (priedas 1). Anketoje naudojami 20 uždarų klausimų ir du atviri klausimai (žr. 5 priedą). Anketa sudarė trys diagnostiniai blokai, kurie pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė

Anketos sudarymo struktūra

Diagnostinis blokas	Apibūdinimas	Klausimai
Demografinis	Klausimai susiję su amžiumi, lytimi, gyvenamąja vieta, studijų forma ir kursu	1-6 ir 9 klausimai
Studijų motyvacijos vertinimas	Pateikiami klausimai apie motyvaciją studijuoti. Respondentų buvo klausiama kas juos motyvuoja studijuoti, nuo ko priklauso jų motyvaciją, kaip jie ruošiasi paskaitomis bei apie praktikos naudingumą	16-19 klausimai
Profesijos pasirinkimo motyvacija	Respondentų buvo klausiama iš kur jie sužinojo apie šią specialybę, kada apsiprendė pasinkti šią specialybę, kokie veiksniai nulėmė jų apsiprendimą, kokie motyvai dominavo pasirenkant ir t.t.	7-8, 12-14, 21-24 klausimai

Anketinės apklausos duomenys apibendrinti statistiniais metodais, naudojant Microsoft Excel, SPSS (Statistical Packet for Social Sciences) statistinės analizės programas. Buvo taikoma aprašomoji statistika (vidurkiai (M), procentai (proc.), požymių dažniai). Analizė atlikta, apskaičiuojant Chi-kvadrato (x^2) kriterijus pagal Pirsono (Pearson) formulę, df – laisvės laipsnių skaičius, Asymp.Sig. (2-sided) – kriterijaus p-reikšmė ($p \geq 0,05$) (Pukėnas, 2005). Anketoje buvo pateikti du atviri klausimai, kurie buvo apibendrinti atliekant turinio analizę (content). Gauti pateiktų klausimų atsakymai, leidžia apibendrinti ir numatyti tyrimo išvadas.

Tyrimo dalyvių atranka. Tyrimui atlikti naudota – tikslinė atranka. Tai toks atrankos būdas, kai atrenkami respondentai, kuriuos tyrėjas atsirenka priklausomai nuo savo specifinių tikslų (Kardelis, 2007). Tyrimas atliktas 2013 metų lapkričio – 2014 sausio Šiaulių ir Klaipėdos universitetuose. Tyrimui atlikti buvo pasirinkti Šiaulių universiteto SGNS fakulteto I-III kurso nuolatinių studijų kineziterapijos specialybės studentai ir individualių studijų studentai bei Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto kineziterapijos I-III kurso studentai.

3.2. Respondentų demografiniai duomenys

Kiekybiniame tyrime, siekiant atskleisti kineziterapijos specialybės studentų profesinės motyvacijos veiksnius, buvo apklausti 196 (N=196) respondentai. Respondentų demografiniai duomenys pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

Duomenys apie respondentus

Duomenys		Dažniai	Procentai
Lytis	Moteris	147	75
	Vyras	49	25
Amžius	Iki 20 metų	74	37,8
	21-30 metų	100	51
	Virš 30 metų	22	11,2
Gyvenamoji vieta	Didmiestis	75	38,3
	Regioninis miestas	68	34,7
	Gyvenvietė/kaimas	53	27
Studijų vieta	Šiauliai	126	64,3
	Klaipėda	70	35,7
Studijų forma	Nuolatinės studijos	152	73,5
	Individualios studijos	44	26,5
Kursas	I kursas	54	27,5
	II kursas	38	19,4
	III kursas	60	30,6
	Individualios studijos	44	22,5
Išsilavinimas	Vidurinė mokykla/gimnazija	138	70,4
	Aukštoji (kolegija)	38	19,4
	Aukštoji (universitetas)	20	10,2

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis atliktos apklausos duomenimis.

Analizuojant demografinio bloko tyrimo duomenis, matome, kad didžioji dalis respondentų yra moterys – 75 proc., o vyrai sudarė tik 25 proc. Tai gali būti dėl specialybės specifiškumo. Medicinos mokslų žodyne kineziterapija apibūdinama kaip sveikatos priežiūros profesija, kuri suteikia gydymą asmenims, turintiems fizinių problemų dėl nelaimingo atsitikimo, ligos ar negalios, skatinančių normalią funkciją ir mobilumą, naudojant įgūdžių manipuliacijos, elektraterapijos ir / arba atitinkamą pratimų režimą²⁶.

²⁶ Medicinos mokslų žodynas. <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/physiotherapy>

Kaip matome 6 lentelėje 51 proc. respondentų sudaro 21 – 30 metų amžiaus grupei priklausančių respondentų. Į šią kategoriją patenka tiek nuolatinų studijų studentai (III kursas), tiek ir individualių studijų (vienerių ir dviejų metų) studentai. Pagal pateiktus duomenis (žr. lentelę 6) matome, kad 64,3 proc. respondentų sudarė Šiaulių universiteto studentai. Galima daryti prielaidą, kad toks skirtumas gavo todėl, kad Klaipėdos universitete nėra individualių studijų. Palyginus abiejų aukštųjų mokyklų nuolatinų studijų studentų skaičių, matome, kad skirtumas nėra didelis tik 7,8 proc. (82/70).

Tyrimo duomenys rodo, kad respondentai (73 proc.) pasirinkę šias studijas (tiek Šiaulių universitete, tiek Klaipėdos universitete) yra (ar atvyko) miesto gyventojai, tai galima teigti, kad asmenys pasirinkę šią specialybę yra labiau susipažinę su šios specialybės galimybėmis ir ypatybėmis.

Atliekant apklausą buvo siekiama išsiaiškinti ar nuolatinėse studijose studijuoja tik vidurinę/ gimnaziją baigę studentai. Kaip matome iš pateiktų duomenų, nuolatinėse studijose studijuoja ne tik baigę vidurinę mokyklą (70,4 proc.), bet ir aukštąją mokyklą (kolegiją), galima daryti prielaidą, kad asmenys baigę kolegijas keičia jau turimą profesiją, gilina žinias arba studijuoja darbdavio paliepimu.

Kineziterapijos studijų programa yra jungtinė Šiaulių universiteto ir Klaipėdos universiteto studijų programa. Tai nauja specialybė, vyriausio kurso studentai yra III kursas, tai rodo, kad dar nėra išleista nei viena absolventų laida.

Apžvelgus demografinį bloką, galime daryti išvadą, jog apklausoje dalyvavo pakankamai respondentų, jog būtų galima daryti apibendrinančias išvadas apie studentų pasirinkimo profesinę motyvaciją.

3.3. Kineziterapeutų profesijos pasirinkimo motyvacijos veiksnių tyrimo analizė

Analizuojant tyrimo duomenis buvo siekiama išsiaiškinti dviejų aukštųjų mokyklų Šiaulių universiteto ir Klaipėdos universiteto kineziterapijos specialybės studentų profesinės motyvacijos veiksniai.

Studijų motyvacijos vertinimo blokas. Atliekant apklausą buvo siekiama išsiaiškinti kokiems išvardintiems studijuoti motyvuojantiems veiksniams pirmenybę teikia studentai (žr. 7 lentelę).

Motyvai, paskatinę respondentus studijuoti, vidurkiai (M)²⁷ (N=196)

Motyvai	Vidurkis		Standartinis nuokrypis	Statistiškai reikšmingas skirtumas
	M	M		
	Nuolatinės studijos	Individualios studijos	SD	p≤0,05
Noras mokytis	1,7171	1,5909	0,86	p=0,681
Noras tapti geru specialistu	1,4408	1,3182	0,61	p=0,493
Darbdavio paliepimas	2,8816	3,9545	1,52	p=0,000
Stipendija	2,9671	4,0682	1,68	p=0,000
Noras būti geriausiu	1,9803	2,3409	1,12	p=0,222
Tėvai	2,2829	3,545	1,45	p=0,000
Aš pats	1,3487	1,2955	0,61	p=0,817

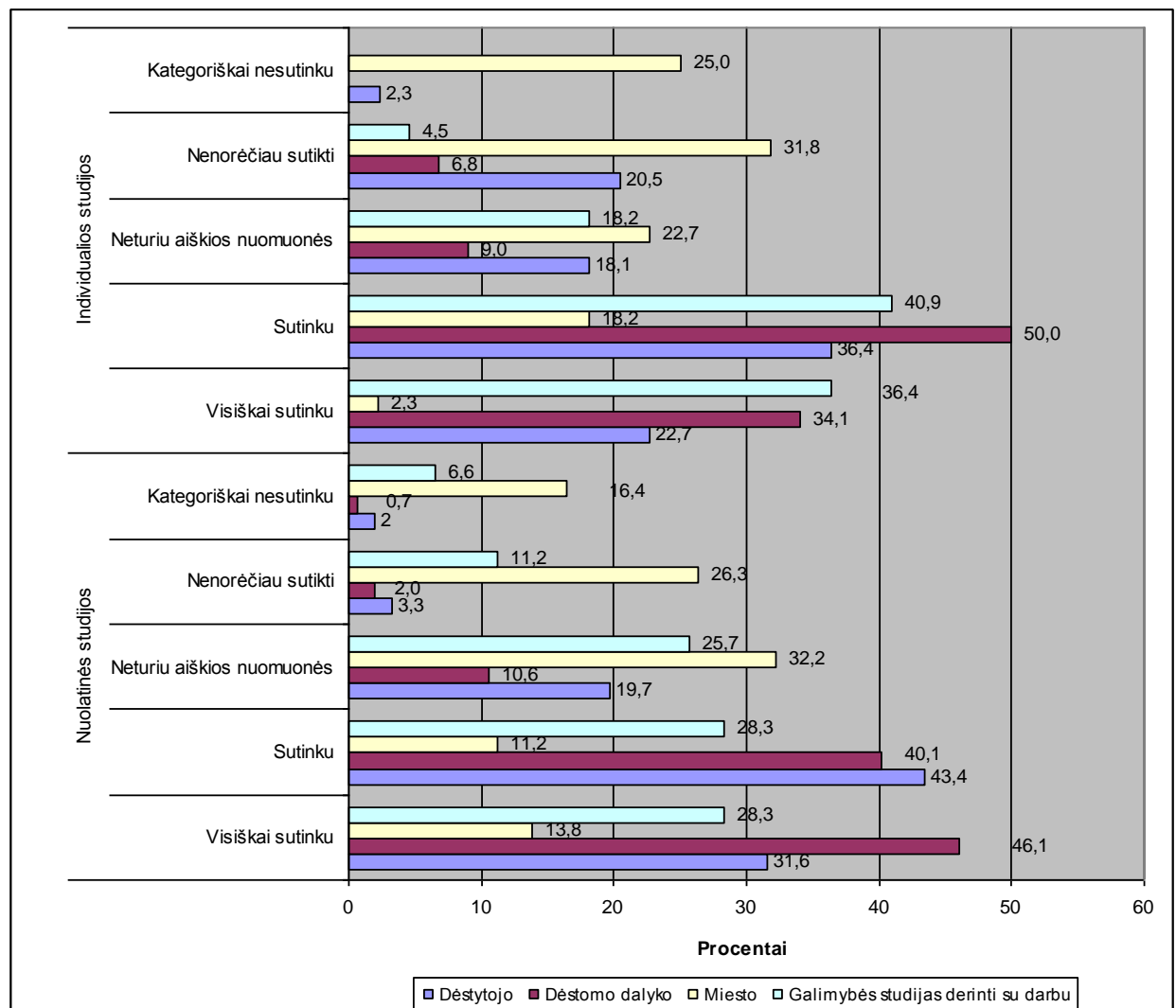
Anot, Rodzevičiūtės (2007) mokymosi motyvai, kurių dėka pajuntamas veiklos tikslas, jos prasmė, išauga iš įvairių poreikių, pradedamų žadinti dar šeimoje. Asmenybė turi būti visiškai subrandinta, kad sugebėtų priimti sąmoningus sprendimus, tarp jų ir profesijos pasirinkimo. Sugebėjimas teisingai save vertinti priklauso nuo turimų žinių, mokėjimų, įgūdžių, patirties, savo jėgų išbandymo pasirinktoje veikloje. Asmenybės kryptingumas yra pagrindinis požymis, lemiantis žmogaus gyvenimo, jo veiklos pobūdžio prasmę. Sėkmingas studijų pasirinkimas gali lemti aukštesnį individo galimybių atsiskleidimą. Dėl to laimi tiek asmuo, tiek visuomenė (Samašonok, K. ir kt., 2010). Tyrimo rezultatai parodė, kad *stipendijos* gavimas (nuolatinės studijos M=2,9671, individualios studijos M=4,0682) yra vienas iš pagrindinių studijuoti motyvuojančių motyvų ir tai patvirtina statistiškai reikšmingus skirtumus tarp abiejų studijų formų (nuolatinė ir individuali) studijuojančių respondentų ($\chi^2=64,554$; $df=20$; $p=0,000$), kitas statistiškai reikšmingas studijuoti motyvuojantis motyvų yra *darbdavio paliepimas* (M=2,8816, M=3,9545), tai daugiau būdinga individualių studijų studentams, nes daugelis jų yra dirbantys – 49 proc., iš kurių net 29,1 proc. dirba pagal specialybę ($\chi^2=21,686826$, $df=9$, $p=0,000$). Trečioje

²⁷ Vidurkis parodo vidutinę reikšmę, aplink kurią išsidėsčiusi visa aibė kintamųjų.

vietoje respondentai nurodė vieną iš studijuoti motyvuojančių motyvų – tėvus ($M=2,2829$, $M=3,545$). Tėvų patarimas statistiškai reikšmingas požymis ($\chi^2=35.308091$, $df=5$, $p=0.000$), kuris rodo, kad tai daugiau būdinga nuolatinė studijų studentams, kadangi stojant į vieną ar kitą specialybę yra tariamasi ir atsižvelgiama į tėvų nuomones.

Maža dalis studentų nurodė, kad studijuoja dėl savęs ($M=1,3487$, $M=1,2955$). Galima daryti išvadą, kad šios specialybės studentai studijuoja dėl išorinių motyvuojančių veiksnių (darbdavio, tėvų, stipendijos), kad taip reikia elgtis, nes dauguma jaunuolių studijuoja.

Atliekant anketinę apklausą buvo siekiama išsiaiškinti nuo ko priklauso jų mokymosi motyvacija. Respondentai turėjo pažymėti vieną iš keturių pateiktų motyvų (žr. 9 pav.).

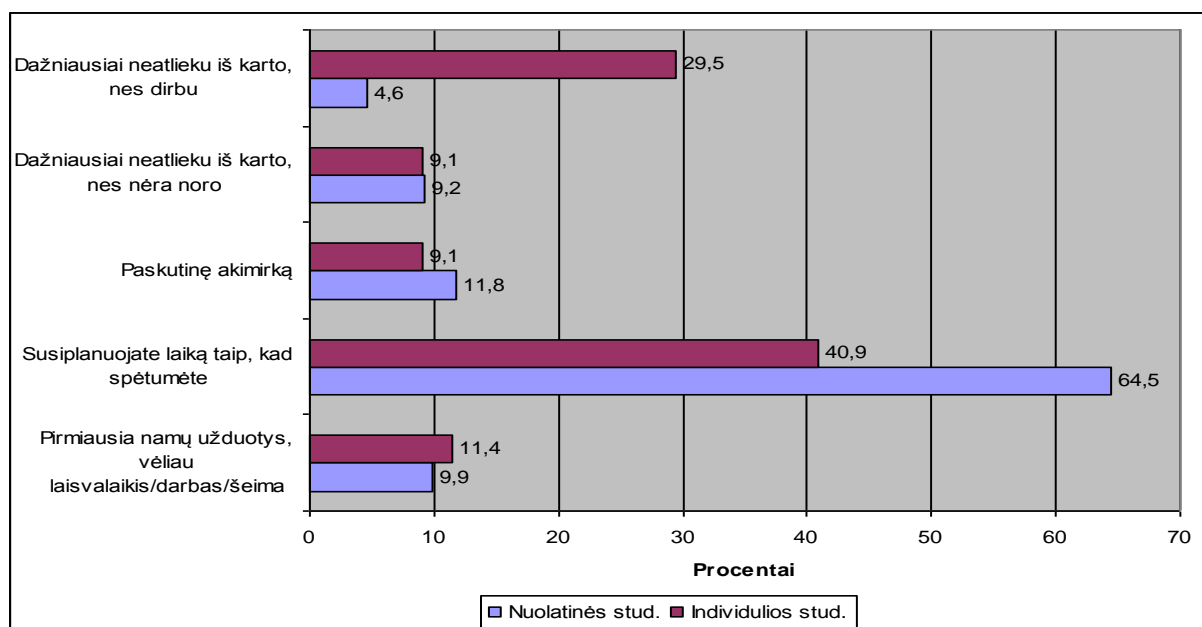

9 pav. Respondentų mokymosi motyvai, proc. (N=196)

Samašonok ir kt. (2010) teigia, kad asmens noras mokytis stiprėja tada, kai toje vietoje, kurioje jis mokosi, yra jauku ir malonu, taip pat tada, kai jis nepavargsta ir yra darbingas. Per užsiėmimus patiriama sėkmė ir bendradarbiavimo džiaugsmas taip pat yra neatsiejami nuo mokymosi motyvacijos veiksnių. Be abejo, motyvacijos suteikia vis nauja mokymosi medžiaga ir patraukli mokymosi forma, kuri patenkina besimokinančiojo smalsumą. Tokiais atvejais

bŕęsta ir mokymosi motyvacija. Mokymosi motyvacija – vidinių mokymosi paskatų sistema. Tyrimo duomenys parodė, kad didžiausią įtaką mokymosi motyvacijai turi dėstomas dalykas, taip teigia nuolatinų studijų studentai 86,2 proc. ir individualių studijų studentai 84,1 proc. Galima daryti prielaidą, kad studentams patinka dėstomi dalykai ir yra naudingi jų būsimei profesijai. Taip pat studentus studijuoti motyvuoja ir dėstytojo asmenybė, jų turimos pedagoginės ir dalykinės kompetencijos, naudojami inovatyvūs studijų metodai. Šiam teiginiui pritaria 75 proc. nuolatinų studijų studentų ir daugiau kaip pusę (59,1 proc.) individualių studijų studentai. Pastebimas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp abiejų studijų formų studentų ($\chi^2=16,059$; $df=5$; $p=0,006$) ir mokymosi motyvacijos. 77,3 proc. individualių studijų studentai teikia *galimybes derinti su darbu*. Tai rodo, kad beveik visi studentai studijuojantys šia forma yra dirbantys ir pastebimas statistiškai reikšmingas požymis tarp studentų ir gyvenamosios vietos ($\chi^2=11,181$; $df=5$; $p=0,04$).

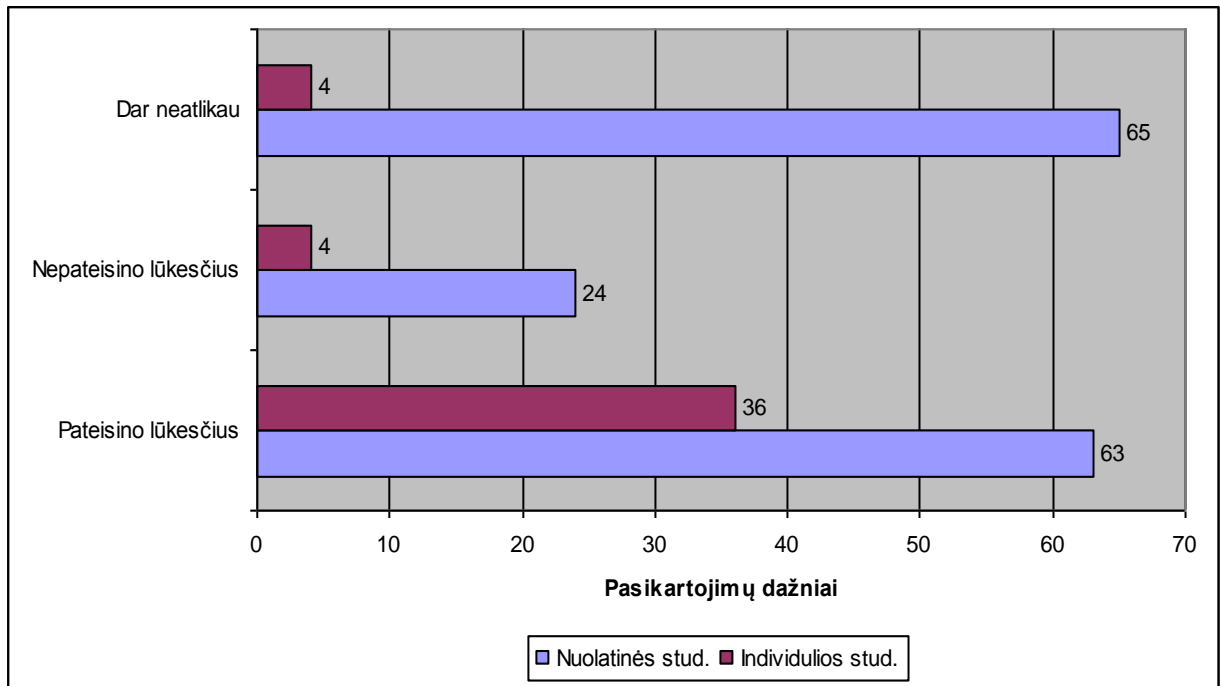
Siekiant išsiaiškinti abiejų studijų formų studentų paskaitų pasiruošimo laiką (10 pav.), nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2=25,871$; $df=5$; $p=0,000$), tai rodo, kad respondentams labai svarbus yra laikas paskaitų pasiruošimui. Kaip matyti iš pateiktų duomenų individualių studijų studentai neatlieka iškarto užduočių (29,5proc.), o planuoja savo laiką (40,9 proc.), tam turi reikšmės tai, kad jie yra dirbantys ir ne visuomet turi laisvo laiko ir galbūt atsakingiau žiūri į studijas. Tuo tarpu nuolatinų studijų studentai, beveik visada planuoja laiką (64,5 proc.) arba atlieka užduotis paskutinę minutę (11,8 proc.).

10 pav. Laikas, skirtas paskaitų pasiruošimui, proc. (N=196)

Respondentų buvo domėtasi ir apie studijų metu atliktas praktikas (pav. 11). Žukauskienė (2011) pažymi, kad praktika – studijų dalis, kurios metu studento žinios išbandomos ir tobulinamos praktine, profesine veikla. Tai yra svarbus ir nepakeičiamas sveikatos priežiūros

specialistų rengimo elementas, kurios kokybė priklauso nuo suinteresuotų šalių ir kaip tos šalys sugeba įvertinti ir pateisinti viena kitos poreikius ir lūkesčius. Gauti tyrimo rezultatai, leidžia daryti prielaidą, kad praktikos organizuojamos tinkamai, tam pritaria 50,5 proc. respondentų ir tik 14,2 proc. teigia, kad atlikta praktika nepateisino jų lūkesčių. Kiti likę 35,3 proc., dar nebuvo atlikę praktikos, todėl negalėjo atsakyti į šį klausimą. Pastebėtas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp nuolatinė ir individualių studijų studentų ir paskaitų pasiruošimui skirtu laiku ($\chi^2=28,118$; $df=5$; $p=0,000$).

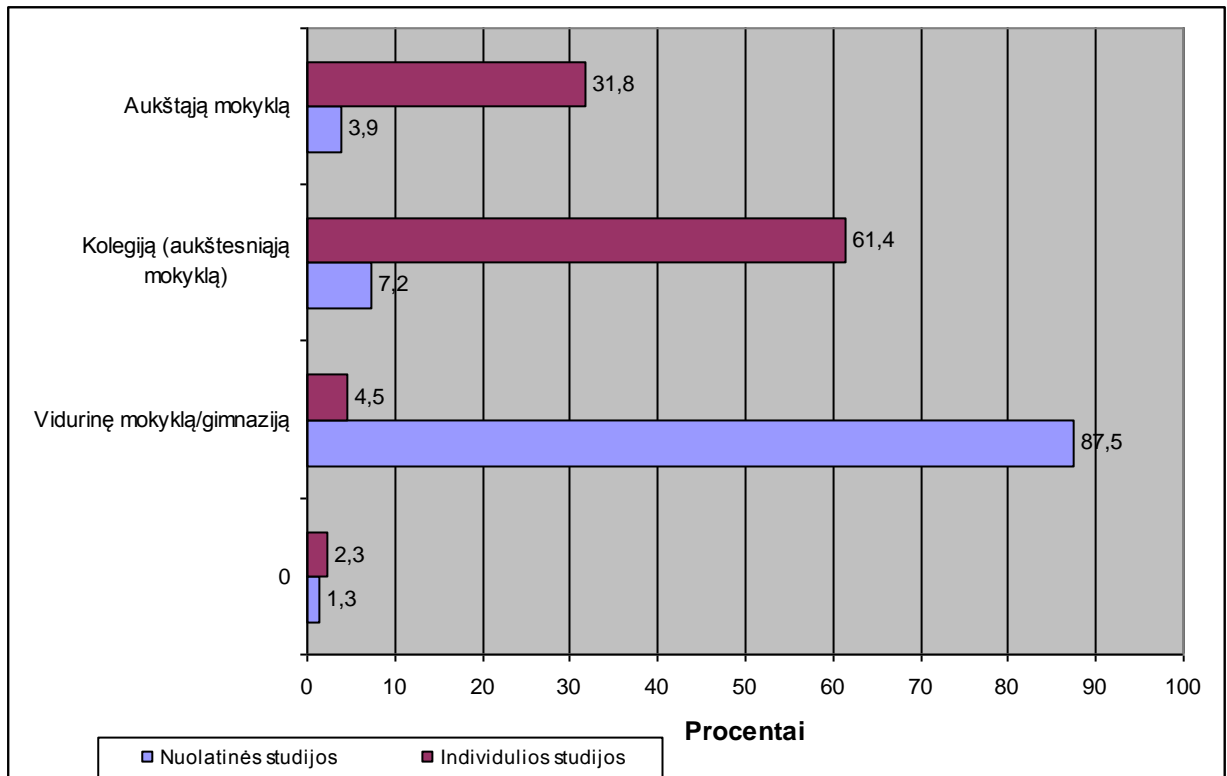

11 pav. Paskaitų pasiruošimo laikas (N=196)

Apie savo kolegų studentų motyvaciją studijuoti (priedas 1) respondentai atsiliepia teigiamai (nuolatinė forma 61,8 proc. ir individualios studijos 86,3 proc.) ir nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp abiejų studijų formų ir motyvacijos studijuoti ($\chi^2=9,330$, $df=1$; $p=0,000$).

Apibendrinant studijų motyvavimo ir studijų vertinimo bloką, galima teigti, kad respondentus studijuoti universitete motyvavo noras gauti stipendiją (tai labiau taikytina nuolatinė studijų studentams, nes jiems yra galimybė gauti stipendiją), darbdavio paliepinimas (tai būdinga individualių studijų studentams, nes dauguma (49 proc.) jų yra dirbantys, pagal specialybę dirba 19,9 proc. respondentų). Respondentų motyvaciją studijuoti priklauso nuo dėstomo dalyko ir dėstytojo asmenybės, taip pat labai svarbus kriterijus yra galimybė studijas suderinti su darbu. Kaip matyti iš tyrimo duomenų, respondentus tenkina ir praktikų organizavimas, tai leidžia daryti prielaidą, kad studijuoja motyvuoti studentai ir juos tenkina studijų organizavimas.

Profesijos pasirinkimo motyvacija. Respondentų buvo klausiama kada jie apsisprendė studijuoti kineziterapijos specialybę (pav. 12). Nuolatinė studijų studentai jau buvo apsisprendę vidurinėje mokykloje ar gimnazijoje (87,5 proc.). Individualiai studijuojantys respondentai pasirinko šią specialybę po studijų kolegijoje (31,8 proc.) ar aukštojoje mokykloje (61,4 proc.). Tai gal būt turėjo reikšmės tai, kad dalis respondentų dirba pagal šią specialybę ir reikalingas auštesnis išsilavinimas, kita dalis nori įgyti naujesnių žinių.

12 pav. Laikas, kada respondentai apsisprendė studijuoti kineziterapijos specialybę, proc. (N=196)

Daugiau kaip 70 proc. abiejų studijų formų respondentai teigia, kad patys domėjosi šia specialybe, daugiau kaip 14 proc. nurodė, kad sužinojo iš draugų ir mažiau negu 10 proc. sužinojo iš pedagogų. Tai rodo, kad šią specialybę studijuoja studentai, žinantys apie šią specialybę, nes patys domėjosi šiomis studijomis ir galimybe studijuoti. Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas kategorijoje *kita* ($\chi^2=9,455$, $df=1$; $p=0,006$), tai rodo, kad respondentai sužinojo iš kitų šaltinių, tik jų neįvardija.

Analizuojant anketos atsakymus išsiaiškinta, kokie pagrindiniai veiksniai nulėmė pasirinkti šią profesiją (žr. 8 lentelę). Kaip matyti iš pateiktų duomenų, respondentai į pirmą vietą ($M=0,5918$) iškelia veiksnį „*jaučiu polinkį šiai specialybei*“, didžioji dalis respondentų ($M=0,4388$) teigia, kad svarbus veiksnys nulėmęs šios profesijos apsisprendimą yra „*noriu dirbti su žmonėmis bei padėti kitiems*“. Taip pat respondentai galvoja, kad „*darbas bus įdomus ir įvairus*“. Tarp šių veiksnių ir abiejų studijų formų pastebimi statistiškai reikšmingi skirtumai

($\chi^2=4,3082$, $df=1$, $p=0,000$; $\chi^2=3,8667$, $df=1$, $p=0,000$). Mažiausiai ($M=0,0153$) respondentai įvertino „ši specialybė, kaip šeimos tradicija, artimieji dirba pagal šią specialybę“.

8 lentelė

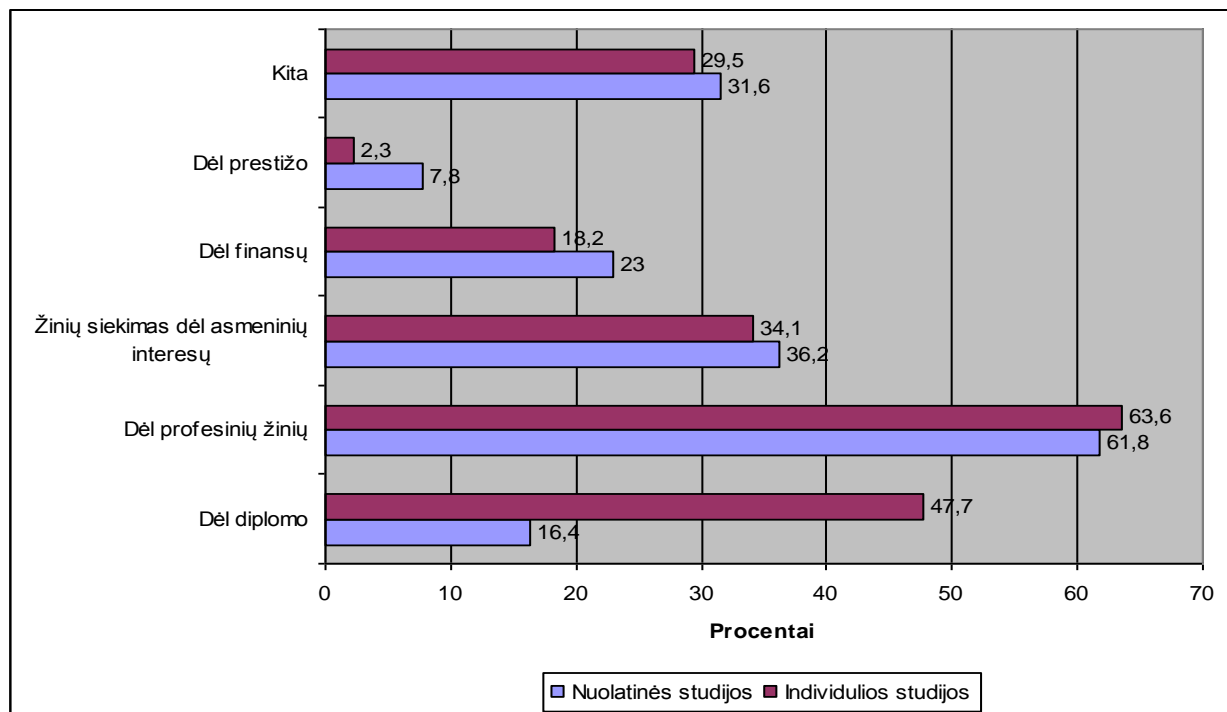
Veiksniai, nulėmę profesijos pasirinkimą, vidurkiai

Veiksniai, nulėmę profesinį pasirinkimą	Vidurkis	Statistiškai reikšmingas skirtumas
Jaučiau polinkį šiai specialybei	0,5918	p=0,038
Noriu dirbti su žmonėmis bei padėti kitiems	0,4388	0,811
Darbas bus įdomus, įvairus	0,2704	p=0,05
Draugai/artimieji/mokytojai patarė pasirinkti šią specialybę	0,1633	0,932
Praktiški išskaičiavimai, tai gerai apmokama specialybė	0,0615	0,223
Tai nuolatinis darbas	0,0612	0,101
Studijos arti gyvenamosios vietos	0,0561	0,727
Atsitiktinai pasirinkau šią specialybę,parašiau kaip pildomą	0,051	0,081
Stojau ten, kur galėjau įstoti	0,0306	0,730
Ši specialybė, kaip šeimos tradicija, artimieji dirba pagal šią specialybę	0,0153	0,649

Tai rodo, kad respondentų artimoje aplinkoje nedirba (arba labai mažai kas dirba) pagal šią specialybę. Tačiau paanalizavus duomenis atskirai pagal studijų formas (nuolatinės ir individualias) (2 priedas), matyti, kad respondentai pasirinkę individualias studijas „*jaučia didesnę polinkį*“ (72,7 proc.) nei nuolatinių studijų studentai 55,2 proc. Antroje ir trečioje vietoje nuolatinių studijų studentai pažymi „*norą dirbti su žmonėmis ir padėti jiems*“ (43,4 proc.) bei „*darbas bus įdomus ir įvairus*“ (23,6 proc.).

Analizuojant respondentų atsakymus apie motyvus dominavusius, renkantis kineziterapeuto specialybę (pav. 13), pastebėta, kad stojant abiejų studijų formų respondentai pirmenybę teikė *profesinių žinių, pažinimo motyvui* (nuolatinės studijos 63,6 proc.; individualios studijos 61,8 proc.), tai rodo, kad studentams yra svarbu žinios ir jų gebėjimas pritaikyti praktikoje, tačiau lyginant abi studijų formas individualių studijų respondentų *diplomo įgijimo motyvas* yra didesnis (47,7 proc.), negu nuolatinių studijų studentų (16,4 proc.). Galima daryti prielaidą, kad individualių studijų studentams studijos gali būti tik priemonė diplomui gauti, nes jie yra dirbantys pagal specialybę arba kitoje srityje, ir jiems reikalingas tik diplomai, kadangi darbdaviai palankiau renkasi darbuotojus su aukštesniu universitetiniu išsilavinimu. Paanalizavus kitus profesijos pasirinkimo motyvus, matyti, kad nuolatinių studijų studentai nurodo didesnę

pritarimą *finansiniams* motyvams (23 proc.), tai galima teigti, kad individualių studijų studentai yra dirbantys ir geriau žino kiek yra mokama už šį darbą, todėl šio motyvo taip nesureikšmina (18,2 proc.). *Prestižo* motyvą respondentai nurodė kaip vieną iš mažiausiai svarbių. Kitas priežastis respondentai neįvardino.

13 pav. Motyvai, lėmę specialybės pasirinkimą, proc. (N=196)

Respondentai nurodė pagrindines savybes, kurios jų yra reikalingos šios specialybės atstovams ir kaip matyti iš tyrimo duomenų respondentai išskiria pirmas tris vienodas savybes, tik jų pasiskirstymas skirtingas (9 lentelė). Respondentų buvo prašoma pasirinkti iš šešiolikos pateiktų savybių tas, kurios jų nuomone, yra būtinos kineziterapeuto darbe. Į pirmą vietą abiejų studijų formų respondentai iškelia atidumą (98,1 proc.; 100 proc.), tačiau kiti duomenys pasiskirsto skirtingai. Nuolatinė studijų respondentai antrai vietai priskiria pareigingumą (96,1 proc.) ir trečiai – kantrumą (96 proc.), tuo tarpu individualių studijų studentai daugiau savybių pažymi kaip labai svarbias ir reikalingas: energingumas (100 proc.), kantrumas (100 proc.), komunikabilumas (100 proc.), pastabumas (97,6 proc.), taktiškumas (97,7) ir t.t.. Tai rodo, kad individualių studijų studentai yra vyresnio amžiaus, turintys darbo patirties ir daugiau supranta, koks sunkus darbas yra su žmonėmis, todėl ir savybės yra įvairesnės. Tačiau abi grupės respondentų vieningai nurodė, kad mažiausiai reikalinga savybė emocionalumas (62,4 proc.; 61,3 proc.), tai galima daryti prielaidą, kad respondentai supranta, kad šiame darbe emocijos yra nereikalingos, o tik atidumas, kantrus darbas su asmenimis, turinčiais tam tikrų negalių.

Savybės, labiausiai reikalingos kineziterapeuto darbe, proc. (N=196)

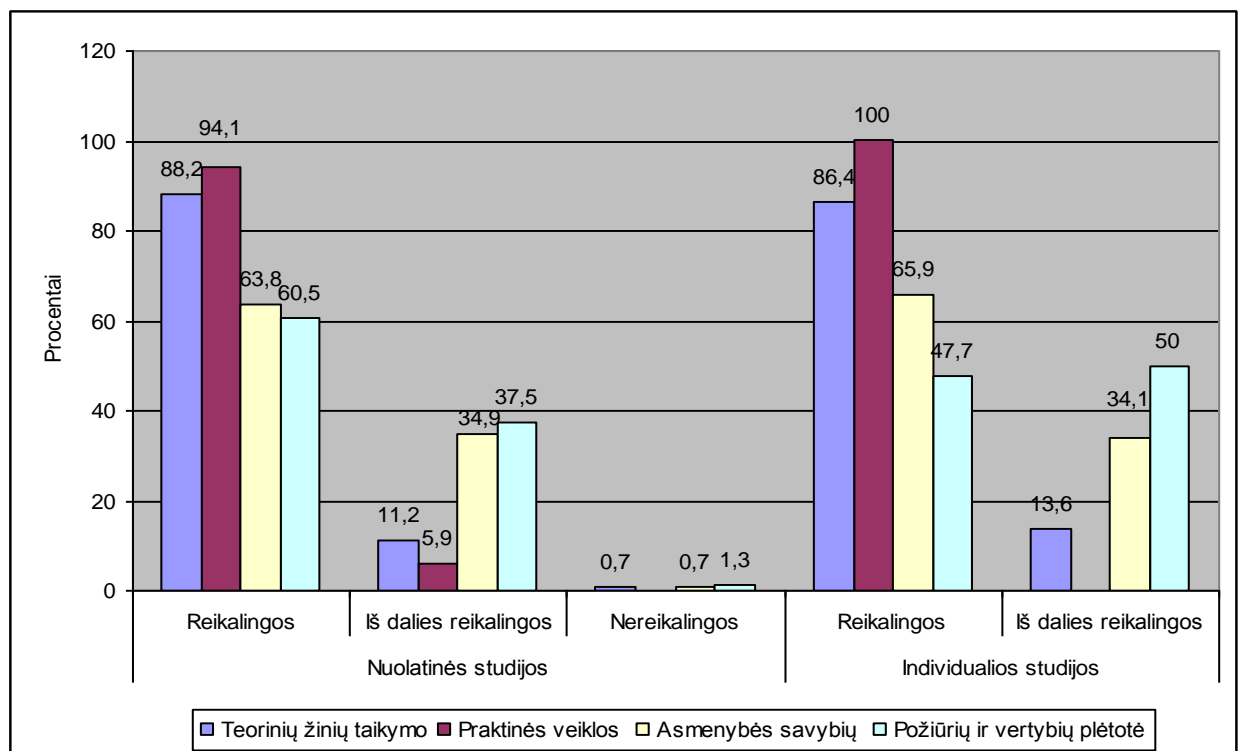
Savybės	Nuolatinės studijos					Individualios studijos					Statistiškai reikšmingas skirtumas
	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nenorėčiau sutikti	Nesutinku	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nenorėčiau sutikti	Nesutinku	
	Procentai					Procentai					
Atidumas	72,4	25,7	1,9	0	0	65,9	34,1	0	0	0	0,583
Emocionalumas	36,8	25,6	19,1	13,2	5,3	20,4	40,9	6,8	27,2	4,54	0,015
Energingumas	66,4	27,6	3,3	2,7	0	65,9	34,1	0	0	0	0,743
Humoro jausmas	30,9	42,1	21,7	5,3	0	31,9	43,1	18,2	6,8	0	0,984
Kantrumas	71,7	24,3	4	0	0	68,2	31,8	0	0	0	0,470
Komunikabilumas	70,4	23,0	4	2,7	0	61,4	38,6	0	0	0	0,169
Kruopštumas	69,7	22,4	5,3	2,6	0	47,7	43,2	2,3	0	7,8	0,021
Kūrybingumas	54,6	29	8,6	3,3	4,5	52,3	34,1	9,1	2,3	2,3	0,949
Nuoširdumas	61,2	29,6	5,9	1,3	2	56,8	34,1	6,8	2,3	0	0,836
Pareigingumas	75,7	20,4	2,6	0	1,3	72,7	25	2,3	0	0	0,808
Pasitikėjimas savimi	65,8	28,9	3,3	0	3,3	63,6	31,8	2,3	0	2,3	0,948
Pastabumas	69,7	25	2	0	3,3	59,1	38,6	0	2,3	0	0,072
Ryžtingumas	64,5	26,3	5,3	1,3	2,6	52,3	43,2	4,5	0	0	0,213
Savikritiškumas	44,7	36,8	12,5	2,6	4,6	43,2	40,9	11,4	0	2,3	0,528
Sąžiningumas	65,1	27	5,3	0	2,6	68,2	25	6,8	0	0	0,705
Taktiškumas	58,6	32,9	5,3	1,9	1,3	61,4	36,3	2,3	0	0	0,685

Apklausoje metu buvo siekta sužinoti kokios kompetencijos yra reikalingiausios kineziterapeuto darbe (14 pav.). Jucevičienė, Lepaitė (2000) *kompetencijų* apibūdina kaip gebėjimą įvertinti naują situaciją, pasirinkti joje tinkamus veiklos metodus ir nuolat integruoti dalykines ir profesines žinias.

Teisiniuose dokumentuose, reglamentuojančiuose kineziterapeuto profesiją, profesinę kompetenciją sudaro žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos specialistas įgyja baigęs

kineziterapeuto profesinę kvalifikaciją suteikusias studijas bei nuolat tobulindamas įgytą profesinę kvalifikaciją ir atsižvelgdamas į nuolatinę medicinos mokslo ir praktikos pažangą²⁸. Abiejų studijų formų respondentai pažymi, kad reikalingiausios kompetencijos šiame darbe yra praktinės veiklos. Individualių studijų studentai (100 proc.) teigia, kad labai svarbu gebėti atlikti asmens funkcinės būklės ir fizinio pajėgumo ištyrimą; teikti kvalifikuotas kineziterapijos paslaugas; parinkti metodikas atsižvelgiant į pažeidimo sindromus ir bendrą paciento sveikatos būklę; parinkti metodikas atsižvelgiant į pažeidimo sindromus ir bendrą pacientės sveikatos būklę ir t.t.

14 pav. Kompetencijos, kurios reikalingos kineziterapijos specialistams, proc. (N=196)

Antroje vietoje pagal reikšmingumą respondentai nurodė teorinių žinių taikymą (~ 87,3 proc.). Mažiausiai reikalinga ir svarbia kompetencija respondentai nurodė požiūrių ir vertybių plėtotę, vidutiniškai 54,1 proc. Tai rodo, kad vertybinės nuostatos respondentams, kaip būsimiems kineziterapijos specialistams nėra svarbios. Kaip teigia Laumenskaitė ir kt. (2004), moralinės vertybės prisiimamos savo noru ir palaikomos vidinio suinteresuotumo. Kai į žmogaus dorovinio elgesio taisyklės įtraukiama prasmės problema, o ne tiek suinteresuotumo siekis, pasiremiamoji realioji tiesa, kad pačiam žmogui natūraliai būdingi ir dvasiniai, o ne tik fiziologiniai bei materialiniai poreikiai.

Žukauskienė (2011) akcentuoja, kad žmogus sėkmingai užsiimtų darbine veikla, turi atlikti tam tikras funkcijas ir užduotis. Rengdamasis profesijai, asmuo įgyja reikalingų žinių, kurias

²⁸ Lietuvos medicinos norma MN 124:2004 „Kineziterapeutas, teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr.V-934.

transformuoja į profesinius mokėjimus, vėliau į gebėjimus ir galiausiai į profesines kompetencijas.

Respondentų buvo teirautasi ar jie planuoja dirbti pagal specialybę. Iš pateiktų atsakymų matyti (3 priedas), kad net 88 proc. nuolatinių studijų studentų norėtų ir planuoja dirbti pagal specialybę, jei tik pasiseks surasti darbą ir tik 6,6 proc. nuolatinių studijų respondentų neplanuoja dirbti pagal specialybę. Individualių studijų studentai pasiskirstė beveik tolygiai – 53 proc. tikrai dirbs, jei tik ras darbą pagal specialybę, o 47 proc. jau yra dirbantys. Tai rodo, kad šioje studijų programoje studijuoja motyvuoti studentai, kuriems svarbūs ne tik išoriniai, bet vidiniai veiksniai. Pastebimas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp abiejų studijų formų ir noro dirbti pagal specialybę ($\chi^2=49,965$, $df=2$, $p=0,000$).

Apibendrinant šio diagnostinio bloko duomenis, galima teigti, kad nuolatinių studijų studentai, jau buvo apsisprendę vidurinėje mokykloje/gimnazijoje, kad studijuos šią specialybę, o individualiai studijuojantys respondentai pasirinko šią specialybę po studijų kolegijoje/aukštojoje mokykloje. Vieną iš pagrindinių veiksnių nulėmusių šios profesijos pasirinkimą respondentai nurodė „jaučiu polinkį šiai specialybei“, „darbas bus įdomus ir įvairus“, taip pat „noriu dirbti su žmonėmis bei padėti kitiems“. Taip pat respondentai pirmenybę teikė profesinių žinių, pažinimo motyvui, tai rodo, kad studentams yra svarbu žinios ir jų gebėjimas pritaikyti praktikoje, tačiau lyginant abi studijų formas individualių studijų respondentų diplomo įgijimo motyvas yra didesnis, negu nuolatinių studijų studentų. Respondentai (abiejų studijų formų) iš pateiktų savybių sąrašo, kurios jų nuomone, yra būtinos kineziterapeuto darbe vieningai į pirmą vietą iškelia atidumą. Didžioji dalis respondentų pažymi, kad reikalingiausios kompetencijos šiame darbe yra praktinės veiklos, antroje vietoje pagal reikšmingumą respondentai nurodė teorinių žinių taikymą, o mažiausiai reikalinga ir svarbia kompetenciją respondentai nurodė požiūrių ir vertybių plėtotę. Tai rodo, kad vertybinės nuostatos respondentams, kaip būsimiems kineziterapijos specialistams nėra svarbios.

Anketoje buvo pateikti du atviri klausimai *Kokioje įstaigoje norėtumėte dirbti baigęs studijas ir su kokia asmenų grupe (vaikais, vidutinio amžiaus, senyvo amžiaus asmenimis ir t.t.? Kodėl?* ir *Kokius kineziterapijos profesijos privalumus galėtumėte išskirti?* Klausimai buvo analizuojami, taikant turinio analizės metodą (content), sudarytos kategorijos pagal panašumą, suteikti kategorijoms pavadinimai ir nurodomi patvirtinantys teiginiai.

Analizuojant būsimų kineziterapijos specialistų atsakymus į klausimą *Kokioje įstaigoje norėtumėte dirbti baigęs studijas ir su kokia asmenų grupe (vaikais, vidutinio amžiaus, senyvo amžiaus asmenimis ir t.t.? Kodėl?*, pastebima, kad dauguma norėtų dirbti arba su vaikais, arba su vyresnio amžiaus asmenimis. Respondentai norintys dirbti su vaikais (70 teiginiai) teigia, kad su vaikais dirbti įdomiau, su jais lengviau rasti bendrą kalbą, greičiau pasiekiamas rezultatas.

Taip pat respondentai akcentuoja, kad darbas su vaikais yra žaismingas, vaikai yra mūsų ateitis, todėl jais reikia labiau rūpintis. Kita dalis respondentų (74 teiginiai) norėtų dirbti tik su vyresnio amžiaus asmenimis ir jų pateikti atsakymai leidžia teigti, kad jiems su suaugusiais asmenimis lengviau dirbti, nes jie supranta ko iš jų norima, galima pasiekti gerų rezultatų po įvairių ligų ir jie yra motyvuoti padėti sau. Kitai daliai respondentų (37 teiginiai) visai nesvarbu su kokia amžiaus grupe dirbti. Jie pažymi, kad jiems svarbu dirbti su kuo didesne klientų įvairovė, tuo įdomesnis darbas (10 lentelė, priedas 6).

10 lentelė

Teiginiai, patvirtinantys kokioje įstaigoje norėtų dirbti baigęs studijas ir su kokia asmenų grupe respondentai

Kategorija	Patvirtinantys teiginiai ²⁹	Dažniai ³⁰
Darbas su suaugusiais asmenimis	<p>„vidutinio amžiaus žmonėmis, senyvo amžiaus žmonėmis. Norėčiau dirbti ambulatorijoje, reabilitacijos įstaigoje“</p> <p>„Norėčiau dirbti su vidutinio arba įvairaus amžiaus žmonėmis, šiuo metu domina žmonės po stuburo traumų“</p> <p>„Ambulatorijoje, todėl, kad man patinka žmonių kaita, atlikti daug procedūrų. Vidutinio amžiaus grupė“</p> <p>„Dar neapsisprendžiau tiksliai, bet greičiausiai su suaugusiais“</p> <p>„Su vidutinio amžiaus asmenimis, nes jie perspektyvūs ir tokio amžiaus asmenys būna motyvuoti padėti sau“</p> <p>„Reabilitacijos centre su senyvais žmonėmis, bet dar neteko dirbti su vaikais, tai sunku pasakyti konkrečiai“</p> <p>„Norėčiau dirbti privačiame medicinos centre, su vidutinio amžiaus žmonėmis. Todėl, kad privačiam medicinos centre nėra itin sunkių ligonių“</p> <p>„Norėčiau dirbti tiek reabilitacijos centre, sanatorijoje tiek miesto/miestelio ligoninėse. Su vidutinio amžiaus asmenų grupe“</p> <p>„Šiaulių reabilitaciniame centre. Vidutinio, bei senyvo amžiaus žmonėmis“</p> <p>„Norėčiau dirbti sanatorijoje. Vidutinio ir senyvo amžiaus žmonėmis“</p> <p>„Vidutinio amžiaus, nes tai yra darbingiausi žmonės, lengva dirbti ir galima pasiekti gerų rezultatų po įvairių traumų, ligų“</p> <p>„Senyvo amžiaus žmonėmis. Jie daro viską ką sakai yra malonūs žmonės“</p> <p>„Ligoninėje su vidutinio amžiaus žmonėmis, bijau dirbti su vaikais“</p> <p>„Vidutinio amžiaus, nes jie lengviau yra viską paaiškinti ir jie yra supratingesni“</p> <p>„Vidutinio amžiaus, nes gerai bendrauju su tokio amžiaus žmonėmis“</p> <p>„Vidutinio amžiaus, nes su jais yra mažiau sudėtinga dirbti“</p> <p>„Vidutinio amžiaus, norėčiau dirbti sanatorijoje su vidutinio amžiaus žmonėmis yra lengviau, geriau supranta ko iš jų reikalaujama“</p>	74
Darbas su vaikais	„Reabilitacijos centre su jaunesnio amžiaus asmenų grupe, nes	70

²⁹ Visi teiginiai pateikti 6 priede.

³⁰ Dydis, rodantis kiek kartų pasikartojo teiginys.

	<p><i>lengviau rasti bendrą kalbą, greičiau pasiekiamas rezultatas“</i></p> <p><i>„Norėčiau dirbti su vaikais, nes jiems labiausiai noriu padėti“</i></p> <p><i>„Norėčiau dirbti su vaikais, vaikų sanatorijoje ar vaikų ligoninėje“</i></p> <p><i>„Su vaikais. Visuomet norėjau dirbti su vaikais, nes dirbant su jais reikia daug fantazijos, energijos, sukelia geras emocijas“</i></p> <p><i>„Norėčiau dirbti vaikų gydymo įstaigoje, nes su vaikais visada randu ir sugebu sutarti ir man be to labai įdomu vaiko tapsmas suaugusiu žmogumi“</i></p> <p><i>„Norėčiau dirbti reabilitacijos centre, sanatorijoje, vaikų darželyje. Senimas gali ignoruoti“</i></p> <p><i>„Ligoninėje. Norėčiau dirbti su vaikais, taip pat su senyvo amžiaus asmenimis, nes jų susirgimai būna įvairūs ir ten juos priima kaip iššūkį“</i></p> <p><i>„Vaikais, ligoninėje, nes įdomus žaismingas darbas“</i></p> <p><i>Valstybinėje su kūdikiais arba privačiai.</i></p> <p><i>„Vaikai mūsų ateitis“</i></p> <p><i>„nesvarbu kokioje įstaigoje, svarbiausia, kad su vaikais, nes myliu juos ir su jais įdomu dirbti“</i></p> <p><i>„Vaikais. Nes vaikučiam visad reikės pagalbos ir jiems norisi padėti“</i></p> <p><i>„Reabilitacijos centre su vaikais, tai man labai patinka“</i></p> <p><i>„Su vaikais ligoninėje arba reabilitacijos klinikoje. Nes su vaikais maloniau dirbti“</i></p> <p><i>„Norėčiau dirbti ligoninėje su vaikais, nes atrodo lengviau“</i></p> <p><i>„Norėčiau dirbti Šiauliuose, nes arčiau namų, su vaikais“</i></p> <p><i>„Su vaikais, nes myliu juos ir jie man įdomesni nei suaugusieji“</i></p> <p><i>„Palangos gintaro sanatorijoje. Vaikai, nes man pats aš tris metus ten buvau ir man labai patiko ir paliko didelį įspūdį. Todėl ir pasirinkau šią specialybę“</i></p> <p><i>„Vaikais, nes jie švelnūs, mieli, jiems padėti nepristytų noro ir pareiškimo“</i></p> <p><i>„Turbūt kad su vaikais, nes su jais įdomiausia dirbti. Mankštos gali virsti kaip žaidimo forma“</i></p> <p><i>„Aš labai norėčiau dirbti su vaikais, nes vaikų jaunas organizmas greičiau atsistato po pažeidimų“</i></p> <p><i>„Vaikais. Nes jie paklusnesni, daugiau reikia kantrumo ir vaikams reikia padėti, nes jie mūsų ateitis“</i></p>	
<p>Darbas su įvairiomis amžiaus grupėmis</p>	<p><i>„Su vaikais arba vidutinio amžiaus žmonėmis. Ligoninėje, privačioje ar nuosavoje įmonėje“</i></p> <p><i>„Nesvarbu“</i></p> <p><i>„Su bet kokio amžiaus grupe, toks darbas“</i></p> <p><i>Poliklinikoje, su įvairių grupių pacientais. Pacientų įvairovė“</i></p> <p><i>„Reabilitacijos centre, asmenų amžius nesvarbus, nes ten bus galima pajvairinti procedūras, nereikės dirbti tik viena“</i></p> <p><i>„Nesvarbu su kokia amžiaus grupe dirbti, svarbu dirbti“</i></p> <p><i>„Su vaikais ir vidutinio amžiaus grupės žmonėmis, sanatorijoje, nes man būtų arti namų“</i></p> <p><i>„Reabilitacijos įstaigoje, amžius nėra svarbus. Noras padėti asmenims atstatyti po traumos ar ligų suteikti didesnę galimybių spektrą“</i></p> <p><i>„Dar tiksliai nežinau, bet arba su vaikais arba su senyvo amžiaus“</i></p> <p><i>„Privačioje įstaigoje arba reabilitacijos ligoninėje“</i></p> <p><i>„Asmenų grupė – vaikai ir vidutinio amžiaus pacientai, nes su jais yra lengviau dirbti, jie turi daugiau nori ir kantrumo“</i></p>	<p>37</p>

	<p>„Su vaikais ir vidutinio amžiaus žmonėmis, nes manau, kad būtų įdomu“</p> <p>„Norėčiau dirbti su įvairaus amžiaus žmonėmis, kad darbas neatsibostų. Tai galėtų būti reabilitacijos centras arba ligoninė“</p> <p>„Šiaulių reabilitacijos centras, su visais“</p> <p>„Norėčiau turėti savo kabinetą arba reabilitacijos kliniką, kurioje galėčiau padėti įvairaus amžiaus žmonėms“</p> <p>„Su vaikais, senyvo amžiaus asmenimis. Dirbti norėčiau sanatorijoje arba su laiku atsidaryti savo verslą“</p> <p>„Vaikais, vidutinio amžiaus. Todėl, kad manau susikalbėti labiau įmanoma“</p> <p>„Norėčiau dirbti su įvairaus amžiaus asmenų grupe, kad po to galėčiau pasirinkti tai, kas man geriausia“</p> <p>„Asmenų grupė neturi prasmės, galiu dirbti su įvairaus amžiaus žmonėmis“</p> <p>„Įdomu visos amžiaus grupės“</p> <p>„Reabilitacijos įstaigoje, norėčiau dirbti su vaikais ir vidutinio amžiaus žmonėmis“</p> <p>„Vaikais ir vidutinio amžiaus žmonėmis. Su vaikais galima pritaikyti daug dalykų, su jais linksma“</p> <p>Labiausiai dirbti norėčiau su vaikais arba vidutinio amžiaus žmonėmis, nes su jais lengva dirbti ir jautiesi vienodo lygio.</p>	
Darbas su asmenimis, kurie sportuoja	<p>„Sporto medicina, sportininkai“</p> <p>„Su vidutinio amžiaus sporto klube, jie daugiau motyvuoti, o su motyvuotais lengviau dirbti“</p> <p>„Su sportininkais jei dirbčiau, bet šiaip nežinau“</p> <p>„Vidutinio amžiaus su sportininkais, pats sportuoju ir noriu kitiems padėti atlikti taisyklingai judesius“</p> <p>„Reabilitacijos centre su sportininkais, nes nebūtų rutinos“</p>	5

Respondentai taip pat išreiškė pageidavimą, kad norėtų dirbti su sportininkais, nes patys sportuoja ir teigia, kad darbas nebūtų rutininis. Pasiteiravus kokioje įstaigoje norėtų dirbti respondentai atsakė, kad norėtų dirbti reabilitacijos įstaigose/ sanatorijose ar ligoninėse. Taip pat buvo atsakymų, kad norėtų dirbti privačiose klinikose „todėl, kad privačiam medicinos centre nėra itin sunkių ligonių“. Tokiam įstaigų pasirinkimui galbūt turėjo reikšmės ir praktikos atlikimas. Studentai jau atlikę praktiką, turėjo savo viziją apie vienokią ar kitokią įstaigą ir joje esančius klientus.

11 lentelėje (priedas 7) pateikiami teiginiai į pateiktą klausimą, kokius kineziterapijos profesijos privalumus galėtų respondentai išskirti.

11 lentelė.

Teiginiai, išskiriantys kineziterapijos profesijos privalumus

Kategorija	Patvirtinantys teiginiai ³¹	Dažniai
Pagalba žmonėms	<p>„Galimybė padėti žmonėms ir pačiam sau“ „Pagalba žmonėms, savęs pažinimas, žinių pritaikymas darbe ir asmeniniame gyvenime“</p> <p>„Plati profesija, uždarbis, pagalba žmonėms“</p>	64

³¹ Visi teiginiai pateikti 7 priede.

	<p>„Gebėjimas padėti žmonėms“</p> <p>„Darbas su žmonėmis, pagalba suteikiama reikiantiems“</p> <p>„Daug sužinoma apie sveiką gyvenseną ir galima tuo vadovautis gyvenime“</p> <p>„Darbas su žmonėmis, pagalba jiems, nuolatinis tobulinimasis, įdomi profesija, kur nėra monotoniško darbo“</p> <p>„Pagalba žmonėms, savęs pažinimas, žinių pritaikymas darbe ir asmeniniame gyvenime“</p> <p>„Noras dirbti, bendrauti su žmonėmis, jiems padėti.“</p> <p>„Darbas su žmonėmis, pagalba suteikiama reikiantiems. Daug sužinoma apie sveiką gyvenseną ir galima tuo vadovautis gyvenime“</p> <p>„Darbas su žmonėmis, pagalba jiems, nuolatinis tobulinimasis, įdomi profesija, kur nėra monotoniško darbo“</p> <p>„Darbas su žmonėmis, tu gali jiems padėti ir didžiausia padėka kaip pamatai paciento šypsena ir dėkingumą. Daug sužinojau, išmokau ką galiu ir sau pritaikyti“</p> <p>„Atstato sutrikusių biomechanikos funkciją, ko nepadaro cheminiai vaistai“</p> <p>„Pagalba žmonėms bei gebėjimas atstatyti sužeistas funkcijas“</p> <p>„Galima dirbti ir padėti žmonėms, darbas su žmonėmis“</p> <p>„Jog žmones galima gydyti ne tik vaistais, tačiau tiesiog judesių pagalba“</p> <p>„Pastabumo, mandagumo, noras padėti kitiems“</p> <p>„Pagalba ir bendravimas su žmonėmis, atsakingas darbas“</p> <p>„Darbas su žmonėmis, pagalba žmonėms“</p> <p>„Kad galime dirbti ir su jaunais ir su pagyvenusiais. Kad šis darbas padeda kitiems pasijausti geriau“</p> <p>„Kineziterapeutas geba padėti žmonėms po sunkių traumų, ar tada kai jiems yra sunku, pvz.: po didelės avarijos ar sunkaus didelio kojos ar rankos lūžio“</p> <p>„Bendravimas su įvairiais žmonėmis, galimybė jiems padėti išgauti žodžių padėką“</p> <p>„Teigiama: Geriau nekalbėti ir padėti dirbti, todėl mėgstu masažuoti. Seniai pasirinkčiau kokią specialybę, bet patiko mokytis“</p> <p>„Žmonių dėkingumas, geras fizinis aktyvumas“</p> <p>„Tai darbas, kuris padeda žmonėms, darbas nesėdimas, jame daug veiklos“</p> <p>„Galima pamatyti „stebuklą“ kada iš žmogaus „daržovės“ tampama žmogumi „ ne daržovė“</p> <p>„Bendravimas su pacientais, kurie rengia įvairiomis ligomis bei kineziterapijos pritaikymas“</p> <p>„Pagalba žmonėms atstatyti po įvairių ligų, gali dirbti tiek su vaikais tiek su suaugusiais“</p> <p>„Labai lanksti specialybė ir profesija. Darbas su žmonėmis bei pagalba jiems“</p>	
Nėra privalumų	„Nėra“	46
Finansinis privalumas	„Plati profesija, uždarbis, pagalba žmonėms“ „Uždarbis, plati profesija, tobulėjimas, progreso stebėjimas (sveikimas)“ „Finansinė“	15
Tobulėjimo galimybės	„Nuolatinis poreikis tobulėti, ne monotoniška darbe Kūrybinis darbas reikalaujantis nuolatinio tobulėjimo“ „Įdomus, dinamiškas darbas, skatinantis tobulėti“	8

	<p>„Darbas su žmonėmis, nuolatinis tobulėjimas“</p> <p>„Galimybė tobulėti, perspektyvos ateityje“</p> <p>„Darbas su žmonėmis, pagalba jiems, nuolatinis tobulinimasis, įdomi profesija, kur nėra monotoniško darbo“</p> <p>„Reikalingas nuolatinis tobulėjimas, galimybė pagerinti žmonių sveikatos būklę“</p> <p>„Įvairus, ne monotoniškas darbas, galimybė bendrauti su žmonėmis, dirbti komandoje ir individualiai, tobulinti profesinius įgūdžius, plėsti akiratį“</p>	
Prestižinė profesija	„Prestižo“	3

Didžioji dalis respondentų (64 teiginiai) teigia, kad pagrindinis kineziterapijos profesijos privalumas, toks, kad gali padėti sergančiam asmeniui. Jiems tai teikia pasitenkinimą, kad esi reikalingas kitam asmeniui, gali būti naudingas, jiems sunkiu gyvenimo laikotarpiu. Kita dalis respondentų nurodė, kad šios profesijos privalumas – finansai (daugiau kaip 7 proc.). Respondentai įžvelgia, kad ši specialybė gerai apmokoma. Taip pat respondentai išskyrė tokius teiginius kaip *prestižas* (3), *tobulėjimo galimybės* (8) ir kitus pavienius teiginius, kad *ši profesija yra gerbiama, kad yra nesėdimas darbas, medicina, labai gera specialybė*, tačiau daugiau kaip 26 proc. respondentų pažymėjo, kad ši specialybė neturi jokių privalumų. Atvirų klausimų atsakymai patvirtina, kai kuriuos kiekybinio tyrimo gautus rezultatus.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad profesinio pasirinkimo motyvacija – tai dinamiška hierarchinė motyvų sistema, kurią lemia vidiniai ir išoriniai veiksniai. Vidiniams veiksniams priskiriama – fizinius veiksnius (asmens fizinė sveikata), psichinius veiksnius (interesai, pomėgiai, charakteris, temperamentas, savęs vertinimas) ir dvasinius veiksnius (moralinės ir vertybinės nuostatos); prie išorinių veiksnių – socialiniai (tėvu socialinė padėtis, mokslo įstaigų artumas, tėvu išsilavinimas bei darbas, šeimos vertybinės nuostatos), ekonominiai (šalies ekonominė situacija, darbo rinkos tendencijos ir padėtis), visuomeniniai (požiūris į išsilavinimą, požiūris į darbą, visuomeninių vertybių sistema). Pagrindinės sritys kuriose gali save realizuoti kineziterapeutas yra – dalyvavimas moksliniuose tyrimuose; gydymo planavimas ir įgyvendinimas; gydymo rezultatų vertinimas; bendravimas ir bendradarbiavimas su kitais profesionalais; mokymas, švietimas; praktinės veiklos administravimas/vadyba. Pagrindinės kompetencijos kurios reikalingos kineziterapeuto darbui: *žinios*, reikalingos pasiekti pagrindinius kineziterapijos tikslus ir uždavinius; *išmanymas* įvairių medicininių sričių, reikalingų žmogaus funkciniai veiklai atstatyti; *mokėjimas* įvertinti paciento fizinį išsivystymą ir sudaryti bei taikyti kineziterapijos programą; *gebėjimas* įvertinti paciento fizinį aktyvumą; kompleksiskai taikyti aktyvias ir pasyvias kineziterapijos, masažo, fizioterapijos priemones bei natūralius gamtinius veiksnius supažindinti pacientus su reikiamomis techninės pagalbos priemonėmis ir jų naudojimu.

2. Atlikus anketinę apklausą paaiškėjo, kad respondentus studijuoti universitete motyvavo noras gauti stipendiją (tai labiau taikytina nuolatinių studijų studentams, nes jiems yra galimybė gauti stipendiją), darbdavio paliepimas. Respondentų motyvaciją studijuoti priklauso nuo dėstomo dalyko ir dėstytojo asmenybės, taip pat labai svarbus kriterijus yra galimybė studijas suderinti su darbu. Tyrimo duomenys atskleidė, kad respondentus tenkina ir praktiškų organizavimas, tai leidžia daryti prielaidą, kad studijuoja motyvuoti studentai ir juos tenkina studijų organizavimas.

3. Nuolatinių studijų studentai, jau buvo apsisprendę vidurinėje mokykloje/gimnazijoje, kad studijuos šią specialybę, o individualiai studijuojantys respondentai pasirinko šią specialybę po studijų kolegijoje/aukštojoje mokykloje. Vieną iš pagrindinių veiksnių nulėmusių šios profesijos pasirinkimą respondentai nurodė „jaučiu polinkį šiai specialybei“, „darbas bus įdomus ir įvairus“, taip pat „noriu dirbti su žmonėmis bei padėti kitiems“. Taip pat respondentai pirmenybę teikė profesinių žinių, pažinimo motyvui, tai rodo, kad studentams yra svarbu žinios ir jų gebėjimas pritaikyti praktikoje, tačiau lyginant abi studijų formas individualių studijų respondentų diplomo įgijimo motyvas yra didesnis, negu nuolatinių studijų studentų.

Respondentai (abiejų studijų formų) iš pateiktų savybių sąrašo, kurios jų nuomone, yra būtinos kineziterapeuto darbe vieningai į pirmą vietą iškelia atidumą. Didžioji dalis respondentų pažymi, kad reikalingiausios kompetencijos šiame darbe yra praktinės veiklos, antroje vietoje pagal reikšmingumą respondentai nurodė teorinių žinių taikymą, o mažiausiai reikalinga ir svarbia kompetenciją respondentai nurodė požiūrių ir vertybių plėtotę. Tai rodo, kad vertybinės nuostatos respondentams, kaip būsimiems kineziterapijos specialistams nėra svarbios.

Hipotezė pasitvirtino tik iš dalies, nes vertybinės nuostatos (jaučia polinkį šiai specialybei, noras dirbti ir padėti kitiems žmonėms, noras tobulėti šioje srityje ir t.t.) svarbios tik daliai respondentų, o kaip vieną iš privalumų pasirenkant šią specialybę nuolatinių studijų respondentai nurodė finansines galimybes, individualių studijų studentams studijos tai tik priemonė diplomui gauti.

Literatūra

1. Adamonienė, R., Daukilas, S., Kriščiūnas, B., Maknienė, I., Palujanskienė A. (2001). *Profesinio ugdymo pagrindai*. Vilnius: Petro Ofsetas.
2. Adamonienė, R., Daukilas, S., Kriščiūnas, B., Maknienė, I., Palujanskienė A. (2003). *Profesinio ugdymo psichologija ir pedagogika*. Vilnius: Indra.
3. Andrašūnienė, M. (2007). *Socialinio darbo terminų žodynelis*. Vilnius: Cilonas.
4. Atkočiūnienė, Z. (2010). Žinių vadybos įtaka tobulinant organizacijos kompetencijas. *Informacijos mokslai*, 52 14-22.
5. Augienė D. (2009). *Karjera: nuo profesijos pasirinkimo iki profesinės veiklos organizacijoje*. Šiauliai: Šiaulių Universiteto leidykla.
6. Augustinienė, A. (2007). *Mokinių gebėjimų priimti karjeros sprendimus ugdymo galimybės bendrojo lavinimo mokykloje*. (Nepublikuota daktaro disertacija, Kauno technologijos universitetas, 2007). [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 7]. Prieiga per internetą: <http://en.ktu.lt/sites/default/files/2007-10-22%20aldona%20august.pdf>
7. Baršauskienė V., Almonaitienė J., Lekavičienė R., Antinienė D. (2010). *Žmonių santykiai organizacijoje*. Kaunas: Technologija.
8. Brophy, J. (2010). *Motivating students to learn*. New York and London.
9. Cozma, I. (2008). *Profesinio konsultavimo metodai ir technikos*. Švietimo mainų paramos fondas (Euroguidance projektas).
10. Dadelienė, R. (2006). *Sporto medicinos pagrindai*. Vilnius: Sporto informacijos centras.
11. Dadelienė R., Juocevičius A., Zachovajevienė B., Žukauskienė M., Lenickienė S., Cirtautas A., Tamulaitienė M. (2004). *Kineziterapeuto rengimo standartas*. V profesinio išsilavinimo lygis. Vilnius. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo bei socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2004 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr.ISAK-2093/11-301.
12. Dadelienė, R. (2008). *Kineziologija*. Lietuvos sporto informacijos centras.
13. Damkauskienė, A. (2009). *Karjeros planavimas prasideda jau mokykloje*. [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 7]. Prieiga per internetą: http://www.smk.lt/uploads/archyvas/mokslas/karjera/aliona_damkauskiene.pdf
14. Danilevičius E. (2008) Karjeros projektavimo ir karjeros planavimo ugdymo edukologinės prielaidos. *Pedagogika*, T.92, 110-115.
15. Dubauskas, G. (2006). *Organizacinė elgsena*. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
16. ENPHE Working groups (2004). List of Components of Competencies for Physiotherapists. [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 7]. Prieiga per internetą: <http://books.google.lt/books?id=R9SiZppgYeIC&pg=PA14&lpg=PA14&dq=ENPHE+Working>

[+groups+\(2004\).+List+of+Components+of+Competencies+for++Physiotherapists&source=bl&ots=V2IBs_cbCq&sig=oUMK3hy-7z5e97Pe3QsvwnLR5vs&hl=lt&sa=X&ei=K1-OUr3PEcTx4QSmv4CABg&ved=0CC8Q6AEwAA#v=onepage&q=ENPHE%20Working%20groups%20\(2004\).%20List%20of%20Components%20of%20Competencies%20for%20%20Physiotherapists&f=false](http://www.joe.org/joe/2006june/rb7p.shtml)

17. Ferry N. M. (2006). Factors Influencing Career Choices of Adolescents and Young Adults in Rural Pennsylvania // *Research in Brief*. Vol. 44 (3). [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 15]. Prieiga per internetą: <http://www.joe.org/joe/2006june/rb7p.shtml>

18. Gard, G. (2000). The physical therapist – an interactional ergonomic and health expert?. *Advances in physiotherapy*, 2, 99-102.

19. Geigle, P.R., Galantino, M.L. (2009). Complementary and alternative medicine inclusion in physical therapist education in the United States. *Journal of Physiotherapy Research International Physiother*, 14(4), 224-233.

20. Hout, F.A.G., Cuperus-Bosma, J.M., Hubben, J.H., Wal, G. (2006). The Dutch disciplinary system for physiotherapists: practice and views. *International journal of risk and safety in medicine*, 18, 121-129.

21. Hirschi, (2010). Positive Adolescent Career Development: The Role of Intrinsic and Extrinsic Work Values // *The Career Development*. 2010. Vol. 58. [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 15]. Prieiga per internetą: <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/physiotherapy>

22. Yuena M., Gysbersb N. C., Chanc R. M.C., Laud P. S.Y., Sheae P. M. K. (2010). Talent development, work habits, and career exploration of Chinese middle-school adolescents: development of the Career and Talent Development Self-Efficacy Scale // *High Ability Studies*. Vol. 21 (1).

23. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.

24. Jovaiša, L. (2011). *Pedagogikos propedeutika*. UAB: Šiaulių knygriškla.

25. Jucevičienė, P., Lepaitė, D. (2000). Kompetencijos sampratos erdvė. *Socialiniai mokslai*. Nr. 1 (22).

26. Judėkime be skausmo. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: <http://www.kineziterapija.org/kineziterapija>

27. Juodinienė, D. (2010). Kineziterapija – kad gyvenimas vėl nušvistų visomis spalvomis. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą:

http://www.sveikaszmogus.lt/Neigalus-2289-Kineziterapija_%E2%80%93_kad_gyvenimas_vel_nusvistu_visomis_spalvomi

28. Juškevičienė, J. (2012). *Skausmas – pasyvaus gyvenimo rykštė* [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: <http://www.medicina.lt /puslapiai/naujienos/Skausmas-%E2%80%93-pasyvaus-gyvenimo-yk%C5%A1t%C4%97/11095>
29. Kardelis, K. Kardelienė, L., Bartašiūnienė, V., Petravičienė, Z., Jurgelionienė, R., Stankevičienė, J., Kerulienė, A., Sigita Šeduikienė, S. (2012). *Projektas Nr. VP1-2.2-ŠMM-07-K-02-021 Utenos kolegijos galimybių studija dėl Reabilitacijos ir Slaugos studijų kryptių tarptautinių jungtinių studijų programų rengimo ir įgyvendinimo*. Bendrosios praktikos slaugos ir kineziterapijos jungtinių studijų programų poreikio, rengimo ir vykdymo galimybių studija. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Bendrosios_praktikos_slaugos_ir_kineziterapijos_jungtiniu_studiju_programu_poreikio_galimybiu_studija.pdf
30. Karjeros planavimo gebėjimų ugdymo C metodika (2008). Projektas „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“ (NR. ESF-2.4.-065), [žiūrėta: 2013 m. spalio 30]. Prieiga per internetą: <http://uks.lmnc.lt/images/Dokumentai/9%20Karjeros%20planavimo%20gebejimu%20ugdymo%20C%20metodika.pdf>
31. Keibienė, R., Jonaitienė, L., Daukila, S. (2012). Studentų profesinės motyvacijos tyrimas. *Sveikatos mokslai*, Volume 22, Number 5, 173-179.
32. Kontvainis, R. (2009). Kai kurie geografijos studijų programos studentų profesinio kryptingumo ypatumai. ISSN 1392-0340. *Pedagogika*. 2009, 76-82.
33. Krikščiūnas, A., Klimavičius, R., Kimtys, A. ir kt. (1996). *Reabilitacija*. Kaunas: technologija :Technologija.
34. Kriščiūnas, A., Mingaila, S., Petruševičienė, D., Rapolienė, J., Bikutė, I. (2009). Ergoterapijos paradigma reabilitacijos srityje ir jos profesinis reglamentavimas. *Reabilitacijos mokslai: slauga, kineziterapija, ergoterapija* Nr. 1 (1) 2009, 10-17.
35. Kriščiūnaitė, R., Smailys, A. (2011). *Vadovas tėvams. Kaip padėti vaikui renkantis karjerą*. Švietimo mainų paramos fondas.
36. Krutulytė, G. (2000) Svarbiausi kineziterapijos rodikliai, turintys įtakos ligonių, sergančių galvos smegenų insultu, gydymo kokybei. *Lietuvos bendrosios praktikos gydytojas*, tomas IV, Nr.5, 459-462.
37. Kur stoti? (2007). [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: https://www.google.lt/search?q=http://www.+kurstoti.lt/s/18/john-l-holland-o-profesijos-pasirinkimo-testas&ie=utf-8&oe=utf-8&rls=org.mozilla:en-US:official&client=firefox-beta&channel=fflb&gws_rd=cr&ei=P2h0U4f4KOi47AazjYGgCQ
38. Kučinskienė, R. (2003). *Ugdymo karjerai metodologija*. Klaipėda: KU leidykla.

39. Laumenskaitė, E., Petkevičiūtė, N. (2004). Asmeninė motyvacija kaip profesinės karjeros pagrindas. *Profesinis rengimas : tyrimai ir realijos*. Kaunas : Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 8: 40-6.
40. Laužackas, R. (2005a). *Profesinio rengimo metodologija*. Kaunas: VDU.
41. Laužackas, R. (2005b). *Profesinio rengimo terminų aiškinamasis žodynas*. Kaunas: VDU.
42. Lietuvos kineziterapeutų draugija. *Kineziterapija*. Lietuvos kūno kultūros akademija, 2005; 1(6): 4–5.
43. Atviros informavimo ir konsultavimo sistemos tinklapis. Studijų ir mokymo programos. Kineziterapija. [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 3]. Prieiga per internetą: www.aikos.smm.lt/programos.htm?m=program&a=displayItem&id=65311B209[4]
44. Lietuvos medicinos norma MN 124:2004 „Kineziterapeutas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerija. Vilnius, 2004.
45. Lietuvos profesijų klasifikatorius (2012). Tarptautinio standartinio profesijų klasifikatoriaus ISCO-08 nacionalinė versija. 3 leidimas. Vilnius, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.
46. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2004 m. gruodžio 31 d. įstatymas Nr. ISAK-2093/11-301 „Kineziterapeuto rengimo standartas“ [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 5]. Prieiga per internetą: www.kpmpc.lt/Standartai/Failai/KineziterapStand%20+maket_leidybai.doc[31].
47. Lynn S. Lippert (2011). *Clinical kinesiology and anatomy*. Fifth Edition. F.A.Davis Company.
48. Luobikienė, I. (2010). *Sociologinių tyrimų metodika: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.
49. Marshall S. K., Young R. A., Domene J. F., Zaidman-Zait A. (2008). Adolescent Possible Selves as Jointly Constructed in Parent-Adolescent Career Conversations and Related Activities // *Identity: An International Journal of Theory and Research*. Vol. 8.
50. Maslow, A.H.(2006). *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa.
51. Medical Dictionary. (2012.). Farlex ©
52. Miniotienė, N. (2008). *Karjeros vadovas. Kaip atrasti savo kelią*. [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 5]. Prieiga per internetą: <http://www.slideshare.net/smpf/karjeros-vadovo-maketas>
53. Mokslinio tyrimo pagrindai edukologijoje. [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 5]. Prieiga per internetą: http://www.asu.lt/nm/failai/MT_pagrindai_edukologijoje/50801.html
54. Neumann, D.A. (2010). *Kinesiology of the musculoskeletal system : foundations for rehabilitation*. Mosby: ELSEVIER.
55. Plečkaitienė, D.(2009). *Kineziterapeutų nuomonės apie profesinį pasirengimą ir darbo sąlygas bei specialybės perspektyvų Lietuvos sveikatos priežiūros sistemoje įvertinimas*.

(Nepublikuotas magistro darbas, Kauno medicinos universitetas, 2009). [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą:

http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090615_083545-40184/DS.005.0.01.ETD

56. Pociūte, B. (2010). Leono Jovaišos indėlis į profesinio orientavimo tyrimus ir praktiką. *Acta Paedagogica Vilnensia* 2010, 25.

57. Profesijos supratimas. [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 5]. Prieiga per internetą: <http://www.aikos.smm.lt/html/4/111206.html>

58. Pukelis K. (2002). Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje: nauji iššūkiai profesiniam konsultavimui ir karjeros planavimu // *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, VDU leidykla, Nr.6.

59. Pukelis K. (2008). *Profesinės karjeros planavimo gebėjimų ugdymo D metodika*. Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas, (Nr. ESF-2.4.-065, psl.31 http://skc.vdu.lt/downloads/prof_orient/profesines_karjeros_planavimo_gebejimu_ugdymo_d_metodika.pdf Projektas „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“.

[žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: <http://uks.lmnc.lt/images/Dokumentai/2%20Profesinio%20informavimo%20ir%20konsultavimo%20darbo%20vadovas%20II%20dalis.pdf>

60. Pukelis K., Navickienė L. (2006). Karjeros projektavimas: svarbi efektyvaus nacionalinės kvalifikacijų sistemos funkcionavimo sąlyga. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 12. Kaunas: VDU. 36–53.

61. Pukelis, K. (2012). *Karjeros projektavimas: kodėl ir kas?* VDU karjeros projektavimas: tyrimai ir konsultavimas. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: http://skc.vdu.lt/downloads/zurnalas_karjera/Pukelio_1.pdf

62. Pukėnas, K. (2005). *Sportinių tyrimų duomenų analizė SPSS programa*. Kaunas: LKKA.

63. Railienė, A. (2010). Profesijos patarėjo kompetencijų ugdymas rengiant socialinius pedagogus. (Nepublikuota daktaro disertacija, Vilniaus Pedagoginis universitetas, 2010), [žiūrėta: 2013 m. spalio 26]. Prieiga per internetą:

http://www.euroguidance.lt/uploads/files/straipsniai/Railienes_disertacija_Konultant_gebejimu_ugdDS_005_0_01.pdf

64. Rauduvaitė, A., Ramanauskienė, D. (2010). Būsimų muzikos mokytojų asmeninė karjera: profesijos pasirinkimas. *Pedagogika*, 104-112.

65. Rodzevičiūtė, E. (2008). Pedagogo profesijos pasirinkimo motyvacija ir jos kaita pedagoginių studijų metu. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Nr. 15, 74-85.

66. Rogaitė, A., Lenkauskaitė, O. (2012). Studentų motyvacija. Anketa.lt. [žiūrėta: 2013 m. spalio 26]. Prieiga per internetą:http://www.Anketa%20-%20studentų%20motyvacija%20_%20apklausa.lt.htm
67. Sajienė, L., Antanaitienė, A. (2012). Tikslingo profesinio apsisprendimo skatinimas šiuolaikinėje socialinio ugdymo paradigmoje. *Tiltai*, 2, 71-83.
68. Sakalas, A. (2003). *Personalo vadyba*. Vilnius: Margi raštai.
69. Samašonok, K., Truncienė, R., Kulytė, D. (2010). Studijų pasirinkimo motyvai ir pasitenkinimas studijomis. *Tiltai*, Klaipėda: KU leidykla.
70. Savokų žodinėlis. [žiūrėta: 2013 m. spalio 2]. Prieiga per internetą: http://uks.lmnc.lt/lt/savoku_zodynelis/P/
71. Sykes, C. (2008). The International Classification of Functioning, Disability and Health: Relevance and applicability to physiotherapy. *Advances in Physiotherapy*, 10, 110-118
72. Sporto klubas. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: <http://www.forumfitness.lt/index.php?id=86>.
73. Stanišauskienė, V. (2006). *Ugdymas karjerai mokykloje: kaip padėti moksleiviui įgyti šiuolaikinę karjeros kompetenciją*. Mokomoji medžiaga. [žiūrėta: 2013 m. spalio 26]. Prieiga per internetą:<http://www.scribde.com/limba/lituaniana/Vilija-Staniauskien-UGDYMAS-KA84941818.php>
74. Stanišauskienė, V. (2004). *Rengimosi karjerai proceso socioeducaciniai pagrindai*. Kaunas: Technologija.
75. Stanišauskienė, V., Naseckaitė, A. (2012). *Karjeros vadovas*. Mokinio knyga. 2007-2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ VP1-2.3-ŠMM-01-V priemonės „Profesinio orientavimo sistemos veiklos tobulinimas ir plėtra“ valstybės projektas Nr. VP1-2.3-ŠMM-01-V-01-002 „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme (I etapas)“
76. Stanišauskienė, V., Naseckaitė, A. (2012). *Ugdymas karjerai*. Mokytojo knyga. Projektas „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme (I etapas)“.
77. Stoner, J., Freeman, E., Gilbert, D. (2005) *Vadyba*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
78. Šavareikienė, D. (2008). *Motyvacija vadybos procese*. Mokomoji knyga. Šiaulių universiteto leidykla.
79. Šileika, P. (2012). *Gydymas judesiu*. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: <http://www.gydymasjudesiu.lt/lt/kineziterapeutai-vilniuje.htm>
80. Terminų žodinėlis. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: <http://www.gydymasjudesiu.lt/lt/apie-mus/terminu-zodynelis/k.htm>

81. Urbonavičiūtė, I. (2009). Profesinio kelio rinkimosi vidiniai ir išoriniai veiksniai. (Nepublikuota daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2009). [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100204_100448-11449/DS.005.0.02.ETD
82. Urbonienė, A. (2005). Professional motivation of the studying social – education work specialties and educational preconditions of its development. Summary of the doctoral dissertation. Socialization and social work in contemporary society. *Social sciences* 1 (47), 33-40.
83. Urbonienė, A. (2009). Factors motivating young women for the professional career in the field of technological and physical sciences. *Business & Economics*.164-174. Vol.8, No (18).
84. Urbonienė, A. Leliūgienė, I. (2004). Profesinio pasirinkimo motyvacijos raiška renkantis socioedukacinio darbo profesijas: tarpkultūrinis palyginimas. Profesinis rengimas ir suaugusiųjų švietimas. *Acta Paedagogica Vilnensia*. 62-71.
85. Ustinavičiūtė, L., Katkonienė, A., Žemaitaitytė, I. (2011). Veiksniai, susiję su sėkmingu karjeros planavimu ir profesijos pasirinkimu paauglystėje. *Socialinis darbas*. 2011, 10(2), 169–180.
86. Valackienė, A. (2008). *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: Technologija.
87. Vaitkevičiūtė, V. (2001). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas.
88. What Is Physiotherapy? *Kas yra kineziterapija?* [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 21]. Prieiga per internetą: <http://www.csp.org.uk/your-health/what-physiotherapy>;
89. Wilmore, J., H., Costill, D., L. (2001). *Physical energy: fuel metabolism*. Nutrition Reviews, 59 (1Pt 2), S13-16. [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: www.self-improvement-portal.com/physiotherapy.html
90. Zakarevičius, P. (2011). *Organizacijų vadyba*. Vytauto Didžiojo universitetas.
91. Žigienė, K. (2008). *Reabilitacijos ir fizioterapijos pagrindai*. Kaunas: Kauno kolegijos leidybos centras.
92. Žydžiūnaitė, V. (2006). *Taikomųjų tyrimų metodologijos charakteristikos*. Pedagogų profesinės raidos centras. UAB CIKLONAS, Vilnius.
93. Žukauskienė, M. (2011). *Kineziterapeutų profesinio rengimo turinio modeliavimas*. (Nepublikuota daktaro disertacija, Vytauto Didžiojo universitetas, 2011). [žiūrėta: 2013 m. lapkričio 7]. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110325_133253-85289/DS.005.0.02.ETD

94. Žuravlioiva, T., Būta, M., Juškutė, N. (2011). Profesinė motyvacija slaugoje. *Sveikatos mokslai*, 2011, Volume 21, Number 7, 160-163.
95. Беляев, С. А.; Рыжковская, Т. Л., Старовойтова, С. В. (2010). *Психодиагностика: учебно – методический комплекс*. Минский институт управления.
96. Klimov E. A. (2008). *О слове и мысли в психологии*. Пособие для изучающих учебную и справочную литературу о психологии в ходе профессионального становления. Москва: Московский Психолого-социальный институт.
97. Митюкова И.В. (2006). *Студент – субъект профессионального самоопределения* // [žiūrėta: 2013 m. spalio 28]. Prieiga per internetą: http://www.nntu.sci-mnov.ru/RUS/NEWS/probl_nayk/cek3_18.rtf
98. Реан, А. А.; Коломинский, Я. Л. (2008). *Социальная педагогическая психология*. Санкт – Петербург: Прайм- Еврознак.

Gitela Nemeikšytė
Factors of Motivation for Choosing Profession of Physical Therapy
The Master`s Degree Thesis
Summary

This master thesis analyzes motivation factors that influence a choice of a profession. In this work it is revealed what motives induce students to choose a joint program of physical therapy as they study subject. The aim of the thesis – to analyze professional motivation factors of prospective physical therapy students. Goals: 1) *to reveal* theoretical motivation factors for choosing a profession of physical therapy; 2) *to establish* the links between the physical therapy students motivation of studies and the evaluation factors, through analyzing questionnaire survey; 3) *to ascertain* physical therapy students motives for career choices and motivating factors through the interpretation of the questionnaire survey. In the beginning the hypothesis was emphasized that the choice of career / profession is influenced by internal factors, like personal physical health, interests, life-style, self-assessment, moral attitudes rather than external factors, like parents' social status, the distance between educational institutions, national economical situation or employment tendencies and situation.

In the research 196 first and third year physical therapy students had participated from Šiauliai and Klaipėda universities and students from individual studies.

In the theoretical part of this master thesis I reviewed theoretical and practical aspects of career / profession choice and a career education for physical therapists.

Questionnaire survey was used to achieve the aim of the research. The results of survey showed that respondents were motivated to choose studies at the university by a possibility to get a scholarship (this is applied to constant studies students because only they have a possibility to get a scholarship) or by an order from the employer. Furthermore, the important role is played by the subject of studies and a personality of professor, also the great importance is given to a possibility to reconcile a time for job and studies. Survey showed, that respondents were satisfied by organized practices and that allows make an assumption that students are motivated and contented with organized studies. Some of the main factors that determined the choice of profession of physical therapy were: “I have an aptitude for this profession”, “the job will be interesting and variant”, “I want work with people and heal them”. Also, respondents gave a preference to a professional knowledge, cognitive methods, etc. Finally, respondents (from both forms of studies) as the most important feature in the physical therapist's profession chose care and attention.

Therefore hypothesis was only partly confirmed as moral attitudes (having an aptitude for profession, wanting to help and heal people, willing to improve them selves in the particular area) were partly important to respondents. Students of constant studies indicated financial accessibility as one of the benefits of choosing this profession, where as students from individual studies referred to studies as to a method to receive a diploma.

Priedai

